

GAIR i BECHADURIAID,

A

GAIR i'r SAINCT.

Y cyntaf yn tueddu i ddeffrôï Cydwybo-
dau Pechaduriaid diofal, i wir deimlad
ac ystyriaeth o'r cyflwr erchyll y maent
ynddo, tra fyddont yn byw yn
eu cyflwr Naturiol heb yr Ail-enedi-
gaeth.

Sum Libor Roberti Hughes

Yr ail, yn tueddu i gyfarwyddo ac i ber-
swadio y Duwiol, a'r rhai a Ail-anwyd
i amryw ddledswyddau enwedigol.

Sum ex Libris Roberti Hughes

Gan Tho. Gouge Gweinidog yr Efengyl. Ac
a gyfieithwyd yn Gymraec gan W. Jones
Gweinidog yr Efengyl.

Robert Hughes

Printiedig yn Llundain gan A. Maxwell i'r
Awdwr yn y flwyddyn 1676.

Cell 5113.330 *

Anonymous fund

At fy anwyl gyfeillion, Trigolion plwyf Sepulchres yn Llundain.

Fy anwyl gyfeillion,

MEgis y mae byffwrdd iechyduriaeth eneidiau dynion yn waitb o'r godidoccaf, felky y dylai fod yn awydd-fryd diwyd i bob Cristion yn ei lè a'i alwedigaeth, yn enwedig i Weinidogion yr Efyngyl, swydd pa rai fydd yn galw arnynt i tafnwio yn ddyfultach ynddo. Yr awrbon gan fod yr ail-anedigaeth yn ddyfultach augeurbeidiol i iechyduriaeth, ac nas gellir dyfod i Gaersalem Newydd heb anedigaeth newydd: Yn ol y gallu a roddes Duw i mi, Myfi o ofodais allan natar ac angenrhaid yr ail-anedigaeth yn y tractbawd bychan hwn, ynghyd â'r moddion i'w cyflawni ar eich rhan chwí i ddyfod o hyd iddo. Yn hwn y gosodais ger eich bronnan nes ac uffern, dedwyddwch a i'wrueni. Ob na baech mor ddoeth a de-wis nes o flaen uffern, dedwyddwch o flaen trueni.

Mae nas attalwyf chwí yn hwy, mae derfynaf y llybr hwn gan dymuned arnoch dri pheth.

1. Ar i chwí dderbyn yn dirion y llyfr bychan hwn a drac-
tha ar destyn mor rheidiol tuag at eich hyspusrdd ragwyllet
chwí.

2. At ryngw hodd i chwí ei arfer ef eich hunain, a ob-
meryd peib amfer i'w dderllen i'ch tauluoedd, oni cheuch en-
wyd ar ddyddiau'r wythnos, Tna i dderllen rhyw ran o honan
ar bob dydd yr Arglwydd, nes i chwí ei dderllen trwyddo.

3. Na byddo i chwí gloi aruo yn eich ystafelloedd dirgel.

eibr ei adel i fod yn eich tai, lle casso eich plant, a'ch
gwafrnaethyddion ei arfer fel y casso achlysur. Pwy a wyr
mor dyccianus a ffrwythlon y diebon y traethawd plaen hwn
brifio, os rhynga fodd i'r Arglwydd ei ddilyn a'i fendith?

Ar i'r Arglwydd am hynny felly fendithio fy llasur egwan
hwn, mal y dychweler y rhai sydd etto yn eu cyswyr naturiol,
ac yr adeilader y dychweledig yn y grâs ym mha un y safant
yw dymuniad diffuant a gweddi galonnog

1671.

Eich gwafrnaethwr yngwaith yr
Efengyl, yr hwn oedd, ac etto
sydd yn chwenych eich llwy-
ddiant ysprydol.

THO. GOUGE.

IMPRIMATUR.

April 14.

1671.

Guliel. Wigan, Rev. Humph.

Epif. Lond. a Sacr. Dom.

Joan 3. 1, 2, 3.

1. *Ac yr oedd dŷn o'r Phariseaid, a'i Enw Nicodemus, Pennaeth yr Iddewon.*
2. *Hwn a ddaeth at yr Fesu liw nŷs, ac a ddywedodd wrtho, Rabbi, ny ni a wyddom mai Dysgawdur ydwy'r ti wedi dyfod oddiwrth Dduw; canys ni allei neb wneuthur y gwribian hyn yr wy'r ti yn eu gwneuthur, oni bai fod Duw gydag ef.*
3. *Fesu a atebodd, ac a ddywedodd wrtho, yn wir, yn wir, meddaf i ti, Oddieithr geni dŷn drachefn, ni ddichon efe weled teyrnas Dduw.*

PEN. I.

Esponiad y gwersi a'r Athrawiaethau o honynt.

O Ddechreuad y drydydd Bennod hon hyd y 22 wers, y gosodir ar lawr yr ymddiddan rhwng ein Fachawdur bendigedig a *Nicodemus*; yn yr hyn y mae tri pheth yn nodedig.

1. Fe adroddir pwy yw *Nicodemus*.
2. Achos yr ymddiddan, yr hyn oedd, *dyfodiad Nicodemus at Ghrifft*, a nodir gwrs 2.

3. Yr ymddiddan ei hun o'r 3 wers hyd y 22.

I. Fe ddangosir pwy ydyw *Nicodemus* fel hyn, gwrs 1. Yr oedd dŷn o'r Phariseaid, a'i enw *Nicodemus*, Pennaeth yr Iddewon: Yma y gosodir ef allan,

1. Wrth ei Enw, *Nicodemus*, yr hyn a ofodir yn eglur ar lawr fel o ran gwirionedd yr hystori, felly o ran parch i'r gŵr. Nodedig yw, fod yn yr 'Sgrythyrau Sanctaidd fwyaf gofal am osod i lawr enwau gwyr-ds, y rhai yn eu bywyd, ryw ffordd neu gilydd, a osodasant allan ogoniant Daw, ac a'u gwnaethant eu hunain yn Stamplan teulung

Edward Hughes from Eglwys

teilwng iw dilyn. Canys Duw a ambyddeda y rhai a'i an-
rbyddeddant ef, ac a wna eu Cossaduriaeth bwynt yn fendige-
dig.

2. Wrth ei Seft, fe ddywedir yn eglur ei fod ef yn ddŷn
o'r Phariseaid: Yr hon oedd yn Seft neillduol ym mhlich
yr Iddewon; o gyfrif ychel o ran ymddangosiad o Sanctei-
ddrwydd a Phroffess enwedigol. Ond etto mewn gwiri-
onedd gwir Ragrithiwr oeddynt: Canys yr Oeddynt yn
gwnentbur y Cwbl o'r myn eu gwled gan ddynion. Yr hyn
gan i Ghrist ei ddatguddio, a'i amlygu i'r bobl, hwy a
bristafant yn Elynion ac yn Erlidwyr mwyaŷ iddo.

3. Wrth ei Snydd. Fe ddywedir yn gyffredinol ei fod
ef yn Bennaeth yr Iddewon. Yr hyn ni chymerir, fel pe
buaſei ef yn vnig, neu vchaf Bennaeth yr Iddewon, ond i
ddangos nad oedd efe yn vn o'r bobl gyffredin, ond vn
o'r rheini oedd ganddynt Awdurdod a rheolaeth ym
mysg yr Iddewon.

Peth iw nodi ydyw, mai ychydig o'r Phariseaid a'r Pen-
naethiaid a dderbyniasant Athrawiaeth Christ, ac a gre-
dalant ynddo, fel y gwelir wrth eu gair eu hunain. A
gredodd neb o'r Pennaethiaid ynddo ef, neu o'r Phariseaid?
Joan 7. 48. Yr hyn ymofyniad sydd yn arwyddocâu Nâg
Crist yn nodi, nad oedd neb, neu ychydig iawn o'r
Pennaethiaid a'r Phariseaid yn credu y Nghrist. Yr oeddynt
wedi chwyddo, felly gan falchder trwy eu llebedd vchaf;
ac wedi eu llenwi felly ag vchelfryd o'u Proffess gaeth,
a'u golygus Sancteiddrwydd; ac felly yn feddiannol o
ragfarn yn erbyn Athrawiaeth Crist yr hon oedd ysfry-
dol a nefol, fel yr oedd eu calonau yn berwi i fynu â
llawer o genfygen a llid yn ei erbyn; ac ar hynny a
geſſent lawer modd ei rwydo a'i faglu ef. Je, o wir
ialis, yr oeddynt yn sychedig am ei waed ef, ac ni
pheidiaſant, nes iddynat gymeryd ymaith ei fywyd ef. Etto
yma ni welwn yn yr hwn oedd yn Phariseaid ac yn Ben-
naeth yn dyfod i fod yn ddigyl i Fesu Ghrif, yr hwn a
ddysgodd Christ, fel yn Aithrawiaeth yr All-enedigaeth, felly
yn llawer o brif-bynciau eraill o'r Grefydd, ac ar hyn
a ddacth i fod yn wir Gredadyn: O'r hyn y Nodwn, Fod
Ffath. grâs Duw yn ffrwyth yn ffrukio ar y mwyaŷ dyrtas. I
derbyn

derbynir yn hynych y Pechaduriaid mwyaf i drugaredd, ac i go-
fstellir yn wreiddiau yna Râs Duw.

Hyn a wna Duw, fel i sawrhau cyfoeth ei Râs, felly
i rof calon yn y Pechaduriaid mwyaf hynodol i droi
oddiwrth eu pechodau, ac i edrych arno ef am drug-
aredd. Canys, a dderbynir y Pechaduriaid mwyaf ryw
brydieu i drugaredd? Yna mae gobaith o drugaredd i
ei, er amled a maint yw dy bechodau. S. Paul yn llefaru
am drugaredd Duw iddo ef, yr hwn nid oedd yn unig
yn bechadur mawr, ond y Pennaf o'r pechaduriaid; fydd
yn mynegi fod Duw wedi dangos drugaredd iddo ef, fel
y gallai fod yn sylfaen gobaith hyderus i bechaduriaid
mawrion ysceler eraill; O achos hyn y cesais drugaredd fel
y dangoset Jesu Ghrifft ynosi yn gynaf, bdb bwr-oddaf, yr
siampl i'r rhai a gredant rhagllaw ynddo ef i ffrwyd trugwy-
ddol, i Tim. i. 16. Yn ddiarnieu, fe gofir yn yr ysgrythur
am Droad llawer o bechaduriaid hynod, nid yn unig yn
goffadwriaeth o'r hyn a wnaeth Duw tros eraill,
ond hefyd yn nôd ac yn arwydd o'r hyn y mae efe etto
yn barod iw wneuthur tros y pechaduriaid mwyaf, ac i
troad oddiwrth eu pechodau atto ef trwy wir edifeirychi,
ac ymwasgu ag Jesu Ghrifft trwy wir a bywiol fydd,
Oh gan hynny, gad i'r siamplau mawr rhyfeddol hynny
o drugaredd a ddelir allan yn yr ysgrythur, dy anhog di
i ymyrthod â th bechodau, i droi dalen newydd, ac i
ymwasgu ag Jesu Ghrifft ar ammodau'r Eifengyl.

II. Yr Actos o'r Imddiddan rhwng Christ a Nicodemus a
ganlyn, gwrs. 2. A hynny oedd ei ddyfodiad ef at Ghrifft.
yr hyn a heliaethir ym mhellach trwy'r amser; a ddech, a
hynny oedd llyw nôs. Yr oedd mynediad Nicodemus at
Ghrifft am ychwaneg o addysg yn ffordd a moddion Je-
chydwrtaeth, yn eglur ddangos gwirionedd ei fydd ef; ond
ei fynediad llyw nôs oedd yn dangos gwendid ei fydd ef.
Efe a gredodd ar glywed Christ yn pregethu, a gwelid
y rhyfeddodau a wnaeth efe, ei fod ef yn Ddyfodiadur
mawr ei ddiarnieu gan Duw. Etto oblegid mai Pharisead a
Phariseid oedd, fe dybiodd yn ammach iddo fyned at
Ghrifft iw addysgu ganddo; ond fe aeth llyw
nôs, ac felly y dangosodd gwendid ei fydd; o'r hyn y

gallwn nodi yr athrawiaeth hon. *Fe all gwir fydd fâd yn wain iawn.* Y tiel hwn, *O chwi o rehydig fydd*, yr hyn a roes Chryst yn fynych yn erbyn ei Ddilygbylion, fydd yn eglur-brofi hynny. Felly hefyd gair y dŷn truan a lefodd ar Ghrist, Marc 9. 24. *Yr wyf yn credu â Arglwydd, cynnorch fy anghrediniaeth i*; y gair cyntaf, *yr wyf yn credu*, a ddengys wirionedd ei fydd ef; yr ail gair, *anghrediniaeth*, fydd yn dangos gwendid ei fydd ef; yr hon oedd cyn wanned, ac y mae yn ei galw yn *anghrediniaeth*.

Er bod dy fydd yr awron yn wann, gwybydd er dy gyflur, fod y fydd wannaf, os bydd yn gywir, ac yn ddifffiant, yn ddigonol i iechydwrïaeth. Canys ei aad yw Duw yn rhoi i'r holl fyddloniaid yr un mesur a gradd o fydd, ond i rai fwy, ac i rai lai; etto nid yw yn rhoi i neb o'r eiddo lai nag fydd ddigonol er eu iechydwrïaeth; fel y mae hyn yn y fydd leiaf, ei bod yn ddigonol i ffechydwrïaeth, gan ei bod yn rhoi i ni ran ynghrist, ac yn holl addewidion yr Efengyl.

III. Yr ymddiddan ei hun a ganlyn, yr hwn fydd Holi ac ateb rhwng Nicodemus a'n Fachawdur bendigedig; Lle mae Nicodemus yn dechreu, gan ddywedyd, *Rabbi, ni a wyddom, mai Dysgwadur ydym ti wedi dysod oddiwrth Dauw*; Yn yr hyn y gallwn nodi.

I. Y Tiul y mae efe yn ei roi i'n Fachawdur, *Rabbi*, yr hyn a gyfieithir, *Athro*, ac felly mae'r Efangylwr yn ei Esponio, *Joan 1. 38*. Gair cysylltiedig yw, ac mae'n arwyddocau fy *Athro*. *Rab* fy'n arwyddo gŵr godidawg, fydd yn rhagori ar eraill mewn gwybodaeth a dysg, ac am hynny a ellir yn eidda ei gymmeryd yn *Athro* neu *Dysgwadur*.

II. Y Broffels a wna Nicodemus am Ghrist: Yn yr hyn gallwn nodi.

1. Y broffels ei hun, *Ni a wyddom mai Dysgwadur wyt ti wedi dysod oddiwrth Dauw*.

Yn ail, y Rhefwm o hynny yn y geirian nesaaf, *Canys ni allai neb wneuthur y gwrthiau hyn yr wyt ti yn eu gwneuthur*, oni bai fâd Duw gydag ef. Fel pe dywedafei, *Pwy hynnag fydd yn gwneuthur gwrthiau*, oddiwrth Duw y mae yn dylod, ond yr wyt ti yn gwneuthur gwrthiau.

gwrthiau, am hyuny yr wyt ti yn dyfod oddiwrth Dauw. Mae'r gair hwn, i gwrthiau hyn yr wyf i yn eu gwneuthur, yn nodedig iawn, ac yn dangos mai gwrthiau mawr iawn oedd y rhai a wnaeth Christ, ac felly y mae'n Cadarnhau'r ymresymiad yn fwy. Mae y rhwym yn gryf, ac yn rhoi ini yr Addysg hon,

Ni ellir gwneuthur gwrthiau ond trwy all Duw. Canys mae gwrthiau yn newid trefn a threigl Natur, yf hyn ni all neb ei wneuthur, ond yr hwn a ordeiniodd ac a ofododd y drefn honno, sef Duw. Ni safai ar hyn, iel y prysarwyf at yr hyn yw fy mwriad pennaf yn y Traethawd hwn.

Yn wers 3. Atteb Christ i Nicodemus a gaelyn, yr hyn a barhen hyd gwers 22. Yn yr hyn mae Christ yn gyntaf yn dangos Angenrheid yr Ail-enedigaeth, yn y geiriau hyn, In wir, yn wir, meddaf i ti, Oddieithr gent dyn drachefn, ni ddigon efe wled teyrnas Dauw.

Cyn i ni ddyfod at sylwedd ymddiddan Christ, nodwn y modd y mae efe yn derbyn Nicodemus.

Chwi a glywsoch o'r gwersi o'r blaen fod Nicodemus yn Pharisaïd ac yn Benmaeth; y ddau fact o ddynion oeddi fwyaf yn gwrthwynebu Christ. A chwi a glywsoch am ei wendid ef, pa fodd trwy ofn a chywilydd, y daeth efe at Christ i'w nŷ, yn anhawdd ganddo gael ei wled yddag ef. Etto nid yw Christ yn ei wrthod ef, ond yn ei dderbyn ef yn addfwyn, ac yn ei ddysgu yn y Cyfryw Byngciau, y rhai ni wyddai, er eu bod yn Byngciau sylweddol, angenrheidiol i Jechydwriaeth. O'r hyn y gallwn nodi yr Athrawiaeth hon, Mae Christ yn barod i dderbyn y rhai mewn gwirionedd ac uniondeb a ddel i'w, er bod amryw wendid arnynt. Nid yw yn gwrthod y rhai fydd wan yn y ffydd o herwydd eu gwendid. Ni ddanllenawn yn histori'r Efyngyl, tra fu efe yn byw ar y ddaiar, na wrthododd efe neb a ddaeth atto mewn uniondeb calon; rhai yn wir a aethant ymaith o honant eu hunain, ond ni throdd efe neb ymaith. Ac a all neb feddwl, nad oes gan Christ, yr awron yn y Nefoedd, yr un ymysgaroedd o dosturi tu ac at y rhai a ddel atto ef, ac yr oedd ganddo pan oedd ar y ddaiar? Yn ddifin

er ei fod yno yn rhydd oddiwrth gynnwrf, etto nid yw oddiwrth doffuri tu ac at fyddloniaid gweiniaid. Yr hyn er ys ralm a brophwydwyd am dano gan *Iaiah*, *Pen. 42.3.* a gafwyd erioed, ac a geir etto yn wir ynddo ef, *Ief. 44.1.* *Yn deryllia gorsen yffig, ac ni ddiffydd lôn yn mygu*; Hynny yw, Nid ymdrin efe yn arw ac yn llym a Christiaegion gweiniaid, y rhai fydd wan mewn grâs, ond yn hawddgar ac yn llariardd.

Canys diben Christ yn dyfod i'r byd oedd, i geisio ac i gadw y rhai a gollafid, *Luc. 19.10.* Ac a allwn ni feddwl am Ghrifft, yr hwn fydd yn myned ar ôl y rhai fydd yn cilio oddiwrtho, y gwrthyd efe neb a fo mewn gwirionedd yn ei geisio?

Pa galon y ddylai hyn roi ym mhob credadyn truan, er gwanned ei fydd, i fyned at Ghrifft, fel i gryfau ei fydd wann, felly i orchfygu ei drachwantau cryhon, ac i adfywio ei enaid methedig! I roi calon ym mhellach ynnoch, mae Gwahodd grasol, *Jesu Ghrifft*, *Deuwch gwasbawb ac fydd yn flinderog, ac yn llymrog, ac mi a ewmrtaf arnoch*, *Mat. 11.28.* A barodd efe i ti ddysfod, ac a wrthyd efe di pan ddelych? A alwodd efe, *Deuwch chwiri rai Sanctaidd*, *Deuwch chwiri rai cyfiawn*, *deuwch chwiri rai cryhon*, a *chwiri rai ynig a gewch orphwystra*? Oni alwodd efe yr Egaidd gwan, bliaderog, yn pallu, yn methu? Dos enaid gwan, truan, dos at Ghrifft, welw ef yn dy alw di, ac ti aelli ddifgwyl iachad.

Wyt yn fflin am at oblegid gwendid dy fydd, yn cwyno nad oes genhit, siccrwydd o'r rhan ynghrist, dim siccrwydd o faddewant dy bechodau? Dos at Ghrifft mewn gweddi am gynydd fydd gan gredu ei fod ef fel yn abl felly yn cwylysgar i gadarnhad dy fydd wan. Ac nac ofna, ti a geir y cyfnewid felur o nerth wedi ei chwanegu at ar, na a welo Christ fod yn oren, ac a fo digonol i ti.

Wyt yn deimladwy o weithrediad ac o gynhyrfiad llygreddigaeth ynot, gan ofni rhag iddo arglwyddiaethu amnat? Cymmer afael ar ys addewid hwnnw, *Rfus. 6.14.* *Nid arglwyddiaethu pechod arnoch chiwi*. Ac mewn hyder ar ei fyddlondeb ef a'i llefarodd, gosod ar Ghrifft mewn gweddi, ar iddo gyflawni y gair *Daionus* hwnnw i ti,

Iti, ac yno fâf yn lloyydd, a gwel lochydwriaeth Dauw.
Ni all Trachwari, er cryfed to, sefyll o flaen gweddi
fydd; yn unig cymmer ofal, gwedi i ti weddio, i waled
yn ddyfal.

Wyti yn cael gosod arnat gan demtrasiwnau Satan, ac
yn ofni rhag iddo ef gael y maes neu'r oruchafiaeth ar-
nat ti? Dôs at Ghrist mewn gweddi, am nerth a chym-
merth yn eu herbyn, gan gredu fôd, fel grym yn Nghrist.
Selly parodrwydd ynddo i'th helpio ac i'th grythau: Ac
ei fyddi siccr, oni chei ymwared o'th demtrasiwnau, i
gael grâs digonol i'w gwrthwynebu, a grym i'w gorchfy-
gu.

Yn ddiweddar, wyti yn flin arnat oblegid calon drom
wedi ei chaledu? Oblegid calon front asan? Oblegid
calon fydol a chybyddus? Oblegid calon falch ddiſſrwyth?
Dôs at Ghrist mewn gweddi, gan gredu fôd, fel grym
ynddo, selly parodrwydd hefyd, i feddalu dy galon
galed, i buro dy galon front asan, i ysprydoli dy ga-
lon fydol a chybyddus; i ddarostwng dy galon falch, i
wneuthur dy galon ddiſſrwyth yn ſfrwythlon; Ac na am-
mei y cei dy galon galed mewn rhyw fefur wedi ei me-
ddalu; dy galon front asan mewn rhyw fefur wedi ei
phuro; dy galon fydol a chybyddus mewn rhyw fefur
wedi ei hysprydoli; dy galon falch mewn rhyw fefur
wedi ei darostwng, dy galon ddiſſrwyth mewn rhyw fe-
fur wedi ei gwneuthur yn ſfrwythlon.

Ac yn ddiau, yn rhewm enwedigol, pa'm y mae llawer
yn myned mor riddfanllyd a chwynfanus tan gaethiwd
llygredigaeth, tan bwys a baich eu doluriau ysprydol,
a'u clefydau, ydyw, am nad ydynt yn myned at Ghrist
mewn gweddi am ymwared oddiwrthynt; neu trwy wen-
id eu fydd, nid ydynt yn credu fôd Christ, fel yn abl,
selly yn Ewyllyſgar i'w helpio a'u gwaredu. Canys yr
hyn a ddywedodd Christ wrth y dŷn truan a ddaethei
atto yn achos ei blentyn lloerig, mae efe etto yn ei
ddywedw wrthir tithau, *Os gelli di gredu, pob peth a all
ſed i'r neb a gredu.*

Yn ymberf. Rhyw yn a ddywed, Mi a euthym yn fyrych
at Ghrist mewn gweddi, yn taer-geisio ganddo ef gryf-

had fy rhadau neu 'm grafulau gweiniaid, darostwag fy
chwantau a'm llygredigaethau cryfion, meddallau fy
nghalon galed, &c. Ond ni fedraf weddio mewn ffydd;
Ni fedraf gredu ei fôd ef, fel yn abl, felly yn ewyllyf-
gar i ganiadau fy hymuniadau.

Ans. Ti a eli weddio mewn ffydd, ie pan fo'ch di yn
meddiol nad wyti yn credu. Fe gamgymer Christiaogion
gweiniaid yn fynych yn hyn, gan feddlw oni byddant yn
hyderus-goelio y gwrendy Duw arnynt, nad ydynt yn
gweddio mewn ffydd. Canys nid hyderus-goelio y
gwrendy Duw aenon, ond pwyso ar Ghrist mewn gobair
y gwrendy, hynny yw ein hyfryd eglurdeb o ffydd mewn
gweddi. Ti a ddywedi, yr wyf yn gweddio, ac yn
gweddio, ond ni eli goelio y gwrendy y saniaidd
Duw ar weddiau ycyfryw bechadur gwael annheilwng;
ac ar hyn yr wyti yn barnu, nad wyt yn gweddio mewn
ffydd. Ond mi a ofynnaf it; wyti yn rhoi i synu dy wed-
diau yn enw Christ? Wyti yn pwyso arno ef mewn gobair o
medd ei ei fwyd ef? Hyn yw gweddio mewn ffydd. A
hynny am dderbyniad Nicodemus at Ghrist.

Esponiad y 3 wers y 1^a. Nod neu y Athrawiaeth yn Codro
hynny.

Deuwn bellach at y Pwngc cyntaf cyffredinol am yr
hyn y mae Christ yn ymadroddu a Nicodemus, a
hynny oedd yr Athrawiaeth o'r Ail-enedigari, yn y geiriau
hyn, yn 1^a, yn 2^a, meddas i'n oddierbit gen i'n ardebsu,
ni ddichon efe weled teyrnas Duw. Yn y rhan y gallwn
nod.

1. Y modd y gosodir allan hynny.

2. Y defnydd a'r sylwedd o bono.

Am y *Modd*, fe ofodir allan trwy sicceriad dan-lyd,
yn 1^a, yn 2^a, meddas i'n. Dull o ymadrodd a atferid
yn fynych gan ein Jachawdr pan fynnai yn meddig
a'rhau rhyw wirionedd pwyf-fawr. Nid arferodd ef loed,
ond

ond newn pethau mawr gyfrifol. Tiwy hyn gan hyuny
mae o'n iachlawdr yn dhoi i'm ddeallg fdd y gwirionedd a
osodir yma a'i llyw yw gwirionedd pnyffawr a'i mla i'm ysgafn
ysbyiedg a'i fyned troflog y ysgoemwr i'wlo a nyf y

Defnydd neu sylwedd yr Aethrawiaeth o'r Ail-enedigaeth
fel y gofododd Christ hi ar lawr na gaillyndyn y geiriau
hyn; Oddieithr genedyn dractefn ni ddichon efo i'wled Tair-
nos Ddub: a'uget hysur nodu hwy i'wlyw ybwyb ny fliad

O ran traethu yn fwy Buddiol i'm hyn edg a wy ny
nyf a'c agatraf y geiriau; gan foidanallu weddau neu
en geir ysbiractb dnyr: a'uget hysur nodu hwy i'wlyw ybwyb
nyf a'c agatraf y geiriau; gan foidanallu weddau neu
en geir ysbiractb dnyr: a'uget hysur nodu hwy i'wlyw ybwyb
nyf a'c agatraf y geiriau; gan foidanallu weddau neu
en geir ysbiractb dnyr: a'uget hysur nodu hwy i'wlyw ybwyb

Byngciau o Adyffg ac fydd ynddyn. gibowbny ny hdy
Am a'clurbo'r geiriau: fel hysur y o'nlyg hwy
Oddieithr genedyn, hyn a ddywedir newn effelythactb
a modd yspydol, ar debygoliaeth i'n genedigactb naturiol
yr hyn gan ni ddaliodd Nicodemus arno, fe llyw gam-
gymerodd eiriau Christ.

Felly ysgair hwn { genedyn } neu genedigactb a'c ffer i
ddangos fod yn rhaid newid holl natur dyn, ac newn
modd ei adeiladu o newydd nid o ran y sylwedd ond
o ran ei gynneddau. Ni ddelfrywir mor hysur na'r
sylwedd naturiol, nac o ran yr enaid nac o ran y Corph.
ond y mae'n aros etto yr un; yn unig dda a'c ffer
hwn, blaen i'm gysgwr a'c hysur hwn newydd. Yr hwn a
ail-anwyd, fydd ynddo ddaill newydd, twyll newydd, en-
wydd newydd, ddaill dymuniadau newydd, a'uget hysur
newydd. Felly y meddwl yw a'uget hysur hwn newydd
foedd, oddieithr yn gntaf adda gael ei mla ddaill, a'i geid
gan yspyd Duw, a'i wneuthur yn ddaill newydd o ran yr hyn
oedd efo yn ei i'ndigaeth { genedigactb } wedi ei dymu allan o
gyflwr natur, a'i ddwyn i gyflwr grâs, ac felly myned
yn gntaf ddaill newydd, fel o ran y modd newydd o genedigactb
felly o ran y modd newydd o ymarweddiad, yn hyn mla
arall a'r fuchedd, nag yr oedd o'r blaen.

Felly a'c ffer hwn yn arwyddo anghen-
rhaid yr Ail-enedigaeth, fel fod dyn wedi ei dymu o'r
yspyd yn gyflwr ac wedi ei eni o'r ddaill newydd, fe
fychedd wedi addo na's ganefid ddaill newydd.

Ni ddichon welad teyrnos Dduw. Teyrnas a gymmencir yma am y Cyflwr happus y dŵg Duw ei Etholwgigion y Nghrist iddo, mynediad i mewn i'r hwn sydd yn y bywyd hon, yr hyn a elwir yn gyffredinol Teyrnas gras: Y llawna feddiant sydd yn y byd a ddaw, a elwir Teyrnas gogoniam. Nid yw y rhai hyn yn ddwy Deyrnas wahanedig, ond dau radd o'r un a'r unrhyw Deyrnas. Felly gan fod Christ yn dywedyd, Ni ddichon welad teyrnos Dduw, yr un yw a phe dywedafei, Ni ddichon fyned i mewn i Deyrnas Dduw, felly mae ein Jachawdr yn dangos yn eglur, gwers. 5. Oddieithr geni dŷn o ddwfr ac o'r yspryd, ni ddichon efe fyned i mewn i Deyrnas Dduw, hynny yw, Ni ddichon fod yn gadwedig.

Gwedi egluro y geiriau fel hyn, trwy ddangos i chiw ei meddwl a'u hyspysu, maent yn Cyagwys ynddynt y Pwngc hon o Athrawiaeth Lloydab 16, Jobn 1: 13. Mae'r Ail-genedigaeth yn angenrheidiol i feddyddiaeth.

Yr Athrawiaeth hon, o ran y sylwedd, yw adroddir drachefn, gwers 4. Tn hon, byddwch i ddadur i oi, oddieithr geni dŷn drachefn o ddwfr ac o'r yspryd, ni ddichon iefe fyned i mewn i Deyrnas Dduw. Felly ein Jachawdr drwy adrodd yr Athrawiaeth hon ddwy waith gwers 3. a. 4. yw y ddau le ya rhoddy sicrhâd dau ddyblig o'r blaen yn hon, yn wa 1. sydd yn nodedig gadarnha'u y gwintonedd hyn, ac am hynny nid rhaid dim pellach ei brofi.

Ond am ddeall yr well ac iawn gynhwysol yr Athrawiaeth hon, mi a ddangosaf y llybwr y meddwl. Felly y meddwl Natur yr Ail-genedigaeth, Beth yw Natur yr Ail-genedigaeth? Beth yw Natur yr Ail-genedigaeth? Yn y cyd-fyned i natid yw Ail-genedigaeth. Yn y cyd-fyned i natid yw Ail-genedigaeth. Yn y cyd-fyned i natid yw Ail-genedigaeth.

5. Defnyddiau y Pwngc. bbo 17 yw abedh T's llais am y Cyntaf. Beth yw'r Ail-genedigaeth? Ail-genedigaeth yw'r Gŵd bionio, trwy ba wa y ganeir yn dda naturibl yn ddyfysu. Yn y cyd-fyned i natid yw Ail-genedigaeth. Yn y cyd-fyned i natid yw Ail-genedigaeth.

rym ein cenhedliad a'n genedigaeth natural se wneir yr hwn a'id oedd ddyn yn ddyn, neu fâb dyn: Felly trwy'r Enedigaeth ysprydol hon, yr hwn oedd yn ddyn arianol, a wneir yn ddyn ysprydol, yn ddyn newydd, yn blemyn Duw. Fel i ddywedyd yn briodol, Ail-enedigaeith yw genedigaeth arall o'r ôl y gynaf. Genedigaeth ysprydol a'r ôl ein genedigaeth natural, trwy ba vn mac dyn megis yn ddyn arall. Fel y dywedir am Galeb, ei fod ef yn ddyn o yspryd anaf, felly y gellir dywedyd am ddyn wedi ei ail-eni, ei fod ef a yspryd araf, gwedi ei lwyr newid o'r hyn oedd efe o'r blaen.

Yr awron ni ellir meddwl fod yr ail-enedigaeith, neu'r ail-gehedliad hwn, yn enedigaeith ar ôl y Cnawd; Canys ni wafinaetha i ni feddwl dim cnawdol, arianol, yn yr ail-enedigaeith. Ond yr ail-enedigaeith fydd enedigaeith ysprydol: genedigaeth o'r yspryd, fel y mae yn eglur o'r geiriau. Jo. 3. 6. Yr hyn a anaf o'n yspryd, fydd yspryd. Felly trwy waith yr Ail-enedigaeith y Cnawd a droir yn yspryd; hynny yw, tuedd ac athry-lith cnawdol dyn, sef ei duedd llygredd, a droir ac a newidir i athrylith newydd, sanctaidd; wrth yr hyn eglur yw, fod Ail-enedigaeith megis yn gread newydd, ac sef elwir dyn wedi ei ail-eni yn greadur newydd. Gwedi ei ad-newyddu trwyddo, trwy ei enaid, a'i holl nerthoedd, a thrwy ei gorff a'i holl rannau a'i aelodau. Fel y mae y Duw hwn mewn mesur wedi ei oleuo a gwybodaeth o Dduw, ac a gwybodaeth o Iesu Ghrift, Yr Ewyllys cydyn gwrthyselger fydd mewn mesur yn vfudd, ac yn gyd-furfio ag ewyllys Duw. Y Gydmybod serledig anghymol fydd wedi ei destroï a'i bywhau. Y galon galed fydd wedi ei meddalhau, yr amwydd afreol fydd wedi eu Croethoelio; A'r Corff, a'i holl aelodau a'i aelodau a wneir yn offerau parod i gyflawnhau bwriadu daionus y meddwl. Eal hyn y llwyr-wneidr ar ddynion trwy'r Ail-enedigaeith, wedi eu troi a'u newid yn rhyfeddol o'r hyn oeddynr o'r blaen. O ran y newid hon y dywedir eu bod wedi eu geni drachefn; Oblegid trwy hyn yr ail-osodir arnom ddelw Duw, yn yr hon y Cnwyrd ni ar y cynaf; Ond yr awahan trwy ein llygreddaeith yn y Cwmp ydym yn hollawly hebodi yn ein genedigaeith gynaf. Yr hyn a all ddangos ni lygriad rhyfeddol

rhyfeddol ein natur ni, yr hwn oedd gyfryw, ac ni waif naethei ein diwygio a'n atgyweirio, ond rhaid i Dduw ein gwneuthur o newydd, a'n newydd greu ni, rhaid ein geni ni drachefn, ein gwneuthur ni yn greaduriaid newydd.

Cwest. Oes dim graddau yn yr Ail-enedigaeth?

Atteb. Oes yn wir: Canys fe ellir ystyried yr Ail-enedigaeth yn ei ddechreuad a'i gynnydd neu yn ei gystawmiad a'i berffeithrwydd.

Mae yn dechreu ac yn Cynyddu yn y bywyd hwn, fe gwblheir ac a berffeithir yn y byd a ddaw.

Mae pechod a llygredigaeth yn aros ym mhawb wedi eu hail-eni, tra fo eu heneidiau yn aros yn eu Cyrph marwol; mae yn aros, er nad yw yn teyrnasu, yn ddiwr i lawr yn y byd hwn, ond ni lwyr fwrir ef allan. *Habitat, sed non regnat; manet, sed non dominatur; defectum, sed non ejectum tamen* &c. Bern. in serm. 10. Psal. 90.

A hyn mae Duw mewn mawr ddoethineb yn ei adelf, yn cadw ni yn isel ac yn oftyngedig ynom ein hunain, ac yn gyrru ni at Iesu Ghrif, fel tra fo y *ffabonnet hon* o waed yn rhedeg, y byddem bob amfer yn chwannog i *Giffard* ag ymyl ei wisg ef.

Onid a'r farwolaeth, y llygredigaeth hwnnw a lwyr yfir i fynu, a chorff ac enaid a lwyr ryddheir oddiwrtho. Yn gymmair ac ar yr adgyfodiad, pan gollir drachefn yr enaid a'r Corff, yr ail-enedigaeth wedi ei ddechreu yn y byd hwn a dangosir ei fod yn llawn berffaith. Ond yn y bywyd hwn y rhai goreu fydd amherffaith, trwy weddillion pechod a llygredigaeth, yr hyn a erysuddynt, tra yr arholont yn y byd hwn.

Gan fod gan hyany gwaith yr Ail-enedigaeth yn amherffaith yn y goreu yma yn y bywyd hwn, a bod y cnawd a llygredigaeth yn aros yuddynt, tra bont yn y Byd hwn; Nac edrych di yn rhy vchel, fy meddwl yw, of ol mesur a gradd mwy o ras, nag fydd i'r gael yma. Mae llawer of rhai a all-anwyd trwy yspird Duw, ac felly a ddwygwyd o gyflwr natur i gyflwr gras, yn ebrwydd yn edrych am ymwared oddiwrth bob pechod a llygredigaeth; ac mae eu bod yn ei gael yn Cynhyrfa ac yn gwynho yuddynt; maent yn amneu gwaith yr Ail-en-

digaeth

digaeth a gwirionedd grâs yn eu hencidiau. Ond gwybydded y cyfryw eu bod yn edrych am ychwaneg nag fydd iw gael yma, neu mae Duw yn ei ddifgwyl oddi wrthynt.

Canys nid yw Duw yn difgwyl, nac yn gofyn gennym ni yma, lwyrrydd-did oddiwrth bechod a llygredigaeth, ond ini ymagnio iw ddarostwng a'i farweiddio fwyfwy, yn ôl mesur y grâs a'r nerth a dderbyniafom ganddo. Nid yw yn gofyn gennym ni, ein bod ni heb pechod, ond na bo pechod yn rheoli nae yn teyrnasu. Rhuf. 6. 12. *Na theyrnased pechod yn eich corpb marwol.* Ac nid yw'r Arglwydd yn gofyn gennym ni lawn-berffaith gyfiawnder, yr hyn fydd amhosibl i'n natur llygredig, ond yn ynig ini ymagnio a cheisio a'n holl nerth, a gwir-ymor-chesthu iw wasnaethu ef yn ôl cyfarwyddyd ei Air ef. Ac hefyd am ein diffyg a'n hammerffeithrwydd, ini mewn cyffes ostyngedig alaru am dano, a dymuno cael maddent am dano trwy haeddedigaethau Iesu Ghrifft. A hyn a dderbyn Duw, canys mae yn edrych mwy a'r ein bypriadau, nag a'r ein gweithbrediadau, ac yn derbyn yr ewyllys am y weithred, yn ôl hynny o'r Apostol. 1 Cor. 8. 1, 2. *Os bydd parodrwydd meddwl o'r blaen, yn ôl yr hyn fydd gan vn, mae yn gymmeradwyl, nid yn ôl yr hyn nid oes ganddo.*

Rhannau 'r Ail-enedigaeth fydd ddwy. 1 *Marweiddiad*. 2 *Bywbâd*.

1. *Marweiddiad* a arwyddocêir tan y geiriau, o *ffwrn ymaith, a chroeshoelio 'r ben ddŷn, a defnyddio corpb pechod*, Rhuf. 6. 6. Y ddledfwydd hon yn eglur a ôfodir arnom yn y geiriau hyn. *Marwbewch eich aelodau, i rhai sy ar y ddaiar*, Col. 3. 5. Wrth aelodau ar y ddaiar, mae yn meddwl pob math â'r drachwantau a phechodau y mae dŷn anianol yn ymrôl iddynt, fel y mae yn eglur wrth y pethau enwedigol y mae efe ei hun yn eu Cyfrif yn y geiriau sy 'n Canlyn, sef, *Godineb, astendid, &c.*

Y rhai hyn fydd iw *marwbâu*, hynny yw, iw rhai i farwlaeth. Nid digon yw ffrwyno ac attal pechod, ond rhaid yw lladd ei fywyd ef. Ac yn wir nid yw bosibl gwisgo 'r dŷn newydd, nes diosg yr ben ddŷn. Mae gan hyany

hynny angenrhaidd o farwâd yn gyntaf, cyn bywâd. Canys dwyn i mewn yn flurf fydd yn rhag-arwyddo rhoi allan, neu ddistrwyio'r llall. Am hynny, a'r ôl Marw-hâd y canlyn Byw-hâd.

2. *Bywâd*, ydyw cenhedliad bywyd grâs ynom, o'r hyn yr ydyw yn byw mewn sancteiddrwydd a chyfiawnder. Fe ofodir allan yn yr Ysgrythur trwy fod *Dau* yn ein bywâd ni, a thrwy ein bod ninnau yn rhodio mewn newydd-deb buchedd, Eph. 2. 5.

Mae *Bywâd* gan hynny yn arwyddo bywyd newydd ysbrydol, y mae *Dau* trwy ei ysbryd yn ei weithio ynom, yr hwn fydd llwyr-wrthwynebol i'n buchedd naturiol lygredig o'r blaen. Canys firwythau y bywyd hwn ydyw sancteiddrwydd a chyfiawnder, a phob math a'r weithred oedd da.

Felly mae yn wir-angenrheidiol, chwanegu y rhan hon o'r Ail-enedigaeth, ief *Bywâd*, ac yr vn o *farwâd*, yr hyn yw y rhan arall, ie mor angenrheidiol ag i Ghrist, wedi marw, adgyfodi. Ple buafei llestâd marwolacth Ghrist, oni buafei iddo gyfodi oddiwrth y meirw? A pha fethâd a ellir ei feddwl fod ym marw-hâd? Am hynny Wordd arferol yr Ysgrythur lân ydyw, dwyn i mewn, dilyn sancteiddrwydd, wedi cilio oddiwrth bechod; gwnethur da, wedi gochel drwg. Felly y pethau a gyffylltodd *Dau*, na wahaned neb.

Gadewch ini gan hynny brofi ein hail-enedigaeth, nid yn vnig trwy beidio a phechu, ond trwy ddilyn sancteiddrwydd, a gwnenthur cyfiawnder. Nac ymfodlona i ddywedyd, *Kid wyl yr hyn a film*, oni eelli ddywedyd ym mhellach, yr *ydwyl yr hyn nid oeddwn*. Ni fuddia sawl itti ddywedyd, Nid wyl feddwyn, na thyngwr, na chybydd, nac yn yn rhodio ar ôl y cnawd; oni eelli ddywedyd hysyd. Trwy râs *Dau*, yr wyl yr awron ya rhodio ar ôl yr ysbryd; mewn ffydd a chariad, ac vfudd-dod sancteidd, yn gwilio ac yn ymagnio at firwythlondeb ym mhob gweithred dda. Nid wyl *angbyfiaw*, meddi, ond wyl yn *daugor trugaredd*? Nid wyl ond hynny yn *ddiariol*, ond wyl o *lyniad nesol*? Nid wyl ond hynny yn *ymffongar* ac ymladigar; ond wyl yn *daugneddysur*? Nid wyl ond hynny

hynny yn cymdeithiau a'r annwyl, ond wyti yn gysail an-
wyl. *Ysai. 1.* Nid wyti yr awron yn rhegu, yn tyngu, yn
dywedyd celwydd, yn gwawdio; ond wyti yn gweddio
ac yn bendithio? Wyti yn gwrando ac yn darllein, ac
yn myfyrio ar Dduw? Wyti yn astudio dy galon, ac yn
rheoli dy feddylliau a'th anwydan? Wyti yn attal dy da-
fod, ac yn gosod cadwracth ar dy lygaid, a'th glustiau,
a'th gamrau? Ydyw dy ofal di i fodloni, ac ym mhob
peth i rodio yn addas o'r Arglwydd? Edrych arnat dy
hun rhag dy dwyllo. Bwrw ymaith weithredoedd y ty-
wyllwch a gwisg arfau y Goleuni. Bwrw ymaith yr hen
dŷn, a gwisg y dŷn newydd, yr hwn, fel y creuwyd
a'r *Ddeu*, felly f' a'th ddwg ym mlaen yn ôl *ewyllys*
Duw mewn cyflawnder a gwir sancteiddrwydd.

Gwedi imi ddangos natur yr Ail-enedigaeath a'i ran-
nau; yr wyf yr awron yn dyfod i ddangos pr Achosion
sydd yn cyd-fyned i waith yr Ail-enedigaeath.

1. Yr Achos yn ei weithio, neu'r Awdur pennaf, yw
Duw. Canys am hyn, y genir ni o Dduw. *1 Pet. 1. 3.*
Duw a'n ennillodd ni. *Jac. 1. 18.* Sef, *Duw a Thad ein Hys-
gbydd Jesu Ghrifft.*

2. Yr achosion yn ei beri, ydyw, *Ewyllys Duw*, a thru-
garedd Duw. Ni allei fod dim allan o Dduw i'w annog
ef; Rhaid gan hynny iddo godi o'i wir Ewyllys ei hun,
felly y dywed yr Apostol *Jaco*, *Pen. 1. 18.* O'i wir Ewy-
llys yr ennillodd efe nyni. Ac ni allei fod dim mewn dŷn
i annog Duw i hynny; Canys dŷn wrth natur sydd lwy-
druan. Rhaid gan hynny iddo godi o wir drugaredd
Duw. Canys trueni sydd yn briodol yn gofyn drugaredd.
Oblegid hyn y dywedir yn vniawa. *1 Pet. 1. 3.* ddarfod i
Dduw, yn ôl ei favor drugaredd ein hadgenkeidd ni.

3. Gweithiwr digyfrwng yr Ail-enedigaeath yw *yspryd*
Duw; O'achos hyn y dywedir ein bôd ni yn cael ein
geni o'r *yspryd*, *Joan 3. 5.* A'r Ail-enedigaeath a elwir ad-
newyddiad yr *yspryd glân*. *Tir. 3. 5.* Canys gwaith Duw
ydyw, gwethlaw gallu dŷn.

4. Yr achos neu'r offeryn arferol trwy ba vn y mae
Duw yn ei weithio, ydyw Ei Air ef. O'i wir ewyllys yr
ennillodd efe ni trwy Air y gwirionedd. *Jac. 1. 18.* trwy'r hyn

y deallir yr Efengyl. O achos hyn y gelwir y Gair, yr *had anlygredig*. 1 Pet. 1. 23. Yr Efengyl ydyw y rhan hon-
no o Air Duw sydd fwyaf nerthol i hyn, ar yr hyn y
gelwir ef *Efengyl Fechydwrfaeth*, Eph. 1. 13. *A gallu Duw*
er fechydwrfaeth, Rhuf. 1. 16.

5. Gweinidogion a Phregethwyr yr Efengyl ydyw 'r
Achosion gweinidogawl o'r Ail-enedigaeth, y rhai o ran
eu gweinidogaeth a ddywedir eu bod yn ein *cenbedlu ni*,
ac a elwir yn *Dadau*. 1 Cor. 4. 15.

Yr holl rai hyn a gynhiwysir tan yr *Achos wneuthuro*,
ac ydynt cym mhelled o groesi eu gilydd, ac y maent yn
fwyn-gyttuno i ddwyn i ben y gwaith nefol o'r Ail-enedi-
gaeth, gan fod tan eu gilydd, ac a ellir eu cysylltu yn
y drefn hon. Gan fod *emyllys Duw* i ddangoſ *trugaredd*
i ddyn, efe ordeiniodd *Weinidogion* i dafnu *had ei Air* i
eneidiau dynion, trwy 'r hwn, pan fywhaer trwy 'r
yspryd, yr adgenhedlir dynion.

II. Yr Achos *ddefnyddiol* o'r Ail-enedigaeth, ydyw y
rhannau, o'r rhai y mae yn cydfeyll, y rhai ydynt
ddau.

1. *Marwtdal*. 2. *Bywkad*, am ba ddau mi a leferais o'r
blaen.

III. Yr achos *ffurfiol* o'r Ail-enedigaeth, ydyw *Delw*
Dduw a blennir yn om, yr hon sy 'n sefyll mewn sancte-
iddrwydd a chyfiawnder. Ar y Ddelw hon y dywedir ein
bod ni wedi ein *kadnewyddu*, Eph. 4. 24. Hyn a wna ra-
gorfaeth hanfodol rhwng dyn anianol a'r ail-enedi-
gol.

IV. Yr achosion *dibennol*, nesaf tan ogoniant gwir rās
a goludog drugaredd Duw, ynt ddau enwedigol.

1. *I wneuthur rhai yn abl i wneuthur daioni*. Sef. y cy-
fryw ddaioni a all fod yn gymmeradwy gan Dduw, ac a
all ddwyn amhuddedd iddo, a bod yn fuddiol i eraill, ac
yn wir iefol iddynt eu hunain. Mae 'r Apostol gan hyn-
ny wrth fon am yr Ail-enedigaeth (yr hon a ddangosa-
som ei bod yn fath a'r Greadigaeth) fel hyn yn gosod
allan y diben hwn; *Ni a grëwir yn Ngbrist Iesu i weithre-
doedd di*, Eph. 2. 10.

2. *I gymbwysu rhai i ogoniant.* Canys ni all cnawd llygredig fod yn gyfrannog o ogoniant nefol. Ar hyn y dywed Christ. *Joan 3. 3, Oddieithr geni dŷn drackefn, ni all efe weled teyrnas Dduw:* Cym mhelled y bydd efe o gael ei dderbyn iddi, ac na chaisf ddyfod cyn agosfod, a'i gwelld hi. Ni chymmer Duw bechadur yn ymdroi yn ei chwantau pechadurus, ac yn ebrwydd ei goroni â Choron gogoniant. Ac âm hynny fel y Cymhwysler ni i'r Nefodd, fe wyl yr Arglwydd yn dda ein hail-genhedlu ni trwy ei Yspryd, gan ein gwneuthur yn *greaduriaid newydd*, a thrwy hynny yn gwneuthur ni yn *gymmwys i gael rhan o etifeddiaeth y Sainc yn y goleuni*, Col. 1. 12.

Gwelwn gyfoeth trugareld a daioni Duw, ddarfod iddo ef nid yn vnig yn creu ni ar y cyntaf mewn cyflwr hapusaf, sef ar ei lŷn a'i ddelw ei hŷn: Ond hefyd gwedi ini yn arwybod ac o'n gwirfodd syrthio oddiwrth hynny, a'n suddo ein hunain i drueni, yn yr hyn y gallasai ef yn gyflawn yn gadel ni; fel y gwnaeth i'r Angylion drwg, etto nid yn vnig yr adferodd ni i'r cyflwr cyntaf, trwy adnewyddu ei ddelw arnom; ond trwy hynny a'n cymhwysfodd ni i gyflwr mwy godidawg a gogoneddus! Yn yr hyn beth mae ei ddaioni, fel ei fawredd, yn ymddangos, yn anfeidrôl ac yn anchwiliadwy. Pwy a all ei oïod allan yn ddigonol? *Canys Cysuruch ac yw'r nefoedd uwchlaw'r ddaiar, y rhagorodd ei drugaredd ar y rhai a'i hofnari ef*, Psal. 103. 11.

P E N. III.

Yn dangos y Rhesymman pam y mae'r Ail-enedigaeth yn angenrheidiol i Fechydwrriaeth.

GWedi imi lefaru am y Pwngc mewn modd o *Esponiad*; yr wyf yn dyfod yr awron i lefaru am dan o mewn modd o *Gadarnkâd*; I'r diben hwn mi a ddangosaf i chwi *Rhesymman* y Pwngc, pam y mae'r *Ail-enedigaeth* yn angenrheidiol i *Fechydwrriaeth*.

Rhesf. 1. Oddiwrth anghysfnewidioldeb arfaeth *Duw*. *Duw* yr hwn a'n dewisodd i fywyd, a'n dewisodd hefyd i sancteiddrwydd, megis y ffordd i hynny: Nyni a ddylem ddiolch yn wastad i *Dduw* trosfod chwi, frodyr caredig gan yr *Arglwydd*, oblegid i *Dduw* o'r dechreuad eich eithol chwi i *Fechydwrriaeth*, trwy sancteiddiad yr yspryd, 2 Thef. 2. 13. Pwy bynnag a fynno fyned i mewn i ogoniant, rhaid iddo gymeryd grâs yn ei ffordd. Chwi a ofynnwch, pam na allafî fôd yn gadwedig, oni byddafî ail-enedig? Pam? Oblegid i *Dduw* lwyf-fwriadu y gwrthwyneb. *Hyn* yn ewyllys *Duw*, eich sancteiddiad yn gynaf; wedi hynny eich *Fechydwrriaeth*, 1 Thef. 4. 3.

Yr awron, pwrpasson *Duw* a faif. Nid oes gydag ef na chysfnewidiad, na chysgod troedigaeth, Jac. 1. 17. Fe ddemnir yn gynt yr holl fyd, nag y bo i bwrpas *Duw* fyned yn ofer. Rhaid i'r *Arglwydd* na bo yn *Dduw* anghysfnewidiol, os byddi di, yr hwn ni fynni dy sancteiddio, bÿth yn gadwedig.

Rhesf. 2. Oddiwrth siccrmydd *Gair Duw*. *Duw* a ddywedodd, *Oddieithr* geni dÿn drachefn, ni all efe fyned i mewn i *Deyrnas Dduw*. Ydyw *gair Duw* yn ie, ac nagê? Ydyw efe yn dywedyd ac yn gwrth-ddywedyd? *r nef a'r ddajjar ânt beibio*, ond ei air ef nid â beibio ddim, Mat. 24. 35. Cyfris ar hyn bechadur, Cyn siccred a bôd *Duw* yn eir-wir, ni chei di fÿth weled iechy dwriaeth *Duw*, oni wneir di

di yn gyntaf yn gyfrannog o adnewyddiad yr ysfryd glân.

Rhef. 3. Oddimwch y tueddiad sydd i'r Ail-enedigaeth at Fe-
chydwriaeth. Mae'r Ail-enedigaeth yn radd ac yn nhan
o Jechydwrïaeth. Grâs ydyw dechreuad gogoniant, san-
cteiddrwydd ydyw dechreuad happusrwydd, perffeithrwydd
yr hwn sydd yn y Nefoedd ar ôl hyn, lle y bydd Delw
Dduw, a safi mewn gwybodaeth, sancteiddrwydd a chyslawnder,
wedi ei pherffeithio yn ein heneidiau, lle y Cawn garu
Duw yn berffarth, ac ymddigrifo ynddo ef, a bôd byth
yn ei foliannu ef gyd â'r llu nefol. A pha fodd y gelli
di ddiſgwyl rhân a mwynhâd o'r cyflwr bendigedig hwn
heb dy ail-eni a'th adne-wydden yma? Oni adnewyddir
Delw Dduw arnat mewn sancteiddrwydd, ac itti wir-garu
Duw, ac ymhyfrydu mewn cymmunedeb ag ef yma! A elli
di ddiſgwyl y diweddïad cyn y dechreuad, bod yn ber-
ffarth-sanctaid ar ôl hyn, ac heb ddechreu bod yn san-
ctaid yma? Byw gyd â Duw mewn gogoniant ar ôl hyn,
ac etto byw yma a gorwedd yn dy frynti a'th aſfendïd?
A elli di ddiſgwyl ar ôl hyn fyw ynghariad tragwyddol
Duw, ac etto bôd yma heb ddim carriad gennit iddo?
A elli di ddiſgwyl ar ôl hyn gyflawnder o ddigrifwch
ym mhreſennoldeb Duw, ac etto bod yma heb gennit
ddim digrifwch ynddo? Ond wyt yn Cymmeryd dy holl
ddigrifwch, naill a'i yn cyflawni dy drachwant cyhyddys
i bentyrre Cyfoeth, neu yn bodloni dy chwantau a'th
anwydau pechadurus, trwy ymrôl i ddymuniadau dy
gnawd?

Na thwyller di; fel y dywedais o'r blaen, felly rhaid
imi ddywedyd etto, Mae grâs yn ddechreuad angenrhei-
diol o gogoniant; fel y mae pechod yn ddechreuad mar-
wolaeth, ac yffern, felly mae grâs yn flaenffwrth bywyd
a gogoniant. A chyn sicced ac ydyw, na cheir hwnnw
byth yffern ar ôl hyn yr hwn a burwyd yma oddiwrth ei
bechodau; felly mor siccr ddiawneuu ydyw, na ddaw
hwnnw byth i breſennoldeb Duw ar ôl hyn, yr hwn ni
wneir yma yn gyfrannog o'r diweddïad anian; nid â fo byth
i mewn i deyrnas gogoniant, yr hwn ni adwyd yn gyntaf i
deyrnas grâs. Bydd yn ddechreuad dig yn y byd hwn, neu

ti a fyddi yn wrthodedig yn y byd a ddaw. Ti a elli yn gystal ddisgwyl genedigaeith, lle ni luniwyd dim yn y groth; Canol-ddydd, lle ni bu dim gwawr, a disgwyl byth weled gogeu-ddydd o ogoniam, lle ni bu dim boreu-ddydd o ras.

Rhes. 4. Oddiworib llygredigaeth Natur Dŷn, yn yr hwn y daeth ef i'r Byd. Canys ein Rhieni cyntaf, gwedi iddynt trwy eu cwmp ddiwyno y ddelw honno o Dduw yn yr hon y creuwyd hwynt ar y cyntaf, a chan eu bod ar hynny wedi eu llygru a'u halogi ym mhob nerth o'u he-naid, mae pawb a ddeuant oddiwrthynt yr yn fluny yn llygredig ac yn halogedig; hâd aflan o rieni aflan. Ca-nys ym a dŷr beib glân allan o berb aflan? neb, Job 14. 4. Ac fe ddywed ein Fachawdr, yr hyn a aner o'r cnawd, fydd gnawd, Jo. 3. 6. Hynny yw, Pôb vn a aner o dŷn; pôb mab gwraig fydd gnawdol a llygrdig; pôb dŷn trwy'r enedigaeith gyntaf fydd frwnt ac aflan: Yr awron, Nid a dŷn aflan i dŷrnus Dduw. Datc. 21. 27. Cred bechadur, Ni chymmer Duw di fyth o'r Dommen, yn ymdroi yn dy Chwantau, a th ofod ti gydag ef ei hun ar yr Orfedd-fingc. Ni fwriadwyd erioed y Tŷr sanctaidd am Feddrod i gladdu y meirw ynddo, i'w lenwi a brynti a phyddred; nid yw ffâu i Ddrefgiau, na nŷth i feirph a Gwiberod; ac ni phwrpasswyd erioed i'w feddiannu gan Gŵn a Môch. Oddiallan y bydd y Cŵn. Datg. 22. 15. Nid yw llygredigaeth yn etifeddu anillygredigaeth: Ac ni cheiff cig a gwaed etifeddu Teyrnas Dduw, 1 Cor. 15. 50. Ni all Bastardiad etifeddu. Rhaid itti yn gyntaf fod yn blentyn, ac yspryd plentyn yno, ac yno yr wyti yn etifedd i Dduw, ac yn gyd-etifedd a Chrïst, Rhuf. 8. 16, 17.

Rhes. 5. Oddiworib sancteiddrwyd natur Duw, yr hon fydd gyfryw, ac na all vn dŷn aflan sefyll yn ei wdd ef. Mae'r Prophwyd Habbaccuc, Pen. i. 13. Yn ei ofod ef allan, ei fôd yn lanach o olwg, nag i edrych a'r anwiredd. Ac medd y Psalmydd, 1 Sal. 5. 4, 5. Drwg ni sbect gyda th, Ynfydion ni safant yn dy olwg. Ym mha le wrth yr yn-fid, y gellir deall yr annuwiol a'r halogedig, fel y cym-mert yn fynych yn yr ysgrythur. (Ynfydion ydyw dy-lan drwg) a'r cyfryw ni chânt sefyll yngwdd ac yn mber-

fennoldet

sennoldeb Duw. Mae gwrthwyneb rhwng natur sanctaidd Duw, a natur asfan gnawdol dynion heb eu hail-eni. Ac am hynny pa gymmunde b a all fod rhyngddynt? Rhwng Duw glân, a chreaduriaid asfan? rhwng Duw pur a chreaduriaid ammhur? Diau ni all dim fod. Hyn y mae'r Apostol yn ei osod ar lawr, 2 Cor. 6. 14. *Pa gyfeillach fydd rhwng cyfiawnder ac anghyfiawnder? Rhwng y cyfion Dduw a dynion anghyfiawn? Pa gymmunde rhwng golcuni a thywyllwch?* Y Cwestiwn fydd yn arwyddocâu Nâg cadarn. Credwch hyn chwi bechaduriaid, Os disgwiliwch fyth fwynhaü cymmunde b a Duw mewn gogoniant, rhaid i chwi gael vnde b ag ef mewn gräs: Rhaid i chwi ymna gael eich ail-eni, a myned yn greaduriaid newydd: Ie yn sanctaidd, fel y mae efe yn sanctaidd; fel y böch yn gyfryw ac y gallo efe gydtrigo gyd a chwi, ac ymddigrifo ynoch. Canys fel y dywed yr Apostol. Heb. 12. 14. *Heb sancteiddrwydd ni cheiff neb weled yr Arglwydd.* Fe fydd cym mhelled o fwynhaü presennoldeb Duw, na cheiff cymmaint a'i weled ef.

Lcv. 10. 3. Médd Moses wrth Aaron, Fe sancteiddir Duw yn y rbai a nesaüt atto ef, hynny yw a nesaüt atto yn yr vn o'i Ordinhadau. Ac i sancteiddio Duw yn ei Ordinhadau, fe ofynnir oddi wrth ddyn,

1. Föd ei natur wedi ei adnewyddu a'i sancteiddio. Ni ddichon galon ansanctaidd sancteiddio Duw: *Cesglwch ffr Sainc ynghyd attaf medd yr Arglwydd, Psal. 50. 5.*

2. Föd ganddo feddyliau sanctaidd parchedig am Dduw. *Duwi fydd ofnadwy iawn ynghymmulcidfa'r saint, ac iwo arfnydo yn ei holl angylchedd, Psal. 89. 7.*

3. Föd iddo ddwyn gydag ef anwydau sanctaidd. Fel y gofyn pob Ordinhad Duw ini osod ein anwydau a'r waith yddi, felly anwydau sanctaidd; y cyfryw anwydau ac a fo yn codi oddiwrth galon sanctaidd, ac fydd gyfattedbol i Dduw sanctaidd.

Yr awron, a all dynion cnawdol fal hyn sancteiddio Duw? Maent yn llygru ac yn halogi ei Enw sanctaidd, ni allant mo'i sancteiddio. Ai ni allant sancteiddio Duw, ac a allant hwy fod yn gymmeradwy ganddo? Neu gael hyfrydwch yn ei presennoldeb? Oni sancteiddir Duw ynddynt

ddynt, fe sancteiddir arnynt; fe dyrr allan ei lid yn eu herbyn, cyn mhellled a fyddant o fwynhaŵ dim cymmun-
deb cyffwrus ag ef.

Yr awron, os y cyffyrw sancteiddirwydd fydd angenrhei-
diol yn y rhai a nallant atto yn ei Ordmdadau: Pa faint
mwy angenrheidiol y mae tuag at fwynhaŵ cymmundeŵ
digyfrwng ag ef yn y nefoddd? Os Duw nith gyferfydd
di mewn gweddi, a oddef fo i ti ei gyfarfod ef yn mha-
radwys? Os dyd di chei welod ei wyneb ef ar ei fwrdd,
a gei di eistedd gydag ef yn ei Deyrnas? A' ni chei ddy-
fod i'r Gynneddau, ac a gei di fyned i mewn i'r Cysleg
sancteiddiolaf? A dafwyd ymaltch y dŷn heb y willg
Briodas am dano o'r wydd ef yma yn y bŷd hwn, ac a
gei di dy dderbyn i'r Dringfan ef oddiuchod? Pa fodd y
gall y pethiau hyn fod?

P E N . IV.

*Desfynid o Gynghor i geisio yr Ail-enedigaeth, ac An-
nogaeithan i'n cynhyrfu i hyrwy.*

GAn imi ddarfod fel hyn ag *Esopiad a Chadarwda* y
Pwngc; Deuwn yr awron at y *Desfynid* a'r *Cymmhwy-*
sud o hono.

I Fe all y cyntaf fod yn *Desfynid* o *Gynghor* i'r rhai ni
Ail-arnyd etto, ac i'r rhai ni Ail-arnyd yn barod.

Pa gynaf i'r rhai ni Ail-arnyd. Ydyw'r Ail-enedigaeth
yn llwyr-angenrheidiol i Jeehydwriaeth? Och gan hyrwy,
pa fodd y mae yn sefyll arnoch chiwi, sydd etto yn eich
pechodau, a than rym eich natur ffriddig, daer-ddymu-
no, a phoenus-geisio y cyfnewidiad jachus hwn, yn at-
feriad yr holl foddion a sancteiddiodd Duw i hyrwy?
Bydded eich cyflwr oddiallan fel y ffrano, er eich bod yn
gyfoethwng iawn, yn amhlyddus iawn, bydded etto yn
mhell oddiwrthych chiwi foallor yn heb rhyw gyflwr,
nes eich adnewyddu a'ch sancteiddio gan yspyd Duw.

Och!

*Thos Roberts from Wigan In the parish of
Samarth his Works*

Och
flwr
llaw
reu
yr A
beir
er m
fedd
hyr
gei
oda
Da

En
ni
hy
ol
m
m
l

Och! faint fydd yn y byd, y rhai, er eu bôd yn eu cyflwr naturiol, enawdol, etto fydd yn byw mor ddiofal a llawen, a phettai eu cyflwr yn ddiogel a chystal a'r go-reu; Gofynnwch iddynt bob yn vn, A weithiwyd gwaith yr Ail-enedigaeth yn eu heneidiau? A rhai atebant, Go-beithio mai dō: Eraill, nad ammhieuafant hynny erioed; er na wyr vn o honynt beth yw 'r Ail-enedigaeth, ac ni feddyliafant erioed am hynny. Etto fe ddarfu i'r dynion hyn, nid yn vnig ddarllein, ond maent hefyd yn credu geirian ein Jachawdr, yr hwn a ddywedodd wrthynt, *Oddieithr eu geni bwynt drachefn, na allam fyned i mewn i Deyrnas nefoedd*, Jo. 3. 3.

Oh bechadur! Yr wyf yn attolwg itti er mwyn dy Enaid gwerthfawr anfarwol, gyffroi ynot dy hun ddymuniad calonnog, a gwir egni ar ôl y gwaith bendigedig hwn. Megis y mae *τὸ ἐντελευνόν*, yr vn peth angenrheidiol i *ἡ ἐκκλησία*, felly bydded y peth pennaf o'th ddymuniad a'th lasur. Nid oes dim yn haeddu cael y blaen mwy na hyn, yn dy feddyliau, bwriadau, a'th lasur. Fe lwyf-fwriadodd *Defydd*, na roddai *gwsg i'w lygaid*, na *bân i'w amraniau*, *hyd oni chaffai te i'r Arghwydd*, Psal. 132. 4. Y Drigfan y mae Duw fwyaf yn bodloni ynddi yw *dy galon di*, ond rhaid iddi fod yn galon wedi ei *hadnewyddu*. "Och! pa fodd y beiddi di gyfngu noswaith yn y sŷn nid yw Duw yn aros ynddo? Ac nid yw yn aros ynot ti, onid wyt wedi dy ail-eni trwy 'r Yspryd glân. Yn ofn Duw gan hynny, gwél na roddech orphwysfa i'ch enaid, na llohyddwch i'ch feddwl, nes itti gael cyfnewid bendigedig ynot, nes itti gael dy fod wedi dy ddwyn o gyflwr natur i gyflwr grâs. Ac na fydd fodlon yn mwynhau dim cyflwr bydol, heb fwynhau y drugaredd hon. Ac yn wir pa fodd y gelli di fyw yn llawen, neu gyfngu yn llohydd, tra fych di yn byw mewn cyflwr heb dy ail-eni? yn yr hwn pe ba'it ti marw, ti a fyddit farw yn dragywydd, i.e. yn oes oesoedd. Yn enwedig wrth ystyried mor ansicr yw dy fywyd, a fyddi di fyw diwrnod, neu awr yn hwy.

Er mwyn trefnu y Defnydd hwn yn fwy buddiol,

1. Mi a rôf rai Annogaethau i gyffroi eich dymuniadau a'ch llafur ar ôl gwaith yr Ail-enedigaeth.

2. Mi a ddangosaf y Moddion sydd i'w harfer, er mwyn cyrrhaeddyd y peth yn well.

Fe ellir dwyn yr Annogaethau dan y tri phen hyn :

1. Godidawgrwydd. 2. Budd. 3. Anghenraid yr Ail-enedigaeth.

I. Am y cyntaf, y Godidawgrwydd o'r Ail-enedigaeth a ymddengys oddiwrth y pedwar peth yn canlyn.

1. Mae'r Ail-enedigaeth yn gwneuthur dyn yn ambyddus, yn ei dderchafu ef tuac at ei berffeithrwydd gwreiddiol. Fe wnaethpwyd dyn yn anrhydeddusaf o'r holl Greaduriaid yn y byd gweledig hwn, ar lûn a delw Dduw. Pechod a ddiwynodd Ddelw Duw, ac a aigraphodd arno Ddelw Diafol. Pechadur ydyw dyn wedi ei droi megis yn anifail. Dyn mewn anrhydedd nid crys, rebig yw i anifeiliaid a ddifeirbir. Psal. 49. 12. Mae yn byw fal anifail, yn marw fal anifail, heb wybod i ba le y mae yn myned. Tysyd yw pob dyn yn ei wybodaeth, Jer. 10. 14. Mae ganddo galon anifeiliaidd, yn byw buchedd anifeiliaidd. Trwy rās mae dyn yn dyfod atto ei hun, a thrwy rās y ddercheffir ef o fod yn anifail i fod yn ddyn dracheffn, wedi ei adnewyddu ar ddelw Duw. Mae yspryd gogoniant a Duw yn disgleirio ynddo. Mwy o ogoniant Duw a ymddengys mewn Sanct, nag yn holl weithredoedd Duw tan haul : Je nag yn yr Haul gogoneddus yn y Nefoedd. Mae'r Haul, y lleuad a'r Ser yn dyfod yn fyrr o ogoniant y Creadur newydd. In illis tantum sunt opera dei, in hac est imago dei. Aug. Tn y rheini y mae gwaith Duw, yn hwn y mae ei ddelw ef.

2. Godidawgrwydd yr Ail-enedigaeth a ymddengys, oblegid ei fod yn gwneuthur dyn yn wir Ghriffon. Nid yw dyn yn wir Ghriffon, oblegid ei fedyddio, a'i fod yn dwyn yr Enw, ac yn mynych-gyrchu at Ordinhadau Christ : Ond oblegid ei fod wedi ei adgenhedlu trwy yspryd Christ, a thrwy hynny wedi ei symmud o gyflwr pechod a marwolaeth i gyflwr bywyd a thanghneddyf. Canys, megis tan y Ddeddf, Nid yr hwn oedd yn yr amlwg oedd lldcw, wedi enwaedu arno yn y cnawd, ond efe oedd lldcw, yr hwn oedd yn y dirgel, wedi enwaedu arno yn ei galon a'i yspryd, fel y dy-

wed

wed yr Apostol. Rfus. 2. 28, 29. Yr vn modd, nid yw hwnnw wir Ghrifftion, yr hwn a fedyddiwyd yn unig oddi allan neu yn yr amlwg, ond yr hwn a fedyddiwyd oddisewn trwy yr yspryd, calon pa vn a newidiwyd ac a adnewyddwyd.

3. *Goaidamgrwydd y genedigaeth newydd a ymddengys yn hyn, sef ei fôd yn ddechreuad bywyd pragwyddol a dcdwyddwch: ie o'r vn bywyd a gawn ni fyw ar ôl hyn yn y Nefoedd gyd â'r Sainc a'r Angylion gogoneddus yn dragywydd. Nid yw Grâs yma yn vnig yn eghurdeb o ogoniant ar ôl hyn, ond hefyd mae yn ddechreuad o'r gogoniant hwnnw a gawn ni ei gyflawni-fwynhau yn y Nefoedd. Y gwahaniaeth rhwng Grâs a gogoniant fydd yn vnig mewn gradd: Grâs ydyw gogoniant wedi ei ddechreu yma, a gogoniant ydyw grâs wedi ei gyflawni a'i berffeithio ar ôl hyn. Felly, trwy ystyried fod y cyflwr hwn mor odidawg, pa fodd y perthyn i chwi, fel ei ddymuno yn ddifrifol, felly ei geisio yn egniol, trwy arfer yr holl foddion a sancteiddiodd Duw, tu ag at gyrraedd y cyflwr â'r stad bendigedig hwn.*

II. *Annogaeth arall a ellir ei chymmeryd oddiwrth Fydd yr Ail-enedigaeth. Os gofynnir, Pa fydd fydd o bono? Ni allwn ateb fel y gwnaeth yr Apostol am yr Enwaediad, Llamer ym mab rhyw fodd. Canys hwn yw'r Duwioldeb hwnnw, fydd fuddiol i bob peth, a chanddi addewid o'r bywyd fydd yr awron, ac o'r hwn a fydd: i Tim. 4. 8. Hynny yw fydd ganddi ddi i'r Nefoedd a'r ddaiar, ac am hynny fydd wir fuddiol. Am hynny y gelwir y thai a Ail-anwyd yn Etifeddion yr Addewidion. Heb. 6. 17. Gan y rhai hyn yn vnig mae'r gwr olud, gan eu bod yn gyfoethwng mewn fydd, felly mae'r Apostol Jaco yn eu galw. Jac. 2. 5. Fel yr oedd Laodicea yn diawl, er ei bod yn helaeth mewn llawnder oddiallan, felly mae y rhai hyn yn wir gyfoethwng, er bod arnynt eisien llawer o bethau oddiallan, gan fod iddynt ran yn Naw, yr hwn yw ffynnon yr holl fendithion. Pa fodd y dylai'r ystyriaeth hon eich cyffwrdd, fel i fawr chwennych, felly i daer-geisio y cyflwr bendigedig hwn!*

III. Annogaeth arall a ellir ei chynnwys oddi wrth Angenrbaid yr Ail-enedigaeth. Mae yn wir angenrheidiol i Fechydwriaeth. Gwell fustai i'tti na'th anefid beth, oddieithr dy eni di drachefn. Mae mor angenrheidiol a'r Nef ac happusrwydd. Canys, fel y dywed ein Jachawdr ei hun, Oddieithr geni dŷn drachefn ni all weled, llai o lawer, myned i mewn i dcyrnas Ddwm. Fel nad oes ddim gobaith o Fechydwriaeth heb rhyw ddyn, mab neu ferch, a'r ni ail-aner: Ond os byddant fyw a marw yn y cyflwr hwn, marwolaeth ac yffern fydd eu rhan gyda'r cythreuliaid a'r damnedig yn dragywydd. Ac, oblegid an-sicrwydd eu hoedl, nid ydynt siccr i fod yn diwrnod hwy allan o yffern.

Oh bechadur! Beth fydd yn dy fryd di barchu yn dy gyflwr cnawdol heb dy ail-eni? Cyn siccrad a bod gair Duw yn wir, os byddi farw felly, ti a geir allan o bob gobaith o drugaredd yn dragywydd; ac a gei fyned i ddi-drangc drueni heb eimwythora beth. Yn ofn Duw gan hynny, pan gottych y boreu, meddwl ynot dy hun, mor an-siccr wyt o fod allan o yffern hyd yr hwyr. A phan orweddych i lawr, ystyr, mor an-siccr wyt i fod allan o yffern hyd y boreu nesaf. Yn ddiau, yr ystyriaeth hon a aller beri i Ghrystion truan fyfyr, yr hwn fydd yn wir wedi ei ail-eni, ond fydd yn amneu peth ynddo ei hunan ynghylch hynny. Pa faint mwy y dylai dy gyffroi a'th ddychrynu di, yr hwn wyt etto yn dy gyflwr cnawdol pechadurus, a'th annog yn ddigred i ddi-drangc am dy fywyd, a phrysur-geisio ymwared o'r cyflwr erchyll hwn.

Mi a ofynwn i'tti y Cwestiwn hwn. Os oedi geisio y gwach mawr hwn o'r Ail-enedigaeth a Throed at Ddwm, tan y flwyddyn, yr wythnos, neu'r dydd nesaf, wylti yn siccr y byddi o'r tu yma i'r hedd, neu o'r tu yma i yffern yr amser hynny? Siccr yw, nad oes geisio ddim siccrwydd o'th fywyd yn diwrnod hwy; Is mai a allaf ddywedyd yn hyf, dy fod ti, dy hunan yn gwybod ac yn credu hynny. Oh bechadur! pa ffoledd, ie pa ystyfdrwydd gwallgofus ydyw ynot ti, fyw o'th wirfodd yn diwrnod hwy yn y fath gyflwr, yn yr hwn os byddi di marw, fe ddarfu

ddarfu am danat, yn diobaith o iachâd ac ymwared yn dragwydd.

Gwirfwr. Ysgatfydd ei a-ddywedi, er nad wyf ffeer i fyw ddiwrnod arall, etto yr wyf yn debyg i hynny, gan fy môd mewn iechyd a nerth corphorol.

Atneb. Pa sawl vn cyn gryfed a thithau a gippiwyd ymaith gan angeu yn ddiswta? a pha'm na elli dithau gael dy gippio ymaith mior fuan, gan nad oes dim Ammod gennit o'th fywyd? Pwy gan hynny ond ffôl neu ynfyd a anturiai felly mor beryglus ei dragwyddol hapusfwrdd? Ochi gan hynny, fel yr wyt yn gofalu am dragwyddol ddaioni i'th enaid, na oeda yn hwy mo'r gwaith da pwyf-fawr hwn: *Canys pwy a wyr beth a ddigwydd mewn diwrnod.* Dih. 27. r.

Pe cymeraist ti ymaith yn y cyflwr yr wyt ynnddo, mor ddiol a gresynol a fuafai i'ti! P'le buaist ti yr awron? Diau mi elli di feddwl y trueni erchyll ofnadwy y buaist ti ynnddo yr awr hon. Ac a fuoist ti fyw cyhyd yn y fath enbydrwydd, ac a fyddi di etto fyw yn hwy ynnddo? Na atto Duw! A ddarfu i ryfeddod o drugaredd dy gadw di cyhyd allan o vfern? Ac a barhel di etto yn ddiſraw yn y fath enbydrwydd? Oh ddyn anniolchgar! Yn ddiarm-meu pette dim synwyr bwylllog ynotti, ti a gywilyddid yn cam-arfer amynedd a hiſ-ymaros Duw, tuac attar, a ddylafei dy dywys i Baiferwch. Ti a ddylafei yn hy-trach lwyr-fwriadu, a dywedyd, Er imi hyd yn hyn gamarfer amynedd a dioddefgarwch Duw, ni wnâf felly ond hynny. Er i mi yn fynych ddiſmygu a gwrthod gwahodd graſol Jefu Ghrift, trwy râs Duw ni wrthodaf mo hono ond hynny; ond mi ai cofiedaf, ac a roddaf fy hunan yn hollawl i Ghrift o hyn allan i'm rheoli a'm hywodraethu ganddo.

Pe bideridodd Duw i bob dyn fydd ym mynwes yr Eglwys ryw ddydd grâs, ac amſer i edifarhan; yr hwn pwy bynnag a'r heſgeuluſo, ni all fyth fod yn gadwedig. Oh bechadur! fel gan hynny na fynnit eſgeuluſo dy iechy dwiaeth dy hun, nag eſgeuluſa ddydd grâs, ac na ollwng amſer trugaredd i gollu. Ond fel y cynghora'r Apſtol. *Heb. 3. 13.* Heddyw os gwrandewch at ei leſerydd ef, na oba-
ledwch

lledach eich calonau: Wele yn awr yr amser cymmeradwyl, wele yn awr ddydd yr Fechydwrriaeth: Os gollyngir y dydd hwn vnwaith heibio, nid oes mo'i drôl yn ôl drachefn, 2 Cor. 6. 2.

In dangos cyflwr truan erchyll y rhai ni ail-anwyd, yn y byd hwn, ac ar farwolaeth.

GWedi rhoi rhai Annogaethau i gyffroi eich dymuniadau a'ch llafur am waith yr Ail-enedigaeth, yr wyf yn dyfod yr awron i ddangos y Moddion sydd i'w barfer o'ch rhan chi i gyrrhaeddyd hynny yn well: Y rhai a ellir eu cyflieu tan y ddau ben cyffredinol hyn.

1. Derbyn rhai gwirioneddau.

2. Gwneuthur rhai dledfnyddau.

Y Gwirioneddau i'w derbyn, yw y rhai hyn.

1. Fod pob dyn beb yr Ail-enedigaeth mewn cyflwr gresynol ac erchyll.

2. Fod gobaiith o drugaredd i'r pechadur mwyaf.

Fel y dealloch yn well gyflwr gresynol dynion heb yr Ail-enedigaeth, mi a ddangosaf eu trueni.

1. Yn eu bywyd.

2. Ar eu marwolaeth.

3. Ar ôl eu marwolaeth.

Eu trueni yn y bywyd hwn yn fyrr yw.

1. Gweision pechod a chaelwysion i'w chwantau ydynt, yn gwneuthur eu gwaith a'u diben pennaf i wafnauethu eu cnawd pechadurus, a'u trachwantau. Gwaelled y caethiwed hwn tan bechod a ymddengys yn fwy, os ystyriwn. Beth yw ffurwythau y Caethiwed ysgrydol hwn.

1. Ar y goreu, ychydig rith o hlesser neu fudd sydd tras fynydd awr yn parhau, yr hyn a eilw'r Apostol. In swynant pechod tras amser. Heb. 11. 25. Ni thalant sawr iawn a byrr iawn y parhant. Ac yn ddiau, rhan sawr o ffoledd

I edd yw, chwantog ddilyn y chwantau a'r plefferau pechadurus hyn, y rhai sydd mor Ysgafn, a thros amser, i anturio, ac i ddodi mewn perigl y golud parhaus a'r difyrwch tragwyddol ar ddechulaw Duw.

2. *Marwolaeth dragwyddol*, yn ôl hynny o'r Apostol, Rhuf. 6. 23. *Cyslog pechod yw marwolaeth; ond dawn Duw yw bywyd tragwyddol.* Fel y mae bywyd tragwyddol yn canlyn buchedd sanctaidd, felly marwolaeth dragwyddol sydd yn canlyn buchedd bechadurus. Dyma'r gwobr & bechadur, a dâl dy Ddaw di, yr hwn yr wyti yn ei wafnaethu, yn y diwedd, rhaid i ti farw'r farwolaeth.

Oh ffoledd ac ynfydrwydd y Caeth-fyd cnawdol hwn! Yn ddiau pe na bai dim yn y pechod, ond y caethiwed presennol, fe fyddai ddigon i droi ymaith pob dyn yn ei iawn bwyll. Pwy a ewyllysiai fod yn gaethwas? Yn gaethwas i drachwant? wrth orchymyn pob gwyn asan? Pob chwant amfeiliaidd? Ond oni ddychryna gwaeledd y gwaith di, oni wneiff y cyslog? Yr hyn yw marwolaeth a damnedigaeth dragwyddol. Oh ystyriwch hyn chwi sydd mor ddibris o bechod, ac sydd mor hyfryd yn vfuddhau iddo yn ei chwantau!

II. *Maent yn gaethweision i Ddiabol.* 1 Jo. 3. 8. *Yr hwn sydd yn gweuthur pechod, o ddiabol y mae*, hynny yw, yr hwn sydd yn ymrôl i wneuthur pechod, sydd gaethwas i ddiabol, canys mae fo yn ei gaeth-wafnaethu ef.

Och na agorid llygaid pechaduriaid truaïn i weled pwy sydd yn eu gosod ar bob math o bechod a drygioni! Yn ddiau ni byddent felly mor barod a phryffur ynddo. Och na wyddent ym mha gaethiwed gresynol y maent ynddo! Yn ddiau ni byddent mor llawen a hyfryd, ac ni chysgent vn notwaith yn llonydd yn y fâth gyflwr, ond hwy a edrychent o'u hamgylch, pa fodd y caent eu rhyddhau a'u gwaredu oddiwrtho.

III. *Mae pawb yn y Cysllwr heb yr Ail-enedigaeith, tan fellydd Dduw*, yr hon sydd felly yngbrôg wrth eu pennau yn wastadol, fel y maent yn fellyddigedig ym mhob peth. *1. Pa eu Cysllwr*; Mae eu bendithion yn cael eu troi yn fellyddion, fel y mae Duw yn bygwth trwy'r prophwyd Malaci, gan ddywedyd, *Mi a fellyddiaf eu bendithion*. Mal.

2. Er dy fod yn mwynhau llawnder o gyfoeth y Bvd hwn, etto tra fy'ch yn byw yn dy helynt ddrwg annuwiol, bydded o ddrwgdd, celfydd, tingu, twlle, putteinio, meddwi, a'r cyfryw, mae meddwi Ddu yn dy dryffor a'ch hettethrwydd, sydd yn paratthi ffordd i'ch drueni tragwyddol, fel y gosodir a'r lawr, Deut. 28. 17, 18.

2. In eu henwau. Mae eu Henw yn fellldigedig; Ganyf fel y dywed y Gwr doeth, dih. 12. 7. Cofadwriaeth y cyfrann sydd fendigedig, ond Enn y drigionus a hysia.

3. In eu gwasgusach crefyddol. Mae'n Gair a ghrwm yn fellldigedig iddynt. Yr hyn sydd i eraill, yn arogl bywyd i fynydd, sydd iddynt hwy yn arogl marmolaeth i farwolaeth, gan ei fod yn fodd i addedu eu pechodau; ac i bryffuro eu damnedigaeth. I Gweddian a wnant sydd fellldigedig iddynt, yn fynydd yn tynnu i lawr fellldith yn lle bendith. Ie Bwedd yr Arglwydd sydd hefyd yn fellldigedig iddynt, fel yn lle ymborthi ar gorph a gwaed christ, maent yn bwysta ac yn yfed eu damnedigaeth eu hunain. Oh mor krist a gofidus mae'n rhaid i'ch gyflwr di fod, pan fo y pethau hynny, y rhai ydynt nid yn vnig yn fendithion ynddynt eu hunain, ond wedi eu bendithio i eraill, yn fellldigedig itti, ac yn chwanegu dy bechod a'ch dristwch! Ac os gwneir dy fendithion yn fellldithion, o beth sydd dy fellldithion di!

IV. Mae pob dyn, heb yr Ail-enedigaeth, yn agored i bob math ar Farnedigaethau.

1. I farnedigaethau amserol, megis poenau, clefydau, a doluriau, colledion, croefau, a'r cyfryw; y sydd ynghrëg yn wastad a'wch ei ben ef, yn barod bob munud i syrthio arno; ac yn fynyeh maent yn dyfod yn ddifymwch pryd na boer yn eu disgwyl.

2. Maent yn agored i farnedigaethau gsfrydol, megis dalli-
neb meddwl, caledwch calon, gwaeledd anwydau, dy-
chryn cydwybod, a'r cyfryw. Mae calon dyn cnawdol yn fynyeh, nid yn vnig yn flin arni o ran croefau a chy-
studdiau oddiallan, ond hefyd yn aflonydd oddifewn trwy
taer-ymgyrch gwyniau drevillyd, a dychryniadau anor-
phwys, a phoenau cydwybod ddrwg, y rhai sydd lawer
brymmach na dim cystudd oddiallan, gan eu bod yn
syr-

styrthio ar y fan dyneraf. fef ar enaid ac yspryd dŷn.

3. Mae'n ym agored i farnedigaethau tragwyddol. Beth a allant ei ddigwyl, os byddant farw yn eu cyflwr heb yr Ail-enedigaeth, ond gwedi tardyn y bywyd byrr hwn, cael eu taffu i'r tan tragwyddol hwnnw, yr hwn a baratodd Duw iddynt, yn gystal ag i Ddiabol a'i Angylion? Yr hyn yw y cyflwr mwyaf ofnadwy; Ni all y farn honno fod yn fechan, fydd dragwyddol. Crŷd poeth tragwyddol, ie neu ddannoedd dragwyddol fyddai drueni annrhaethawl. Ond beth yw y rhai hyn i'w cyfflybu i ormedd yn y llyn fydd yn llosgi gan dân a brwmstan tros dragwyddoldeb. Oh mi dybygw'n, y gallei enw y Farn dragwyddol, oni yrrai ef a llan o'i gôf, etto ddechroi pob dŷn, heb yr Ail-enedigaeth, o'i gwsg diosol, a'i annog yn ddioed i ymadel a'i fuchedd ddwrwg annuwiol, a'i ofod ar ymarfer o bob d'ledfwydd sanctaidd grefyddol, ac i ymeginio yn hynny i geisio gwaith yr Ail-enedigaeth wedi ei weithio yn ei galon, fel y byddo yn greadur newydd. Mae gennit ysgatfydd gyfran helaeth o dda'r Byd hwn, yn mwynhau yr hyn a ddymunai dy galon; Ond oh pa fudd i'tti fyw yn llawn ac yn llwyddianus yma, a bod yn druan ar ôl hyn yn dragywydd? Dy lwyddiant o'r blaen a'ch wneist yn vnig yn fwy teimladwy o'ch drueni i ddyfod. Am hynny pan demtier di i ryw felys-chwant, neu fudd anghyfreithlon, ymddiddan fel hyn a thi dy hun, A'i am flys-chwant byrr tros funud awr, a dderfydd yn fuan, y rbuttrasi ar berygl y farn dragwyddol, ni dderfydd byth? A'i am ychydig fudd yma y collast fy enaid yn dragywydd? Pa ffoledd fwy, ie pa ynsydrowydd mwy a ellir seddrol am dano?

A hyn am drueni y rhai heb yr Ail-enedigaeth yn y byd hwn; Deuwn yr awron i ddangos eu trueni hwynt ar farwolaeth.

Os yw bywyd Dŷn heb yr Ail-enedigaeth mor druan, ag a dangoswyd, mor druan a grefynol, dybygw'ch chwi, fydd ei farwolaeth ef? Diau yno mac ei drueni yn chwaneu yn ddirfawr, fel yr ymddengys wrth ystyried y penau hyn.

1. Pan ddelo angen a dangos iti, fod ganddo gennadwri oddiwyth yr Arglwydd, yr hwn a ddanfonodd *ba-bas corpus* neu writ am dy gorph di: Yno daw'r *Gydwy-bod*, os bydd yn effro, a'i llyfr-cyfrifon, rhestr dda chwe-rw, ac a ddengys it dy hên gyfrifon a'th ddyledion, gan ofod o'th flaen di ynfydrwydd dy ieuengtid, pechodau dy henaint, a chamweddu dy holl fywyd.

Oh bechaddur! Ti yr hwn wyt yn myned rhagot yn anedifeiriol yn dy fuchedd ddrwg annuwiol, ystyria a pha olwg dychrynlyd yr eurychi di ar y Cof-restr dda vffernol hwnnw o'th bechodau, dy gelwyddau a'th lywôn, dy enllib a'th ymadroddion llygredig, dy wawd a'm ben pobl Dduw, dy gyfoeth a gafwyd ar gam, dy amser a dreuliyd yn ofer, dy halogiad o'r sabbath, dy drythyllwch myfyrdodol, ie dy fynych affendid brwnt gweithredol, dy falchder, dy feddyliau bydol, dy gybydd-aod, dy gyfeddach cnawdol, a'th gyfarfodydd llawen.

Oh bechadur, bechadur! Ni all vn galon feddwl, na rhafod dynion ac Angylion draethu, pa ofn a dychryn a ddeil dy emaid ti yr amser hwnnw. Mae llawer yn wir, nad oes ganddynt ar eu gwely-Angau ond ychydig olwg a theimlad o'u pechodau, ac nid ynt yn meddwl am farn a thragwyddoldeb, ond descyn i vffern cyn fflori dim at eu calonnau. Etto pan neffao angen, fynychaf mae rhyw ofn a dychryn ar gydwybodau dynion cnawdol: ac os pigodd pechod erioed o'r blaen, fe wna hynny yn enwedig ar yr amser hwnnw. Oh, mi debygwn y dyfai teimlad ystyriol, a rhagfeddwl difrifol o'r pethau hyn, ie ar y drws, am a wyr neb, wneuthur i'r galon galletaf grynu, a rhoddi i ddagrau o wir dristwch duwiol.

II. Fe rydd *marwolaeth* derfyn i'th holl ddiddanwch bydol a'th fodlonrwydd, yr byn ei gyda fydd farw gyda'th, o ran dy arfer o konynt a dim hyfrydwoch ynddyni. Fe a'th gyfarch a'r gair trist hwn, Ti a dderbynaiſt dy bethau da: Yn awr mae diben ar dy Nef a'th lawenydd; Yn enwedigol;

1. Yno rhaid iti ymadel a'th holl ddiffrwch cnawdol, a'th ddigrifwch, a hofiaſt mor annwl. Je, fe fydd yn vffern iti ar y ddaiar, i ystyried pa boenau tragwyddol yr wyt yn debyg iw dioddef, am y plefferau rhodion darfodedig a fwyn-

fwynhaist di yma tros amser. A'i dyma'r pethau am y rhai y bydd rhaid ini farw? A'i dyma werth fy enaid, fy ngwaed, a'm heddwch?

2. Rhaid it ymadel â'th berthynsau agosaf; a chaf, sef dy wraig anwyl, dy wr anwyl, a'th blant anwyl. Angen a wheiff ylgar rhyngot ti a hwynt eu gyd. Oh bechaduriaid! Trist a fydd ymadel â'r rhai'n yma, i fyw bôth gyda'r cythreuliaid a'r Damnedig yn vffctn.

3. Rhaid it ymadel â'th gyfoeth ac â'th olud; heb ddwyn dim gyda'thi â'th holl bethau dymunol. Oh bechadur! Mi a wn y bydd yn farwolaerb ini ymadel â'th gyfoeth, yn hwn oedd dy fywyd; ond i ystyried pa fodd y demnaist di dy enaid i ennill dy gyfoeth, hyn a fydd yn iuffera ini.

4. Rhaid itti ymadel a'r holl foddion ac odfeydd o ras, yn awr yr wyf yn mwynhaŵ Ordinhadau Christ, sef y Gal, Gweddi, a'r Sacramentau, y rhai tra ffych yn eu mwynhaŵ, mae genmit o baith: Ond se ddyry angen derfyn i'r rhai hyn, a rhaid i'th holl o baith drengu. Yr awron y mae Christ yn galw arnat, Sabbath ar ôl Sabbath, trwy ei weisidogion a'i Gennadon, gan dy garu a deisyf arnat ymadel â'th Drachwantau, a bwrw ymaith dy bechodau, a'th ddaŵ dy hun i'w freichiau ef, i dderbyn y cymmmod a bwrcafodd ef â'i waed. Ond ar hen ychydig, ni chlywi ond hynny am y pethau hyn, yn Sabbath ond hynny, yn Bregeth ond hynny, yn addewid, yn gair o ras, mwy, o drugaredd, o o baith yn dragywydd. Pan roddit, pettent a'r dy law, syrddiwn o fyd oedd am yn amlid o amser trugarog grâs; a gam-arferiaist gybyd, am ddefnydd o'r gwael gwerthfawr hwanw; tyr hwn a fethaist cyn fynyched tan dy draed; sef am yn Sabbath mwy, i gael cymig o Ghrist etto vnwaith itti y Ngweithidogaeth yr Efyngyl; Ond yfywaith ni fydd hynny ddim.

Oh bechadur! Yna y gweiddi allan am dy bechodau, ac y llefi am drugaredd; trugaredd, Arglwydd, i enaid yn marw, yn suddo, yn dardod am dano tan lwyth fy anwiredau; Yna y dechreu ddymuno, yn rhywyr, itti gaelio dy amser gwerthfawr yn well, itti foddol mwy

am y Pethau tragwyddol; iti ymwasgu â chynnigion
grasol Jesu Ghrift, ac iti wneuthur defnydd gwell a'r
moddion ac odsfydd o rās a ddarfu iti vnwaith eu
mwynhaŷ.

- Yno ti a ddywedd; Oh pe gwelai'r Arglwydd yn dda
chwanegu ychydig o flynyddedd at fy mywyd! Pa fodd y dir-
mygion y Byd, na'i wagedd! mor gyrraint y trefsw'n fyrru
armeddiad! mor ofalus fyddon am ddielfwyddau, mor willa-
dwus yn dderbyn pechod! Pa fodd yr ymgeithw'n i weithio allan
fy Fechydoriacth! Ond roch bechadur i Amser dy ymddat-
todiad y a' nesaodd, ac nid oes ddim gobaith i oedi yn
dydd yn diwy: Am hynny rhywyr y mae'r holl ddymu-
niadau a'r bwriadau hyn yn dyfod i newn.

Dau beth yn enwedig a drymmhâ drueni y pechadur
ar ei farwolaeth.

Y 1. Meddwl Mor bŷsibl fu iddo holl ddyddiau ei fywyd
wneuthur heddwch â'i Dduw: Cosio mor synych y gwa-
hodwyddes i dderbyn Jesu Ghrift, ac etto ni fynai.

Y 2. Meddwl nad oes bellach ddim gobaith o drugaredd,
gan iddo trwy ei bechodau gau i synu Drws y Nefoedd,
a thaledu calon Duw yn ei erbyn. Och! Yno y gwe-
liddi allan yn chwerwden dy enaid, a dywedi, Duw pob
drugaredd a'm llwyr-wrthododd, a Diabol di-drugaredd fydd
barod i'm Cippio.

Oh bechadur! Yno pa ffordd bynnag y troech ni chei
ddim ond achos o alarnad tost ac wylofain chwerw. Os
trôf yn ddydd beth a' elli weled, ond trachwantau bryntion
ffaid dy ieuengid heb edifarha'u am danynt?

Os trôf yn mlaen, beth a' elli ei weled, ond dinstyr yn
barod i syrthio amaf? Je Gorsedd fanigc doŷt yr Arg-
lwydd, o flaen pa ymgyt wyti ar bymddangos, yno yn
chwydd i'ŷt farauvi ddiodeŷt y trueni a'r poenau di-
drangc i'r byd anall, i colyn a dychwyniadau y rhai ni
elli bŷth na'i gochel, na'i goddef.

Os trôf i bedrych lŷthiŷt beth a' elli weled, ond dy
Gywybodaŷt allan halogedig, i'e, yn achwyn amaf, ac yn
dy gondemnio. Os radlŷt allan, beth a' elli weled, ond y Byd
drwg a gerraff yn ormod i Dy Berthynsfau yn sefyll ac
yn wydo o'r angylŷt a Mintai a gyŷiurw yr goŷid, na
allant

allant oedi dyrnod gwahanol Angen yn dydd, nac awr :
Ac ni allant roddi itti y gronyn lleiaf o wir ddiddan-
wch, *o'r dydd i'r dydd*.

Os troi i edrych i *wared*, beth eili welod, ond yffern
a haeddaist, yn safn-rhwth barod i'th lyngcu i fynu yn
fyw : Ar cythreniaid yn barod i dderbyn dy enaid, ac i'w
ddwyn i'r pwll du di-waelod. Os i *fynu*, beth eili we-
led, ond Duw cyffrous, wedi ei lwyr-ddigio? Yr hwn,
am itti wrthod gwrando arno, yn nydd ei ymweliad
grasol, a *chwardd yn dy ddialedd di, ac a wawdia pan syr-
thio arnat yr byn yr wyt yn ei ofni*, fel y mae ei hun yn by-
gwrth. *Dih. 1, 24, 26.* Pal hyn yr edrychi o bobtu am
ymwared, ac a'th gei dy hun ym mhob modd yn ddi-
ymwared ac yn ddiobaith.

Ysgatfydd yno yr edrychi di at Iesu Ghrifft, tan obaith
yr ymddengys ef trosotti, ac y gwni ei waed ef gymmod
troloer : Ond gwybydd, er bod ei waed ef yn *ffynnon me-
di ei agoryd* i bob credadyn truan edifeiriol, i olchi y-
maith brynti a budreddi eu pechodau ; etto itti, yr hwn
a adewiaist i Ghrifft trwy weinidogaeth y Gair, a chyn-
hyrifiadau ei Ysryd, sefyll a churo wrth derws dy gal-
lon, holl ddyddiau dy fywyd, ac ni fynnit agoryd iddo ;
itti meddaf, y bydd ei waed ef y pryd hynny yn *ffyn-
non seliedig* ; fel na chet y llefshad lleiaf oddiwrtho, oble-
gid itti cyn fynyched ei ddirmygu yn dy fywyd ; ie itti
ei ail-groefshoelio ef trwy dy bechodau gwaedlyd.

Och bechadur, bechadur ! I bale y ffoi am gyffur yn-
ghanol dy galedi ? Yno rhywyr y fydd itti lefain, *Oh am
yr Amser a dreuliais yn y Gwin-dy a'r Dafarn, yn chwarae
ac yn bloddest, yn dilyn fy melus-chwantau Cnawdol, am di-
ffwrwch anianol, ob na buafwn i yn ei dreulio, yn gweddiô ac
yn ymrydio, yn ymstrwng ac yn edifarhaû : Rhywyr a fydd
itti yno lefain gyda Balaam, Ob na chawn i farw marwolaeth
y Cyfiaw, wedi i ti esgeuluso byw buchedd y Cyfiaw.* Ca-
nyf Edrych fel y mae y bywyd, felly synychaf mae mar-
wolaeth ; ac fel y gadawo marwolaeth wr, felly y ceir
ef yn y farn ddiweddaf.

Ac yn awr edef dy fywyd, a'th ddydd wedi darfod,
dyfod o'r dydd yr oedd Diafol y nhir-ddisgwyl am dano,

yr hwn fydd yn edrych am dy Enaid, cyn gynted ac yr
 el allan o'r corph; Oh pa vchenaid tost, ac ebwch wy
 lofus a ddyry dy enaid, pan ymadaw o'th Gorph i gra-
 fangau Diafol, i'w ddwyn ganddo ef i'r dlyn ddn di-
 waelod!

Oh pa fodd y dylai ystyriaeth o'r trueni annrhaethawl hwn, fydd yn rhan dynion anianol heb yr Ail-enedigiaeth, ar eu marwolaeth, ddychrynu a deffioi yr holl rai Bydol a chnawdol, y rhai, os cânt chwanegu eu cyfoeth, ac ymlenwi â difyrwrch awyfus y Byd, nid ynt yn gofalu dim yr awron, nac yn gwneuthur dim rhagddarhod erbyn y dydd ofnadwy o gyfrif, fef dydd eu marwolaeth! Yn ddiau pe gwyddent mewn modd teimladwy, neu pe gellid peri iddynt gredu pa ofn a fyndod, pa ddychryn a chaledi fydd debyg yno i fyrthio arnynt, hwy a feddyliant mai y rhan fwyaf o ddoethineb yn y byd ydyw yn fuan poenus-geisio rhan yn Iesu Chrïst, yr hwn yn unig a all eu gwaredu, fef oddiwrth golyn anghu, felly oddiwrth yr holl ddychryniadau brawychus hyn fydd yn ei ganlyn; ac yr awron a ddilynent yr holl foddion ben-digedig o Jechydwrïaeth, fef, *darllein, gwrando, gweddïo, ymryddio, a'r cyfryw*; y rhai ynt yr awron eu barch a'u caethiwd; ie achosion eu gwawd a'u gwarwor, a fyddai eu difyrwrch gwaftadol a'u gwaith beunyddiol.

PEN. VI.

Yn dangos cyflwr truan ofnadwy y rhai heb yr Ail-enedigaeth wedi marwolaeth.

Pettei hyn yn ddiben i Ddynion heb yr Ail-enedigaeth, fôd marwolaeth yn rhoi terfyn i'w holl drueni hwynt, oh mor happus fyddai i lawer. Ond dyma eu tristwch a'u gofid, eu gwae a'u trueni, fôd hyn ei gŷd yn ddechreuad eu gofidiau; a bôd wedi hyn ei gŷd gyfrif i'w roi am yr hyn aeth heibio: Canys, *megis y gosodwyd i ddynion farw unwaith, felly wedi hynny y bydd barn.* Heb. 9. 27. Ym mha le wrth y Farn sydd yn ebrwydd yn dilyn marwolaeth; mae'r Apostol yn meddwl y *farn neillduol*, yr hon sydd ar ddydd marwolaeth pob dŷn. Canys fel y mae *barn gyffredinol* yn niwedd y bŷd; felly mae *barn neillduol* sydd yn myned ar bob dŷn yn niwedd ei fywyd. Oh bechadur! Cyn gynted ag yr el y ffôn allan o'r enau, mae gyda'r enaid, fel gyda'r dŷn hwnnw, mae'r prophwyd *Amos* yn sôn am dano, *Amos* 5. 19. *Yr hwn yn ffôn rhag llew, arth a'i cyfarfu.* Yr yn ffynyd, cyn gynted ag y diango dy enaid allan o'r bŷd helbulus hwn, yn ddiatreg fe syrth i drueni arall mwy o lawer.

Yn hyn y mae rhagoriaeth mawr rhwng plant Duw a phlant Diafol. Mae Duw yn trefnu ei blant ei hun fel hyn. Pan ryddhâc yr Enaid o garchar y Corph, fe ddygir mewn moment gan yr Angylion i *fyntes Abraham*, fel y nodir am *Lazarus*. Ac wedi ei arwisgo â gwisg laf-wen *Cyfiawnder Christ*, fe gysylltir ag *Ysrydoedd y Cyfiawn* wedi eu perffeithio.

Ond am Eneidiau pechaduriaid annuwiol anedifeiriol nid felly mae; Canys cyn gynted ag yr ymadawont a'u Cyrph, mae'r Angylion drwg yn eu cippio, ac yn ebrwydd yn eu llusgo o'faen Gorfedd-faingc Duw, lle yn derbyn eu barn, maent yn cael eu danton yn ebrwydd i

Deyrnas y tywyllwch, ac i waelod y llynn dân, yno iw caed tan gadwynau tragwyddol erbyn barn y dydd mawr.

Heb law y farn neillduol hon ar Eneidiau y rhai heb yr Ail-enedigaeth ar eu marwolaeth; fe fydd *Barn gyffredinol* ar eu heneidiau a'u Cyrph wedi eu hail-gysylltu, ar y dydd mawr diweddaf.

Er mwyn llawnach egluro ac agoryd y Principi neu'r pwynt mawr sylweddol hwn o'n crefydd, mi a ddangosaf,

1. *Y bydd dydd y Farn.*

2. *Y Person a fydd Farnwr.*

3. *Dull mynediad Christ yn y Farn.*

I. Am y cyntaf, *Y bydd dydd y Farn*, mae yn eglur oddiwrth hynny gan yr Awdur at yr Hebraïd. Pen. 6. 2. Lle mae yn ei gyfrif gyd â'r Pyngciau sylweddol o'r Grefydd. Ac Ait. 17. 31. Mae'r Apostol Paul wrth fôn am Duw, yn dywedyd, *Efe osododd ddiwrnod, yn yr bwn y barna efe y Bŷd mewn cyfiawnder.* Ie yn 2 Cor. 5. 10. Mae yn rhoi Rhaid arno, Rhaid ini oll, medd efe, ymdangos ger bron brawâle Christ, yr hyn sy yn dangos ei fôd yn angenrheidiol.

Ac yn wir mae Angenrhaid o'r Farn gyffredinol, fel i ddangos vniondeb barn neillduol Duw ar bob dŷn yn ei farwolaeth; o tan yr hyn y gellwir, Rhuf. 2. 5. *Dydd datguddiad cyfiawn farn Duw*: Felly i lawn egluro cyfiawnder Duw. Er bod Duw yn cyfiawn yn ei koll ffridd, etto yn y Bŷd hwn ni welir hynny mor amlwg. Oblegid mae Duw yn ei ddoethineb yn gadel i'r annuwiol lwyddo; ie ac i draws-reoli ar y Cyfiawn. Yma yn synych y dynion goreu a drinir waethaf, ac yn fwyaf eu Cam. Ond Yno y tâl Duw i bob dŷa yn ôl ei weithred. Rhuf. 2. 6. Pryd fel y bydd y Nef ac happusrwydd tragwyddol yn Rhan y Cyfiawn; felly dychryn tragwyddol fydd Rhan yr anghyfiawn: Felly y gwelwn y bydd dydd Farn.

Och mor ofnadwy fydd y dydd hwn o Farn i'r annuwiol heb yr Ail-enedigaeth! Iddynt hwy y bydd yn ddiwrnod o lid, yn ddiwrnod o flinder a chyfyngder, yn ddiwrnod cymlog a niwlog: Yno yr yf y Meddryn yn ddyfnaf o gwmpas lliadau grwydd Duw; i putteinnu a'r godinebwr; y rhai suant yn ymlolgi yn nghan trachwant, a losgant yn nghan ystern. Yno ceif y dŷn bydol cybyddus deimlo
pwnne

pwane ei gyfoeth anghyfiawn, yn ei Suddo ac yn ei foddid mewn colledigaeth a destryw, yn ei wasgu ef i lawr i waelod y llynn dan vffernol.

Oh bechadur! pa fodd y dylie ymneillduo i ryw lle dirgel, ac yno dwys fyfyrto ar y dydd hwn o farn? Gofyn i'th galon y Cwestiwn hwn, Ai siccr yw y bydd dydd y farn, a'i nid yw? Os siccr yw, Oh pa'm nad wyf yn parattoi yn ei erbyn, trwy dorri ymaith fy mhechodau, a gwneuthur fy heddwch â Duw, cyn i'r dydd hwnw ddyfod arnaf? Pa'm nad wyf yn gofalu am ran y Nghrist, trwy'r hwn yn unig y gnae imi ymwared oddiwrtli firwolaeth a damnedigaeth dragwyddol? Pa'm nad wyf yn awron yn ddymyd i wneuthur fy ngalwedigaeth a'm bechodigaeth yn siccr? Oh bechadur ymrefymma fel hyn a thi dy hun; ni wyddost mor fanteisiol a all ychydig o feddylliau difrifol o'r fath hyn fod i'th enaid yn dragwydd.

II. Am y Person sydd i fod yn Farnwr. Christ ydyw'r hwn a fydd yn Farnwr. Yr hwn mewn modd gweledig a eistedd ac a ddyry farn a'r bob dŷn, fel barn o *allwngdawl* ar yr Etholedigion, felly barn o *gondemniad* ar yr annuwiol.

Yn wir barnu'r Bŷd; gan ei fod yn waith *ad eidd*, yn terfynu, ac yn edrych ar y creadur, sydd yn gyffredinol i'r holl Drindod: Fel na cheuir allan na'r *Tad*, na'r *yspryd glân*; ond etto yn yr Ysgrythur mae yn *edwledigol* yn perthyn i'r Mâb. A hynny mewn rhan megis iawn gobrwyol am ei ymostyngiad; ac mewn rhan, o herwydd bod gwaith y farn yn weledig, cymmwys y gwelwyd fod y *Barnwr ei hun* yn weledig hefyd. Am hynny Christ yn ei naturiaeth ddynol a farna'r Bŷd, ac a rydd allan farn o gondemniad a'r yr holl rai annuwiol; Etto fe wneiff y cwbl megis *Immanuel*, Duw gyda ni.

Och mor ofnadwy fydd y golwg ar Jesu Ghrif megis *Barnwr* i'r holl ddynion cnawdol anedifeiriol! y rhai pan welant ef yn eistedd ar y faingc, gwahodd grasol pa un a ddirmygasant, Gweinidogion a chennadon pa vn a ddystryasant; Ordinhadau pa vn a esglulusasant, a phaw a groethoeliasant yn fynych â'u bechodau a pa fodd y bydd eu calonnau y prŷd hwnw yn llwygu gan ofn a

dychryn : yn dymuno ar y Cregian a'r mynyddoedd hysbia-
arwng : a'u cuddio oddiwrth mynebyr bwn fydd yn eistedd ar
yr Orsedd-faingc, ac oddiwrth lld yr Oen. Datg. 6. 16. i. 17. 1.

Fe all Credadyn truan y dydd hwnnw yn gweled Christ
yn eistedd ar yr Orsedd-faingc : ddywedyd yn llawen.
Wela ddeuon yr bwn a fu farw i'm cadu i : yr bwn a dy-
maldodd ei weid i'm prynu i : ac a gyfododd i'm cyfiannu
i : ac a ddaeth yr awron i farw y byw a'r meirw. 1077129

III. Am drefn Christ yn myned rhagddo yn y Farn yr y dydd
diweddaf : 1077129

I. Fe fydd Dyfyn neu wŷs i bob dyn, y bywa'r meirw,
gyda'r cythreuliaid i ddyfod i'r Farn. Rhaid i'r dyd
oll ymddangos, medd yr Apostol. 2 Cor. 5. 10. Rhaid i Barab
yn ddinam ymddangos, ychel ac isfel, cyfoethawg a thlawd,
breghin a chardottyn, gwryw, a benyw.

Oh pa ddiwrnod mawr a fydd hwnnw, pan gaffo'r
holl fyd dyfyn i ymddangos a'r ynhwaith !

Gwest, Os gofynnwch, pa fodd y cant eu dyfyn ? [neu
gwŷs, 1077129

Ateb, Trwy floedd o'r nef, a llais yr vdcorn, yr hwn
a ddeffry y ddaiar gyfgadur hon, ar ba vn y cryna
vffern, y beddau a agorir, ac a rydd i fynu eu carcha-
ronion, y rhai a gadwalant ynghadwynau Marwolaeth,
tros yr holl Oesoedd o ddechreuad y Bŷd. Je. 1. m. a
bydd y synu y meirw fydd ynddo. Datg. 20. 13. i. Cor. 15.
12. 1077129

Dyfyn ofnadwy y fydd y ddyfyn hon i'r holl rai drwg
annuwiol, y rhai y bydd i'r cyffro ddisymmwrth hwn eu
hurtio a'u lyfrdamu yn wradwyddus. Ni a ddarllenwn,
pan ddeffynnodd yr Arglwydd ar Fynydd Sinai, i roddi y
Gyfraith, a lllef vdcorn, ddarfod i bobl Israel ofni a
chrynu ; Och gan hynny, pa fodd y bydd i'r annuwiol
ofni a chrynu pan ddeffynno'r Arglwydd Christ o'r Ne-
foedd a lllef yr vdcorn i gospi troleddwyr y Gyfraith !

II. A'r Dyfyn bwn se fydd adgyfodiad y meirw, a'r farb
disynwidiad o'r rhai byw, a phe buasent wedi marw er ystalg,
a'u cyfodi drachefn i fyw. Ac fel y rhŷdd y Beddau y
pryd hynny eu cyrph meirw i fynu ; felly vffern a rydd
i synu ei heneidiau byw, y rhai a ant i mewn iw hen
ge-

gelanneddan i dderbyn mwy o ddamedigaeth. Och pa gyfarchiadau trist a fydd rhwng y corph a'r enaid hwnnw, y rhai fel y buant fyw ynghyd yn llawnder o anwired, felly rhaid iddynt gael eu hail-gysylltu ynghyd i ddioddef llawnder o drueni yn dragywydd.

III. *A'r ôl yr Adgysfodiad, se fydd cymbulliad a chasgliad ynghyd o holl Ddynion y byd, a'r cytbreuliaid.* Ond a'r rhagoriaeth hyn. Yr etholedigion wedi eu casglu ynghyd gan Angylion, a gânt mewn llawenydd mawr eu cippio i fynu i gyfarfod a'r Arglwydd yn yr awyr. *Mat. 24. 31.* Ond y Gwrthodedigion (ynghyd â Diafol a'i Angylion) trwy ddychryn a gwradwydd mawr a lufgir iw bresennoldeb ef. *Mat. 6. 15, 16.* Oh bechadur! pa ddychryn a fyndod yno a fyrrh arnat pan ddygir di fel drwg weithredwr, yn erbyn dy ewyllys, ger bron Gorfedd-faingc Christ?

IV. *A'r ôl hyn, se ganlyn didoliad o'r da oddiwrt y drwg, o'r etholedig oddiwrt y Gwrthodedig.* Canys Christ, ar yr ymddangosiad cyntaf o bawb ger bron ei orfedd-faingc ef, i ddangos ei ffafr grafol a'i ewyllys da i'r ffyddloniaid, a'u gwahana hwynt oddiwrt eraill, ac a'i gelyd ar ei ddechulaw, fel diadell o ddefaid, y rhai y mae yn ei frôd eu cymeryd yn eiddo ei hun. Ac yno y gelyd yr annuwïol a'r anffyddloniaid ar ei law afwy, i ddangos ei fôd yn eu gwrthod hwynt, a bôd yn ei frôd rôl barn ofnadwy arnynt, fel y dywed ef ei hun. *Mat. 25. 32, 33.*

V. *Ar ôl hyn, se ganlyn argyoeiddiad yr annuwïol, a datcuddiad o'u holl weithredoedd.* Yr hyn fydd gymmwys i fôd o flaen rhoddi barn. Holl ddrygioni eu bywyd a ddygir i oleuni, i dremio arnynt yn eu hwyneb, ac a osodir â'r fâth eglurdeb di-ddadl yn eu herbyn, fel y fasant yn fûd ger bron eu Barnwr heb ganddynt air iw ddywedyd i ymesgusodi, ac iw dieuogi eu hunain oddiwrt y Cwyn a'r ddadl ofnadwy a rôir yn eu herbyn.

Se ar ddydd farn se ddangosir ar gyhoedd dy bechodau di i'r holl fyd. Canys fel y dywed yr Apostol, *Dirgelion y tywyllwch a ddygir i'r goleuni y dydd hwnnw, i Cor. 4. 5.* Nid oes yn pechod a wnêir mor ddirgel a chyfrwys.

ond yno fe ddangosir o flaen pawb. Nid oes braidd yn dyn drwg yn y byd, er ei fod yn olygus iawn, na wnaeth ryw amler neu gilydd ryw bechod yn y dirgel, a'r ni fynnai i eraill wybod er yr holl fyd. Ond Gwybydd yn ddiau, y ceiff y Byd glywed oddiwrrho ar ddydd farn. Canys yno dy holl bechodau dirgel, a'th yfeclerdet a ddatguddir, ac a amlygir o flaen Angylion, Dynion a Chythreuliaid: Dy butteindra a'th odineb dirgel, dy ddarn-guddiad a'th laddrad, dy gam-bwysau, a'th fesurau prin, dy ragrith a'th gyfrwyltra a amlygir o flaen pawb, a hynuy i'th gywilydd a'th wradwydd tragwyddol. Fe geiff y Gŵr yr amler hwnnw weled godineb ei wraig, a'r wraig odineb ei gŵr, y meistr ledrad ei was, a'r gwás dwyll ei feistr. Ie yno nid yn vnig dy eiriau a'th weithredoedd ond hefyd dy feddyliau a'th fwriadau dirgel, mor ofer a nwyfus, mor aflan a ffaidd fuant, a ymddengys o flaen yr holl fyd. Na feiddia gan hynny wneuthur yn pechod tan obaith o ddirgelwch, o herwydd dy fod yn guddiedig o dlawg dynion; Canys bwrw y byd dy bechod yn guddiedig hyd y dydd mawr diweddaf; etto yno fe ddaw allan yn eglur, ac a amlygir i'r holl fyd.

Yn awr, ni wnn i ffordd well i ragflaenu datguddiad dy bechodau ar y dydd mawr hwnnw, nag yma yn yr amser a'r dydd hwn o rás, eich galw eich hunain i gyfrif, i chwilio ac i holi eich calonau a'ch bucheddau, ac yno i'ch barnu a'ch condemnio eich hunain am eich amryw bechodau a chamweddau; Canys fel y dywed yr Apostol. 1 Cor. 11. 31. *Os barnwn ni ein hunain ni'n bernir gan yr Arglwydd.* Oh gan hynny cadwn yn fynych ddyd farn yn ein eneidiau a'n cydwybodau ein hunain, trwy wir-holi ein hunain am ein pechodau, a' chan farfwn a'n condemnio ein hunain am danynt; ac yno mewn gostyngeddwydd calon ymgrymmwn o flaen Gorfeddlainge grás, gan ddadleu trugaredd Duw, a haeddedigaethau Christ am fiddauant am danynt oll; yr hyn a wna ini godi ein pennau yn llawen ar ddydd mawr y Cyfrif.

VI. *Ar ôl argynediad a datguddial o'u holl weithredoedd pechadurus, fe gaslyn barn damnelligaeth.* A pheth yw, mae ein

ei farchwair ei hun yn dangos. *Mat. 25. 41.* Ewch ymaith oddiwrthi f'rai melldigedig. i'r tân tragwyddol, a baratowyd i ddiafol, ac i'r Angylion. Oh farn ofnadwy! pob gwir o honi yn llawn o ddychryn, heb roi allan dim ond gwâc a thrueni, ie tân a brymistan.

Ewch ymaith oddiwrthi. Hynny yw, oddiwrth Jesu Ghrifffynnon llawenydd a dedwyddwch.

Chw' rai melldigedig. Digon o vffern fyddai myned ymaith oddiwrth Ghrifff, ond rhaid it fyned hefyd a melldith gyda thi, sef melldith, tan ba vn y mae pob gwac a thrueni yn gynnwysedig. Ac yn wir bôd tan fellidith Dduw, ydyw bôd tan bôd trueni yn ei ber-fieithrwydd.

I'r tân tragwyddol. Beth? I'r tân, ac i dân tragwyddol? Och drueiniaid! gwir-felldigedig. Canys fel y dywed y Prophwyd Iſaiah, Pwy o honom a drig gyda'r tân yffol? pwy o honom a bresswylia gyda lloſfeydd tragwyddol? A'r ni ddifffoddir na dydd na nôs, ond yn wastadol a borthir ag afonydd o frwmistan, ac a fflamma fŷth yn angerddol gan lid annifffoddadwy y cyfiawn Dduw yn dragwydd. Poenau'r annuwiol yn vffern fydd fel yn ddi-dorr, felly yn anorphen. Gwedi eu poeni hwynt yno gantoedd, miloedd, ie myrddiwn o ddyddizu, blynyddoedd ac oesoedd, fe fydd eu poenau cym mhelled o ddarfod, a phe buisent y pryd hynny yn dechreu. A'i nid yw hyn ddigon o drueni? i orwedd yn y tân, yn y lloſfeydd tragwyddol? Mae hyn vwchlaw yr hyn a ellir ei drodd gan ddynion ac Angylion. Pe gwyddai un y byddai raid iddo orwedd mewn tan ffamillyd, ond vn dydd neu awr, och pa ofn a dychryn a feddiannai ei enaid! Ond beth yw dydd, neu awr, neu oes i dragwyddolded? Och gan hynny pa lyndod annheimpladwy fydd yn meddianu calonnau dynion pechadurus, y rhai ni ddychrynir trwy hyn ei gyd oddiwrth eu pechodau! Ofn ffwr danllyd Nebuchadnezzar a barodd i ddynion wneuthur pob peth iw gôchelyd. Ac oni wna ofn y tân tragwyddol yn vffern i ddynion wneuthur pob peth i ddiange rhagddo? Fe allai hyn, debygwn i, eu deffroi hwynt, a pheri iddynt, nid yn vnig ymostwng am eu pechodau, a cheisio maddenant am danynt; Ond hefyd dafu ymaith eu camweddu.

weddau, ymdrech yn eu herbyn, gwiliad yn eu herbyn, gweddio yn eu herbyn, gan dder-geisio grym a nerth oddiwrth Ghrifft i ddarostwng grym eu chwantau, fydd yn eu gyrru ym mlaen yn wylle yn eu ffyrdd pechadurus. Vn o ryfeddodau 'r Bôd ydyw, pa fodd y gall dynion, yn credu fôd gair Ghrifft yn wir, yr a'r annuwioi i'r tân tragwyddol, o'u gwirfodd, heb na dir na chymhell, ruthro ar ffyrdd pechadurus, diwedd y rhai a wŷdiant fydd mor erchyll ac ofnadwy.

[A barantymd i Ddiabol, ac i'r Angylion.] Hynny yw, nid yn unig y telfur chwi i'r llyn o dân a brwmstan, ond hefyd chwi a gewch aros gyd a'r ysfrydion uffernol hynny, Diabol a'r Angylion; y rhai yn wastad a fydd yn gwneuthur ymfroft arnoch trwy wawd uffernol am i chwi esgeuluso iechydwrtaeth gymmaint a gynnigiwyd i chwi mor fynych; a'ch bôd mor ffôl a cholli y llawemydd a'r hyfrydwch nefol fydd yn parhau yn dragwydd, am fwynt trachwant drewlyd, a'r ni pharhâodd ond tros amser.

Nid a ddarllenwn yn yr efengyl am wraig a ddaeth at Ghrifft, ac a ddywedodd wrtho, *Trugarcha wrthif Arglwydd, canis mae fy merch yn ddwng ei twyl*. (neu yn cael ei dirhoeni) gan grithael, Mat. 15: 21. Ac os yw cymaint goffa cael cin poeni ag on cybrant, beth yw cael ein goffa a'n poeni gan boll tengau y cybrentiaid yn uffern?

Oh pa ofn a dychryn, pa fyndod a fyfandod a syrth a'r yr encidiau hynny a dderbyniant y farn erchyll hon a ddannedigaeth! Pa fodd yna y rhedant fel dynion gwall-gofas i'r cuddio at y brynau a'r mynyddoedd! Pa fodd yna y gwaeddant ac yr ydant drachefu am drugaredd gar bron Barnwr cyfiawn anymbilgar, ni ellir ei niol atno yn dragwydd! yn gyfiawn an-ymbilgar, meddaf, iddynt hwy y rhai a'gwawdus ddismyg a wrthodasant am gariadus wahodd ganddo, a thaer-ddymuniadau ei weinidogion ef, i dderbyn yr heddych a'r cymod hwnnw, yr oedd ef wedi ei burcasu iddynt a'i waed. Och na ystyriai dynion, y bydd yn deigr neu vchenaid oeddiwrth galon edifeiriol yr awron yn fwy nerthol i gael drugaredd, na'r hioll chwerwdd y gaeaf, a'r taerri anamserol yn nydd digofaint Duw!

VII. *A'r ôl Ghoeddiad y farn, y canlyn y Cyflawniad o boni, a danfon y rhai a farner i'm cystwr tragwyddol: fel y mae yn Scrifennedig: A'r rhai hyn a dnt i gospedigaeth dragwyddol, Mat. 25. 46. Yno y cippir hwy gan Gythreuliaid (eu ceidwaid) allan o bresennoldeb Christ, ac y llusgir i bwlw diwaelod y tywyllwch eithaf, fydd yn llosgi a thân ac a brwmstan yn dragwydd. Oh y gweiddi vferno! a'r cregleisiau erchyll a glywir yno! Pan deimlodd trigolion Sodoma a Gomorrha y tân a'r brwmstan yn syrthio a'r eu pennau o'r nefoedd; a phan agorodd y ddaiar ei safn i lyngau Corak a'i gwmpeni, a phan wellant eu bod yn ddescyn yn fyw i'r pŵll; Oh pa weiddi a glybwyd yno! Oh y Cregleisiau yno a lanwasant yr awyr! Ond och bech oedd y rhai hynny i'r bonllefau a noir ac i'r oer-leisiau a glywir! pan wylle wthier y Gythreuliaid a gwŷr a gwiraged drwg i vfern, o'r lle ni ddychwelant byth ac yn dragwydd.*

Oh bechadur, petter genit galon yn awron i ddrö
oddiwrth dy bechodau at Ddauw, trwy wit a difrifol o
difeirwch, ac i weiddio arno ef am drugaredd trwy ha
eddedigachau Jezu Chrïst, fe fyddai gobaith o drugaredd
Ond arddydd farn dy difeirwch a'th weiddiau ni thae
lant ddim. Yno ni wrendi y Barnwr arnat ti, ac nid
rhyfeld,ogan na wraedewais dithau arno yntef yn mydd
ni ynweliad grafol. Ond wr iddo ddanfongweinigog ar
ôl gweinidogr arat, la chentad a'r ôl cennad, i'th gam,
ac i ddyrnuo arnat ymgad a'th bechodau, a'i dderbyn
ef yn Arglywydd, ac yn iachawdr, etto nid ymadewit ag
y pethogdyanwyl, na mid ymwithochit ag y trachwant
crawdolier ei holl ddyrnuad ef. Amichynny ni wrendy
yntef arnat tichau yn dyddid hwanwy er amled fo dy
weiddio a'th weiddiau. Oni chredi fi, sgwando eiriau
Chrïst ei hun i'r diben hwn. Dithau a'i ffa i'r gymme
lar ar imi i'ch gwabodd, ac i'ch chwisthauwrthod, imi estyn fy
llaw, a'n h'bebystricid. Ond distyrasach fy' bôll gygor i, ac
ni fymaech ddim o'm kerydd. Minneu befyd a' chwardiaf yn
eich dialled fchmin, mis a' wardiaf, pan fychio arnoch yn by
y dydych yn ei ofni. Pan ddil arnoch yr hyn lly dydych ya ei
ofni, megis ddfrym ac y lly llych dialled arnoch, megis corwyn.

a dyfod arnoch wnefys a chaledi s. Tna y galwam arnaf, ond ni
 wrandawaf; yn foreu i'm ceisfau ond ni'm cant.

Oh bechadur! pa fodd yno yr archollin dy enaid,
 wrth gofio dy ffoledd yn esgeuluso dy amser, yn gwrthod
 iechydwrtaeth gymmiant? Pa fodd y gwna it mewn oer-
 ni calon weiddi allan, Och ydy druan ysfyd, p'lenyr oedd
 dy ddeall di, i wneuthur yn ddyfyr o'r fath wabodd grasot cyn
 fynyched? I wneuthur mwy o gyfrif o bob chwamant aflan, nag
 o Arglwydd y bywyd? I droi ymaith oddiwrth y neb oedd yn
 llefaru wrthit o'r nesfodd, ac i fined a'r ôl dy gyfeillion a'th
 felus-chwamau datarot? i farw ym mhell oddiwrthit dy droad
 oddiwrth dy bechodau, a gwnaithur dy gymmod a'th ddaw byd
 yn rhy-bwyr? Och yr awron, ni a ro'wn y Byd, pe bai gen-
 aif, am un cymag i'chwaneg o Ghrift, am un Sabbaath i'chwa-
 neg i wneuthur fy beddwch a Dym, ac i fod yn siccr o
 Ghrift, ond yr awron (ysywrach?) mae'n rhy-bwyr.

Oh ffoledd ac ynyfdrwydd dynion drwg, fydd yn my-
 ned rhagddynt yn ddiofal ac yn anedifeiriol yn eu pe-
 chodau, nes iddynt ddiferu i'r can mferiold At dyma dy
 ddoethineb di, pethu tros amser, a llosgi ym drigymydd
 chwethin dras dro, ac ydo byth am ychydig o fely-
 chwamant byrr yma, dioddef dialled i'r tragwyddol?

O na rag-feddylit yr awron am yr amser erchyll a'r
 trueni ofnadwy hwn, fydd ynghrôg uwch dy bechod fel
 pan fyddych chi dy ben i'neu wrthit i dy huan i'w ystynt
 yn ddysal rhugot a thi dy hun, fel siccedat erchylled
 y fydd y dyddi hynnw, felly pa gyflwr yr wynti bebyg i
 fod ynddo y pryd hynny! Bely gellietrwy hynny yngy-
 ffrol i geisio rhan yn Ghrift, trwy'r thwny gelli dai-
 angc rhag y digofant i a'r ddyfod. Yr awron dro prege-
 ther Christ itti yngweindogaeth yr esengyl, ferynigir
 itti drugaredd ac iechydwrtaeth, ac yr awron os byth
 ydyw yr amser i'r adderbyn. Oel gan hynny i'r rheist
 yr awron, i'r awron yn dy ddadl hyn a ris, wybod
 y pethau a berthynant i'th heddwch! Oh na rheist yr
 awr hon lwyr-fwriadu am Ghrift, lwyr-fwriadu am San-
 cteiddrwydd, ac o hyn allan ymdehant holl ffyddi knaw-
 dol ofer, fydd yn dy ddwyn di god a'r ffir i'r llathwn-
 aw o dywyllwch, o'r hwn ni bydd byth ymwaed.

P E N . VII.

In dangos cyflwr gresynol afnadrwy dynion heb yr Ail-enedigaeth ar ol Dydd farn.

GWedi imi ddangos i chwi gyflwr gresynol rhai heb yr Ail-enedigaeth ar Ddydd farn; mi a âf rhagof i ddangos i chwi eu cyflwr gresynol ar ol dydd y farn: yr hwn yn gyffredinol, sydd fellyddigedig, ac am hynny medd ein Jachawdr wrthynt, Ewch oddiwrtwis rai melldigedig. Y cyflwr melldigedig hwnnw, sydd amlwg.

1. Trwy eu bôd heb ddim daioni.

2. Trwy eu bôd tan bob trueni. Yr hyn osodir allan,

1. Trwy amryw gyff lybiaethau.

2. Trwy y lle yr arbosant ynddo.

3. Trwy ei dragwyddoldeb. Am y rhai hyn mewn trefn.

I. Cyflwr gresynol melldigedig rhai heb yr Ail-enedigaeth sy'n sefyll, yn bôd heb yr holl ddedwyddwch hwnnw a swydd y ffyddloniaid ger bron Duw, gar bron pa vn y mae llawnder o lawenydd, ac ar ddebeulau pa vn y mae digrifwch yn dragwydd, Psal. 16. 11. Pe na byddai ddim trueni reitmladwy ynddo ei hun, hyn o goll; presennoldeb Duw (pe deallent ef) a fyddai ddigon i wneuthur cyflwr y damnedig yn fellyddigedig, i wneuthur vffern yn vffern heb ddim tŷ arall ynddo. Canys fel y ceir llawnder o lawenydd a digrifwch trwy swynhaŷ presennoldeb Duw; felly llawnder o dristwch a gofid a feudianna galonnau yr holl rai a fyddant hebdo. Pe ceir ti dy gippio i'r nefoedd tros vn munud, a chael vn cip-golwg o'r gogoniant anferdrol a barotrodd Duw i'r rhai a'i carant ac a'i hofnant ef, ti a gydnabyddit hynny yn y man.

II. Heblaw bôd heb ddedwyddwch, mae bod tan bôd trueni. Heb law poen y galled, mae poen reitmlad, a raid i'r damnedig ei oddef; yr hyn ynddo ei hun sydd yn anno-ddesa-

ddedfawdy, ac yn annhraethadwy. Nid yw yr holl boenau ac arteithiau, yr holl wascfeyddi a phenydiau, a all dynion eu dioddef yma, ond megis *gwrreichion* iw cyff'lybu i *fflamau rân digofaint*. *Dau yn uffern*; lle mae poen heb ddim esmwythdra, tristwch heb ddim llawenydd, tywyllwch heb ddim goleuni, gofid heb ddim cyflwr, cyfiawnder heb ddim trugaredd, lldiawgrwydd heb ddim tosturi, trueni heb ddim diwedd. *Nid oes dim gofidiau tebyg i ofidiau y rhai damnedig, a'r rhai y gofidiau yr Arglwydd bwynt yn nydd angerdd ei ddigter*; Pan dywallto holl phialau ei ddiggofaint arnynt, ac a wna iddynt dalu ar ymwaith am yr holl gamau a wnaethant iw enw ef, am esgeuluso ei trugaredd, dirmygu ei gyfiawnder ef, am gam-arfer ei ammynedd a'i hir-ymaros ef, am gamdreulio eu hamser, am eu tyngu a'i rhegu, am eu putteinio a'i meddwi, am halogi ei Sabbathau ef, am gasau ac erlid ei bobl ef.

Och! pa lefain ac wylofain, pa och'neidio a griddfan, pa regu a melltithio a glywir y pryd hynny!

Dir-boenau uffern a ymddengys ym mhellach yn hyn, fef, eu bod yn *hollawt* ac yn *llwyr-gwbl*. Nid yn vnig y rhan hon neu'r llall o'r corph a boenir, ond pob rhan ac aelod o hono. Fel y cytunafant oll yn y pechod, felly y cant fod yn gyd-gyfrannog o'r boen a'r dialedd.

Dy *lygaid* crythyll, a arferwyd i ymfodloni yn edrych ar bethau glân, prydferth; ni welant yno ddim ond penau anferth ofnadwy. Os edrychi *amch dy law*, beth all ganfod ond y Barnwr digllon, a'r Saind a'r Angylion, prydferthwch disclair y rhai a wnant i'ch writhuni di fod yn fwy gwrthun, ac iw ffeiddio? Os edrychi *at dy law*, beth all ei weled ond y pwell diwaslod i'r hwn yr wyf yn syrthio, ac yn myned ddyfnach ddyfnach yn wastadol? Os edrychi o'r amgylch, beth all weled, ond cythreuliaid uffern, a phlant y fall yn dy boeni a'ch yrru. Dy *glustiau* a ymhyfydafant mewn purorideth a melyswawd, ni chlywant yno ddim ond tyngu a rhegu, udo a chablu. Dy *ffroenau* a fyddent yn cael eu llenwi ag arglâu peraid, yno a lenwir a dryg-lawr y tan a'r brwmffan. Dy *coes* a fu yn fedd agored i fwrw allan frynti dy galon trwyddi, a fych-greir a fyched, ni chofir beth fel

fel

fel gyda difes y rhoi't ti yr holl fŷd, pe bai eiddot, am yn defnydd o ddwfr i oeri dy d.fod, ac ni chëi ddim.

Y gonid y mae dynion yn ei oddef yma fydd (gan mwyaf) *meuwn rhan*; Rhai a boenir yn eu *pen*, rhai yn eu *cefn*, a rhai yn eu *traed*. Ac weithiau mae peth o'r gofidiau hyn mor ddir-boenus, ac na fynnit o'th fodd fod yndynt er yr holl fŷd. Ond pan boener dyn ym mhob rhan ac aelod o'i gorph ar vnwaith, rhaid i hynny fôd yn ofidus iawn; ac fel dyna gyflwr y rhai damnedig yn vffern.

Wrth hyn y gellwch feddwl ychydig mor ddirfawr fydd eu poenau hwynt; ond pe bai gennif dafod dynion, ac Angylion, ni fedrwn mo'i draethu hyd yr eithaf. Canys fel y mae yn y nefoedd y fâth lawnder o lawenydd, na all calon dyn ei feddwl, llai o lawer y gall tafod dyn ei draethu: Felly yn vffern mae y fâth lawnder o boen a gonid, ac ni ellir na'i draethu, na'i feddwl.

Oh ffoledd ac ynsydrwydd dynion y Bŷd hwn, y rhai, er bôd côsp y pechod mor annoddefadwy, ie a hwythau yn credu hynny, etto a oddefant am bethau diddim eu dŵyn i wared i'r pydew hwn! hwy a fyddant feirw yn gynt nag y byddant ddoeth: hwy a ffriant, ac a rŵant, ac a vđant yn y Bŷd arall, yn hytrach na pheiddio a chanu a chwerthin, a hōd yn ddiffaith ac yn ffaidd yn y Bŷd hwn.

Oh bechadur! a fynni na ddelech byth i'r lle poenus hwn? Descyn iddo beunydd yn dy feddyliau, ac edrych ar y ffôs yn fynych oni fynni fyrthio iddi. Oni bydd digon o Resymmau oddiwrth y nefoedd a'r holl lawenydd a'r gogoniant sydd yno iw gael, i'th dynnu ym mlaen ar ôl dy Ddau, edrych oni bydd digon o Resymmau oddiwrth vffern a'i phoenau i'th dynnu di ymaith oddiwrth dy bechodau. A fynnit na'th ddenid i'r pechod? Bydded i feddwl am vffern, am farwolaeth a'r digofaint i ddyfod, gyfarfod pob temtasiwn. Yn yr holl demtasiwnau i bechod, ystyria ei ffrwythau ofnadwy yn y diwedd; ac er ei fod yn ymddangos yn hyfryd iawn, ac yn cytruno a'th naws naturiol, etto gofyn, *Ond beth a ddaw ar ôl hyn?* Bydded y peth ofnadwy sy yn canlyn, yr hwn (heb wir

a difrifol edifeirwch) nid yw ddim llai ná than tragwyddol, dy ddychrynu oddiwrtho. Oh bechadur, bechadur! pan wyt yn twymddwyo dy enaid wrth dân trachwant, ystyr fel y gelli fod yn llosgi yn fflammau tragwyddol tan vffern. Pan fy'ch yn ymlenwi a'th draffngciau melus o ddifyrrwch cnawdol, meddwl pa draffwngc, pa gwp-pan chwerw gwenwynllyd a barattoir itti oddi isod. Ac fe all hyn fod yn fodd enwedigol i ladd dy drachwant, yr hwn amgen a laddai dy enaid. Eisiau ystyriaeth o ddiwedd gresynol ffrwythau y peccod, ydyw'r Achos yn ddiau o gym-maint o beccod ac anwiredd yn y Bŷd.

III. Fe ofodir allan drueni y damnedig yn yr ysgrythur lân trwy amryw gyff'lybiaethau, megis,

1. *Dirboen*, Luc. 16. 23. *Ac yn vffern y gŵr goludog a gododd ei olwg, ac efe mewn poenau.* Yr awron poenau ydyw dirfawr ofid, y mae dŷn yn ei deimlo, ac yn ofidus iawn am dano. Cymmerwch boenau'r holl glefydau sy'n perthyn i'n natur ni, sef, y *Garreg*, y *Gômr*, y *Colic*, y *cwlwm gwythi*, neu beth bynnag aller ei henwi. Chwanegwch at y rhai'n y dir-boenau trymmaf, a ddyfeisiodd dynion creulon ac a roesant â'r eraill, sef, yr *olwyn boeni*, *strapato*, *berwi mewn plwm*, *rhwygo'r cnawd oddi-wrth eisyryn a geseitau poetbion*, a'r cyfryw. Chwanegwch at hyn hefyd yr holl drymder, gerwindeb, dychryndod, a deimlodd yn dŷn erioed yn ei enaid, meddwl, a'i Gydwybod; rhowch y rhai'n eu gŷd yn yr vnfan, nid ydynt ond fel *bratbiad chwannen*, iw cyff'lybu i'r poenau vffernol. Y rheswm am hyn sydd eglur, oblegid yr holl boenau rhag-ddywededig hyn a ddioddefwyd yma, a allant sefyll gyda chariad Duw, ac yn fynych a roir ar ei blant anwyl ef. Ond y poenau hynny ydynt ffrwyth ei lid ef, pan yw yn ei ofod ei hun i beri i'r pechadur deimlo pŵys ei ddigofaint ef.

Oh bechadur ynfyd! dy felus chwantau, a'th fudr-elw sydd yn dwyn poenau ar eu hól. Yn awr, yr wti yn yfed y melus, ond gwilia, beth bynnag ydynt yn dy enau, hwy a fyddant yn fufl-chwerwder yn dy fol. Na phryn yn awr o esmwythdra neu ddifyrrwch cyn darued, ac i dalu am dano boen dragwyddol.

2. *Cyff*

2. Cyf lybiaeth arall, trwy'r hon y gosodir allan drueni y Damnedig, ydyw *Tân*, megis *Mat. 18. 9*. Y gysf lybiaeth hon a arferir fynychaf o'r cwbl, ac o'r cwbl mae'n gymmesuraf. Canys *tân* yw'r boen greulonaſ o'r cwbl, ac mwyaf an-oddefadwy. Mawr yw'r Cwestiwn ynghylch rhywogaeth y *tân* hwn, *A ydyw tân vffern yn dân defnyddiol neu gorphorol, a'i nid yw*. Yn ddiau mae yn gyfryw dân ac a boena gorph ac enaid, a hynny yn boethach o lawer nag yn *tân* ar y ddaiar. Pan gymyscer *brwmſtan* a *rhân*, fe wna iddo loſgi yn fwy ffyrnig; am hynny y chwanegir *brwmſtan* yn fynych at dân vffern i drymhad ei boenau ef. Ie, fe ddwywedir, *Mat. 20. 10. a 21. 8. Ei fod yn llynn o dân a brwmſtan*, yr hyn fydd yn arwyddo llawer iawn o hono, i'w wneuthur yn boethach.

Mae *tân* yma yn arfer o loſgi yn boethach mewn ffwrn, lle y cedwir ef i fewn. Am hynny y dywedir fod vffern yn ffwrn, a hynny o dân ffamillyd, *Mat. 13. 42*. Yr oedd y ffwrn, i'r hon y taffwyd y tri-llingc yn boeth iawn, gan ei thwymno feithwaith mwy nag y byddid arfer o'i thwymno. Ond oh mor ffyrnig ac erchyll a fydd y ffwrn hon, *tân* pa vn fydd poethach annrhaethawl, nag oedd honno ar y poethaf? *Ob pwy o bonom a drig gyda'r tân yffoi? pwy o bonom a bresswylia gyda'r loſgfydd wagwyddol?* Yr oedd gweiddi a dychlammu erchyll, pan ddanfonodd Duw y dwfr dilyw i foddï yr holl fydd: Pa fodd y gwibiodd y creaduriaid truaïn yma a thrâw am ryw loches yn y Dilyw hwanw? Ond oh pa ôchâin a gweiddi chwerw a fydd yn vffern? *Pan ddyliso ason danlyd oddi wrth orsedd-faingc Dum*, a phan y rhêd y creaduriaid damnedig truaïn yma a thrâw, ac heb gael cymmaint ag yn deslyn o ddwfr i oeri eu tafodau fychedig.

Oh bechadur, bechadur! pa fodd y gelli ddewis ond ofni a chrynu wrth feddwl am y *tân* hwn, gan fod y cythreuliaid eu hunain oblegid hynny yn ofni ac yn crynu. Barw dy fod wedi dy gondemnio i'rh daslu (fel y bu i lawer o Ferthyrion) i Baif berwedig, neu i'r *tân* ffamillyd; Oh mor erchyll ac ofnadwy fyddai hynny yn dy olwg di! a pha fodd y byddid yn rhuo ac yn bloedio o herwydd y dir-boen hwnnw? Ond och! beth yw

Pair berwedig i'r môr berwedig hwnnw o dân a brwm-
stan? A pheth yw tân ffamflyd o goed neu llo yma, i
dân vffern, a gedwir yn y ffam vchaf boethaf gan anadl
digofaint Duw? Yn ddiau mae hwnnw mewn gwres cym-
maint yn rhagori ar y llall, ac ydyw i'r tân yn yr ael-
wyd ar y tân paintiedig ar y pared.

Mi a dybygwn y gallai hyn chwervu melys dra dy holl
chwantau pechadurus, a th annog i gymmeryd i fynu
gwrs a helynt o fuchedd well, o rodiad mwy difrifol, die-
seulus, cydwybodus, trwy ba vn y gelli ddiango oddi-
wrth y pethau trymion hyn.

O bechadur! edrych o th amgylch, tra gelwir hi hed-
dyw, rhed at Ghrifft, ymasael yn ei gyfiawnder ef, ymo-
stwg iw Deyrn-wialen ef; Dymuna ar Dduw beth byn-
nag a naccáo itti, na naccáo mo i Fab itti, trwy i hwn
yn vnig y gwaredir di odiwrth y tân poenus hwn. Os
amgen, gwae gwae erioed dy eni.

Ond Oh! mor hael ffol ydym ni yn gyffredinol o a
heneidiau! gan fod mor barod am y pethau gwael gwei-
gion hyn iw rhoi hwynt i fynu i ewyllys Satan, ac iw
gosod mewn perigl o boenau tân vffern. Gan fod hyn yn
wir, Beth yw ynnill yr holl fyd, a phelli ein heneidiau? Beth
treulio ein dyddiau mewn llawenydd a difyrwrch, ac
mewn munud ein taffu i vffern? Hawdd i'r enaid drosol
anghredadyn ddarllain a chlywed am y tân hwn; ond
gwae, a gwae ddeng-mil o weithian iddynt oll y rhai a i
dioddefant, ac felly a brofant mor boeth ydyw.

IV. Fe osodir allan hefyd drueni y damnedig yn yr
ysgrythur, trwy barhaad gwaftadol y boen a i dragwyddol-
deb. *Eu prys nid yw yn marw, na'u tân yn diffodd, ond fydd*
yn parhau i losgi yn dragwydd, Mar. 9. 44. Ac am hyn-
ny y gelwir yn dân an-nissoddadwy, yn dân dragwyddol. Fel
y dywedir fod y *Salamandr* yn byw yn y tân, felly y ceiff
yr annuwiol fyw byth yn nhau vffern. Er iddynt geisio
angu, etto ni chant mo hono, er eu bod yn llosgi yn
waftadol, etto ni yllir hwynt byth. Yr hyn fydd yn gw-
neuthur trueni y damnedig yn ofidus reynol vach law
pob tyb dynol.

Mae dynion mewn trueni yn eu cyffuro eu hunain, tan
obair

obaith y bydd diwedd o hono. Y *Carcharor* tan obaith o garchar-ymwared: Y *lleng-gaethwas* tan obaith o iawn am dano: Yn vnig y trueniaid yn vffern nid oes ganddynt ddim gobaith o ryddhâd nac ymwared: maent cym mhelled o gael diben o'u poenau, ac yr oeddynt ar y dechreu pan aethant iddynt.

Pe gallai diben fôd o'u poenau, er y byddai wedi cymmaint o fyrddiwn o flynyddoedd, ac fydd o dywod ar lan y môr, neu fêr yn y nefoedd, fe fyddai yn beth cyffur i'r rhai sy'n eu dioddef hwynt. Ond *Tragwyddoldeb* ydyw'r vffern o vffern, ac fydd fwyaf yn torri calonau y rhai damnedig; Gan nad yw y teimlad o'r boen bresennol mor ofidus i'r damnedig, ac ydyw i feddwl, gwedi miloedd, a miloedd o filoedd o flynyddoedd, a byddant hwy cym mhelled oddiwrth ddiwedd neu orphwysdra, ac yr oeddynt ar yr awr gyntaf y fythiafant iddo.

Oh bechadur! Ni elli yr awron ddioddef byrr gyffwrdd y tan, na dal yn o'th fysedd yn fflam y ganwyll tros yn chwarter awr. A pha fodd y gelli oddef gorwedd yn y fflam dan fflam-llyd, nid yn vnig awr, neu ddiwrnod, ond blynyddoedd, ie miloedd a myrddiwn o flynyddoedd?

Pa galon a all feddwl am hyn heb ofn a dychryn? bwrw dy fôd, am ryw vchel-frâd yn erbyn person y Brenin, wedi dy gondemnio i'ch dafu i ganol fflam o dan fflamlyd, neu Bair o blwm berwedig, ac aros yno fil o flynyddoedd, mor dôst fyddai dy gyflwr di! Etto trugaredd fyddai hyn i boenau vffern. Canys wedi itti orwedd fyrddiwn o flynyddoedd mewn fflam dan, a gedwir mewn fflam angerddol gan anadl digofaint Duw, mae etto cymmaint yn ôl, ac oedd ar y dydd cyntaf.

Ti a bechaist yn dy *Dragwyddoldeb* di, am hynny rhaid itti ddioddef yn *Nhragwyddoldeb* Duw. Ti a bechaist yn erbyn Duw anfeidrol, gan ddirmygu ei anfeidrol räs a'i drugaredd, ac anfeidrol haeddedigaethau Christ, ac a fynasit (pe gallasit) estyn allan dy bechod i hyd tragwyddoldeb; ac am hyuny rhaid itti ddioddef cospedigaeth anfeidrol.

anfeidrol a thragwyddol. Ni edifarbaist erioed a'th galon am dy bechodau, ac am hynny nid edifarka Duw byth am dy ddioddefadau di. Hwn yw dydd hir-oddef Duw, a hwnaw a fydd dydd dy hir-oddef dihan, pan oddesti yn hir, am gamarfer hir-oddef Duw.

Oh bechadur, bechadur! pa syndod annheimpladwy a syrthiodd arnat, dy fôd yn cuog o boenau tragmaddot yn vffern, ac etto byw mor ddiofal ac annuwiol, fel pettai 'r peth yn llwyr-ammherthynafol itti? Gwybydd yn ddiau er nad wyt etto yn dioddef y poenau hyn, etto yr wyt tanynt bob munud, ac yn prysuro attynt. Mae cwmwl o dân a brwmstan yn crogi uwch dy ben, a Duw a wyl gynted y gall syrthio arnat. Fe ordeiniwyd yn siccr yn y nefoedd, os ti ni throï yma oddiwrth dy bechodau at Dduw, trwy wir-ddifrifol edifeirwch, a throï dalen newydd, yn byw buchedd newydd; y cêi di orwedd yn y llyn dân a brwmstan yn dragwydd: ac ni wyddôst pa cymgynted y gall Duw felio 'r warrant am ei gyflawni.

Oh na chawn i gennit vnwaith yn y dydd fwydo dy feddyliau mewn myfyrdod difrifol am dragwyddoldeb poenau vffern. Yn ddiau fe ôeraï wrês dy drachwantau, ac a dynnai fin awchlym dy gariad ti i'th wagedd mwyaf hyfryd, ac a dorrai ar dy redfa wyllt ar ôl dy chwantaau cnawdol. Canys pe dwys ystyrit ti hyn, a ymfodlonit ti i fôd tan berigl y fath boenau am dy csmwythdra presennol? y fath blâau am dy felyswedd presennol? y fath Dragwyddoldeb o drueni am ychydig o oriau llawen. Oh pa brÿd y deffrôï o'th ynfydrwydd?

Tydi yr hwn wyt yr awron yn ymrôï i fodloni dy chwantaau pechadurus, i gyflawni dy nwyf [neu'th blesser] anifeiliaidd, yr hwn wyt beunydd yn hâu i'th gnawd, yn hâu llwŵn a rhegau, a chelwyddau, a godinebau, &c. heb ystyried pa gynhaiaf chwerw a gêi di, a'r ôl y fath dduamfer-hâu: Pe gofynnwn iti, pa faint o hyfrydwch a gymmerit ti i orwedd ond vn dÿdd mewn ffrwn danllyd, fel yr eiddo Nabuchadonosor, wedi ei thwymno. seithwaith poethach i'r tri-llang: Mi a feiddiwn ddywedyd, na orweddut ynddi vn chwarter awr am hyfrydwch a chyfoeth yr holl Fÿd. Pa fodd gan hynny am ychydig felyschwant,

chwant, a bery funud awr, yr wyt mor ddibris i orwedd yn y ffwrn dân vfferniol yn dragywydd?

Yn ofn Duw gan hynny meddwl yn fynych, fel am faintioli, felly am dragwyddoldeb poenau vffern. Mi a debygwn y gallai, yn vnig meddwl am hyn, ddiddyfnu y meddwn oodiwrth y Dafarn, a'i gymdeithion ofer, a'r tyngwr rhag cymmeryd enw Duw mor fynych yn ofer: a'r dŷn trythyll gwammal oddiwrth ei ddigrifwch anianol a'i siappri cnawdol: a'r Cybydd oddiwrth ei ormod gwangc am gyfoeth a thrysorau daiarol; a pheri i bob vn o honynt allan o law, gymmeryd ffordd arall a doethach, i feddwl am ddaioni eu heneidiau anfarwol, ac ystyried o ddifri pa fodd y mae iddynt ddiangc oddiwrth y digofaint ar ddyfod, i dastu ymaith eu pechod, i weiddi am drugaredd, i redeg at Jesu Grist, âu tafodau, âu llygaid, ac âu calonnau yn llawn o weddiau, *Arglwydd cadw fi, neu fe ddarfu am danafi*; *Arglwydd dŷsg fi, lerbŷdd raid imi ei wneuthur, fel y byddwyf gadwedig*; *Arglwydd madden imi*; *Arglwydd trô fi*, *Arglwydd sancteiddia fi*. *Arglwydd cymmorth fi, fel na ddolwyf i'r lle poenus hwn*. Ond pa brŷd yr ymedy ffolineb ffyliaid â hwynt? Oh y ffoledd anifeiliaidd o'r Bŷd anianol gwallgofus hwn! er eu bôd yn gwybod y pethau hyn, a'u rhag-rybuddio am danynt, etto nid oes ganddynt mo'r galon i ffôi rhag y llid ar ddyfod. A hyn am eglurô a gosod allan y gwirionedd cyntaf iw dderbyn am weithio 'r Ail-enedigaeth yn encidiau dynion, sef, *Bôd pôb dŷn yn ei gyflwr heb yr Ail-enedigaeth, mewn cyflwr truan ac ofnadwy*. A'r yr hyn yr arhosais yn hwy, fel y gallwn trwy hynny ddychrynu a deffrôi dynion heb yr Ail-enedigaeth, allan o'u diosfawch cnawdol, i fôd yn wir-deimladwy o'r mawr berigl y maenat ynddo, tra fônt yn byw yn eu cyflwr heb yr Ail-enedigaeth: ac felly gwrth-weithio yn erbyn bwriad mawr y Diatol yn erbyn eu encidiau, yr hwn fydd, i orchuddio eu llygaid, fel na welont eu Cyflwr tra-gresynol, trwy eu perfwadio fôd eu cyflwr cystal ac mor ddio-gel a'r goreu. Canys diau yw, pettent yn deimladwy o'u cyflwr presennol, pa fodd y cyfr-gollid hwynt yn dragywydd, pe byddent farw yn eu cyflwr naturiol heb yr

Ail-enedigaeth, fe fyddai anhawdd i Ddiafola'i holl gyfarwyddyd a'i gyfrwystru beri iddynt fyw yn diwrnod hwy ynddo, rhag eu cippio hwynt yn ddifysmwrth i vffern: a drôent hwy yno y fâth glustⁿ fyddar i'r efengyl? a wnaent hwy yno y fâth escusodion, a bwrw y fâth oed pan fyddai Christ yn eu galw hwynt i edifeirwch? *Ni allafi gymmeryd y boen, ni allafi oddef y llasur, a'r gosid o fuchedd edifeiriol. Ni allafi ymadel â'm esmwythdra, a'm difyrwch, a'm cyfeillion a'm cymdeithion, o'r lleiaf, tros drô etto.* Oh fe ostegai teimlad o vffern y cyfryw escusodion oll, ac a dorrai ymaith y fâth oed dinistriol: Heddyw, heddyw, ôh fy enaid, gwrando ar dy Arglwydd, rhag bôd yn rhy-hwyr y foru.

Yr awron fâf bechadur, fâf, ac ystyr ychydig yr hyn a lefarwyd wrthit hyd yn hyn. Edrych yn ôl, ac ystyria, a'i dyma dy gyflwr di? Ai dyma dy ran di, sef, y poenau a grybwyllwyd am danyat hyd yn hyn? wyti yn bechadur, yn bechadur cyndyn anedifeiriol, ac onid ydyw hyn ei gyd yn perthynu itti? Chwilia'r 'Scrythrau, crêd i'r 'Scrythrau, ac yno dywed, ond dyma le y rhai mi adwaenant Dduw, ac nid ydynt yn vfuddhâu i efengyl Ghrifft. Ond beth meddi di, a'i da itti fôd yma? a'i cyflwr yw hwn i aros ynddo? i fôd mor llonydd a diosaf, i fôd mor llawen a hyfryd ynddo? A'i dyma'r cyflwr yr wyt mor flin gennit ymadel ag ef? a chael dy wared oddiwrtho? Wyti yn crogi vwch ben y fwrn dân wrth edef fain dy fywyd, yr hon cyn gynted ac y torrerr, yr wyt yn descyn bendramwnwgl i'r Pwll diwaelod hwn: ac wyti yn gwatwor ac yn gwawdio am ben Gweinidogion truan a Chennadon Christ, a ddeuant attat yn vnig i gippio dy enaid di o'r cyflwr tra-pheryglus hwn?

Ond gwrando bechadur, a fynni di ddiangc? a fynni di dy ryddhâu? a fynni gael ymwared oddiwrth hyn oll? A fyddai efe yn gennad o newyddion da, a groesawit ti ef, a ddygai itti newydd o ymwared oddiwrth hyn oll? Pa'm? oes obaith o hynny? gobaith o ymwared? gobaith o Jechydwrriaeth? beth i'r fâth bechadur mawr! oddiwrth cymmaint dinistr? A oes dim gobaith i'r fâth bechadur mawr, wedi ei galedu, y fâth hên bechadur, fydd

a
fy'n
byni
alla
on
Wel
lawe
nad
eu
hyn
pech
O
baw

fydd ag yn troed megis yn barod yn vffern? Pa'm, a wrandewi di? ystyr, yr hyn a ddywedir ym mhellach, a thi a gēi weled, fôd etto gobaith ini, ie ini am y peth hyn: Er maint yw dy bechodau di, er maint yw dy berrigl di, os gwrandewi etto, mae gobaith y gelli fôd yn gadwedig.

P E N. VIII.

In dangos fod gobaith o drugaredd i'r pechaduriaid gwaethaf.

II. **G**wirionedd arall iw dderbyn, o ran dwyn i ben dy Ail-enedigaeth, yw hwn, Fôd gobaith o drugaredd i'r pechaduriaid mwyaf.

Er bôd cyflwr dynion heb yr Ail-enedigaeth yn drist ac yn resynol, etto nid yw ef yn anobeithiol: mae gobaith o drugaredd i'r gwaethaf o honynt, yr hyn a ymddengys wrth ddyledus-yltyried,

1. Ewyllysgarwch Duw i achub y pechaduriaid gwaethaf.
2. Llawn ddigonol-rwydd Aberib Christ.
3. Parodrwydd Christ i dderbyn yr holl bechaduriaid, y rhai a ddeuant ato ef, ac a'i derbyniant ar ammodau 'r esengyl.

1. Ewyllysgarwch Duw i achub y pechaduriaid gwaethaf, sy'n eglur, oddiwrth ei râd-gynnig ef o Ghrist i bawb a'i derbyniant trwy law fydd: Fel na henwir neb, felly ni chauir allan neb. Yr Angel a ddaeth o'r nefoedd a'r newyddion o anedigaeth Christ, a ddywed, ei fôd i'r holl bobl. Wele, medd efe, yr wyf yn mynegi i chwi newyddion da o lawenydd mawr, yr hwn a fydd i'r holl bobl. Luk. 2. 10. Gan nad oes fath yn y byd a'r ddynion a ddarfu i'r Arglwydd eu cau allan oddiwrth Jechydwrïaeth trwy Ghrist, y mae hynny yn dangos yn eglur ei ewyllysgarwch ef i achub pechaduriaid trïain.

Oh bechadur, gan fôd Duw yn rhâd-gynnig Christ i bawb, heb lyfu neb, na fwrw mo honot dy hun heibio;
na.

na therfyna, lle ni therfynodd Duw: Na ddywed, Anrheilwng wyf, neu fy mhechodau fydd sawr ac erchyll, tan lawer o amgylchiadau trymion: Ond ymgryfha i fwrw dy enaid a'r Ghrift, a'r y cynnig cyffredinol o hano yn yr efengyl. Dyna waith cyntaf fydd mewn llawer, bwrw eu heneidiau ar Ghrift, ar y rhad-gynnig o hono ef i bawb yn ddi-wahanredol. Beiddia dithau yr vn modd dy fwrw dy hun ar rad-ras Duw ynghrist a llwyr-fwriad i dafu ymaith dy chwantau pechadurus am yr amler a ddelo, ac i gymmeryd Christ yn Arglwydd ac yn Briod it, yn gyftal ac yn offeiriad ac yn Jachawdr. Dymma 'r hyn a ofyn Duw, ac os trodd Duw dy galon di at hyn, arwydd da ydyw fod trugaredd itti wedi ei barattoi.

2. *Ei ewyllysgarwch fydd ym mhellach yr ymddangos, trwy ddanfon ei weinidogion megis cennadon at bechaduriaid trwm, ar Ammodau heddwch a Chymmod, fel y dywed yr Apostol, 2 Cor. 5. 20. Cennadau ydym ni, yn erfin arnoci, cymmoder chwi a Duw. Fel pe dywedafai, mae 'r Arglwydd a'r Meistr yn gorchymyn i ni gynnig i chwi Ammodau heddwch a chymmod, gynnig i chwi heddwch a maddewant, os trowch o'r galon oddiwrth eich pechodau at Dduw. Ni a ddanfonir megis cennadau i ddangos i chwi beth a wnaeth ac a ddioddefod Christ i'ch prynu chwi, fel y cyflawnodd ef y Ddeddf trosoch chwi, ac a offrymmodd ei fywyd yn Aberth, ac yn iawn i gyfiawnder Duw am eich pechodau chwi, a pha fodd y mae i chwi fod yn ddedwydd yn dragywydd, os pwyfych ar berffaith-gyfiawnder, a llawn-ddigonol Aberth Christ am fywyd ac Jechydwriaeth, a'ch rhoi eich hunain i fynu iddo ef, i'w wafnaethu ef, aci yfuddhau i'w ddeddfau a'i orch'mynion ef. Yr wyf yma gan hynny fel Cennad Duw, yn ei enw ef, yn cy-hoeddi i'r gwaethaf o hono'ch; i'r pechadur mwyaf a hynaf, y gellwch chwi gael trugaredd ac Jechydwriaeth, os bwriwch ymaith eich trachwantau, ac ymwaisgu ag Jesu Ghrift, ar Ammodau 'r efengyl, gan ei dderbyn ef am eich Offeiriad, Prophwyd a Brenhin.*

3. *Ei ewyllysgarwch ef beidd, sy'n ymddangos oddiwrth ei sawr ddioddefgarwch a'i bwr-ymdros tuac ar bechaduriaid. Cawys wedi i'r Arglwydd arfer pob moddion i droi pechaduriaid*

duriaid truaio, mae yn hir-ddisgwyl mewn ammynedd rhyfeddol am eu hediteirwch: i edrych beth a wnant a'i troi atto ef oddiwrth eu pechodau, a'i peidio. Mae'n disgwyl wrth y Tyngwr, y Meddwyn y Putteiniwr, y Dŷn bydol cybyddus ddŷdd ar ôl dŷdd, wythnos a'r ôl wythnos, blwyddyn ar ôl blwyddyn, gan lefain ar eu hôl hwynt. Oh pa brŷd y gadewi dy dyngu, a'th feddwi, a'th burteinio, a'th Gybydd-dod, a'r cyfryw: a pha brŷd y Sancteiddir dy galon halogedig di; Oh bechadur, yr hwn wyt bellach wedi heneiddio yn dy bechod, pa hŷd y disgwiliodd yr Arglwydd wrthit ti? Rhag cywilydd, na âd iddo ddisgwyl yn hwy, ond dychwel, dychwel oddiwrth dy ffyrdd a'th helynt anwir, drygionus, fel y gallech dderbyn trugareddau oddiwrtho ef. Y mae'r ammynedd hwn yn dangos yn eglur ewyllysgarwch Duw i gadw pechaduriaid. Canys oni bai ei fod yn ewyllysgar, fe a'i torrafei hwynt ymaith er ystalm, ac a wnaethei â hwynt fel y gwnaeth a'r Cythreuliaid, y rhai, cyn gynted ac y pechasant, a rôes ef tan gadwynau tywyllwch, yn y rhai y mae yn eu cadw hyd farn y dydd mawr.

II. Fod gobaith o drugaredd i'r pechaduriaid gwacthaf, a ymddengys, oddiwrth llawn-ddigonolrwydd Aberth Christ ar y Groes, a llawnder yr iawn a wnaethpwyd trwy hynny i gyfiawnder Duw am bechodau 'r boll fŷd. Hyn ei gŷd mae 'r Apostol yn ei ofod a'r lawr, lle mae yn dywedyd, *Efe a ddichon yn gwbl-iacháu, y rhai fydd yn dyfod at Dduw trwyddo ef*, Heb. 7. 25. Y gair a gyfieithir [*yn gwbl*] fydd helaeth iawn, fel na allwn trwy graffu yn goreu, edrych tu hwnt iddo: cymmaint ac yn ein meddyliau. Canys bwried dŷn fod ei gyflwr mor anobeithiol ac a allai fod, a'i bechodau cymmaint ac mor echrysson ac a allent fod, etto mae Christ trwy ei farwolaeth yn abl iw gadw ef oddiwrth y Cwbl, hyd yr eithaf.

Am hynny rhaid yw gosod hyn ar lawr, megis gwirionedd sylfaenol, *Fôd Aberth Christ yn gyflawn iawn i Gyfiawnder Duw ei dda am bechodau 'r boll Fŷd*, gan ei fod yn Aberth Mâb Duw, yr hwn oedd yn Dduw cystal ac yn ddŷn. Canys hyn fydd yn rhoi pris â gwerth anfeidrol ar ddioddefiadau Christ tros ein prynedigaeith ni, fef, eu bôd yn

yn vfudd-dod ac yn ddiodefiadau Mâb Duw, yr hwn oedd yn Dduw gogyfwch a'i Dâd: Ar yr hyn y gelwir gwaed Christ, trwy'r hwn i'n prynwyd ni, yn waed gwerthfawr, i Pet. i. 19. Gan ei fôd o anfeidrol werth a haeddiant, yn llwyr-abl i ateb am ein holl bechodau ni, ac i'n gwarêdu oddiwrth y gospedigaeth ddyledus am danynt.

Cais gan hynny wir-fodloni dy galon yn holl-ddigonolrwydd Aberth Christ, fôd ei farwolaeth ef yn gyflawn iawn i Gyflawnder Duw am dy bechodau di; Canys amgen, pin ddechreuo naill ai dy gydwybod, a'i Diafol drymhau dy bechodau a'u gosod mewn trefu, o ran eu rhifedi a'u maintioli, o'th flaen di, ti a ddigalonni, ac a fyddi barod i anobeithio: Ond pettit yn llawn-ddeall berffeithied iawn oedd Marwolaeth Christ i Gyflawnder Duw am dy bechodau di, nid offrit beth a allai na'th gydwybod, na Diafol roddi yn dy erbyn. Anwylyd, mae'r matter rhwng Duw a ninnau a'n Harglwydd Jêsu Ghrift, yn debyg i Feistr perchen dlêd, y dledwr, a'r meichiau; er bôd y dledwr heb allu mewn modd yn y bôd dalu ei ddlêd, na rhoi-dim tu ac at hynny, etto os llawn-dalodd y meichiau y ddlêd, a dryllio'r sgrifen, nid rhaid i'r dledwr ofni mo'i garcharu na'i arrestio. Felly er ein bôd ni mewn dlêd-fawr i Dduw, ac yn llwyr-an-abl i roi iawn am ein pechodau yn y lleiaf; etto gan ddarfod i'n machniudd ni gymmeryd arno ddlêd ein pechodau ni, a llawn-fodloni cyflawnder Duw am danynt, trwy offrymu ei fywyd ei hun yn llwyr-ddigonol Aberth ar y Groes, nid rhaid ini ofni cyhuddedau Cydwybod, na rheswm cnawdol, na holl Gythreuliaid vfern, os cymhwyfwn haeddeditgaethau marwolaeth Christ attom ein hunain er cyfsur i'n eneidiau.

III. Fôl gobaith o drugaredd i'r pechaduriaid gwaethaf a ymddengys oddiwrth ewyllysgrawch Christ i dderbyn ac i goseidio yr holl bechaduriaid truan hynny y rhai a ddeuant atto ef, ac a'i derbyniant yn ôl Ammodau'r efengyl.

I. Ewyllysgrawch Christ sydd eglur oddiwrth y mynych wabodol a roes efe yn ei berson ei hun i bôb mâth ar bechaduriaid, ie y rhai gwaethaf i ddyfod atto ef am fywyd ac fechydori- aeth. Megis Mat. 11. 28. Deuwch attafi bawb ac sydd yn sin-
dcrog

derog ac yn llwythog, ac ni a esmwythaf arnoch. Lle ni ddy-
ry'r Arglywydd ddim yn erbyn y pechaduriaid na'u pe-
chodau, ond pawb yn ddi-nam a dderbynir os deuant
atto. Pwy bynnag wyt, cyfoethawg neu dlawd, gwryw neu
fenyw; er amled a chryfed fo dy bechodau yn vnig os
wyt deimladwy o honny, fi aeth wahoddi i ddyfod at
Jesu Christ, ac i'f fwrw dy hun, a barch dy bechodau
arno ef.

Felly Dda. 22. 17. Yr hwn sydd a sychad arno, deued, a'r
hwn sydd yn ewyllysio, cymmered ddwfr y bywyd ym rhad. Hym-
ny yw, pwy bynnag sydd yn mawr ewyllysio ac yn hirae-
thu am foer yn gyfrannog o Christ, a llefiad ei farwo-
laeth a'i ddioddefaint, hwy a wahoddi i ddyfod atto
ef. Felly mae yn eglur iawn fod Jesu Christ, i trwy y
Gwahoddiad grafol hyn i bechaduriaid sychedig, truan i
ddyfod atto ef, yn dangos mor banod ryfeddol ydyw i'r
derbyn fel y byddom gadwedig.

2. Ewyllysgarwch Christ sydd eglur addiwrth y ddaeth y daeth
ef i'r byd a'i blegid, yn hwn oedd i geisio ac i gadw pe-
chaduriaid colledig. Fe ddaeth o'r nefoedd i'r ddaiar am
hyn, fel y dantfonai ni o'r ddaiar i'r nefoedd. Mabl Duw
aeth yn Fab dyn, fel y gallem ni meibion dynion fyned
yn Feibion i Duw. Yn ddiaid dyfod o Christ o'r nefoedd
i'n cadw ni o yffern, a'i angheroni ei hant i'n coronini
sydd yn dangos parodrwydd rhyfeddol ynddo ef i gadw
pechaduriaid.

3. Ewyllysgarwch Christ sydd eglur, a blegid nad ym eise yn
gwrthod neb a ddolent atto ef mewn gwinionedd, er gwanned
a gwaeled fyddom. Nid aeth vn pechadur erioed atto ef,
ond f'a'i derbyniodd ef, fel y dywed efe ei hun, Joan.
6. 37. Yr hyn ôl y mae'r Tâd yn ei roddi imi, a ddaw atafi;
a'r hwn a ddél atafi, ni's bwriafef allan ddim, ond ei dder-
byn ef i drugaredd. A addawodd Christ hyn, ac oni bydd
efe cystal a'i air? A dorrodd ef ei air erioed ag vn pe-
chadur truan, er annheilynged oedd? A fwriodd ef eri-
oed allan neb a ddaeth atto ef? Ac onid yw ef ddoe a
beddyw yr vn ac yn dragymydd? Heb. 13. 8.

Dôs bechadur, nac ofna, dôs ar y gair hwn a lefa-
rodd efe, Ni fwriafi mo honny allan ddinas.

Er

Er i Satan ddywedyd, na ddôs ddim, er i'th galon anghredadwy dy hûn ddywedyd, na ddôs ddim, nid edrych arnat, y fâth bechadur brwnt diffaith ac wyti, efe a' th fwrw di allan : Etto gan iddo ddywedyd, na wneiff. Dôs, a thi a ger drugaredd.

Fal hyn trwy amryw Resymmau eglur, y profais, fel parodrwydd Duw. Tâd i gadw y bechaduriaid gwaethaf, fel ly bfyd parodrwydd Christ i gosleidio'r holl bechaduriaid truan a ddenant atto ef am fywyd ac iechydwrïaeth. Ac och na fyddai ystyriaeth o hyn yn toddi dy galon di i dywallt dagrau o wir dristwch duwiol am dy bechodau aeth heibio, ac i'th annog i droi oddiwrtwynt at Dduw trwy ddifrifol edifeirwch, ac i ymwaelgu ag Jesu Christ a'r Ammodau'r Efyngyl. Oh na chwawn i ersyn arnat, fel i rôl llythyr-yfgar i'th chwantau a' th lygredigaethau, felly i'th rôl dy dduw i fynu i Christ, ac i dafu dy enaid arno ef, gan bwyso a'r ei beffaith Gyfiawnder, a'i Aberth llawn-ddigonol ef, am faddenant dy bechodau yma, ac am fywyd ac iechydwrïaeth dragwyddol ar ôl hyn : Os yw Christ mor barod i'th dderbyn, pa'm na byddit titheu barod i fyned atto ef, a hynny mewn hyder mawr o gymeriad. Fe gynnigir heddyw iechydwrïaeth i'ti, fe ddechir allan y Deyrn-wialen i'ti, Oh yfryn allan law fydd i ymaelgu ac i ymwaelgu a'r Arglwydd Jesu Christ, felly y byddi happus tros dragwyddolaeth, Canys hyn hynnag a gredo yn Jesu Christ, ni chollir mo'n, ond efe a geiff fywyd dragwyddol. A hyn am y Gwirioneddau i'r derbyn o ran gweinbio ynom gwaith yr Ail-enedigaeth. PEN.

P. N. IX.

*Tn dangos y dled' swyddau iw gwneuthur o ran dwyn
i ben ein Hail-enedigaeth.*

GWedi dangos i chwi y Gwirioneddau iw derbyn o ran dwyn i ben ein Hail-enedigaeth, yr wyf yn dyfod yr awron at y Dled' swyddau o'n rhan ni iw gwneuthur a'i cyflawni.

I Oddiwrth ystyriaeth dy gyflwr gresynol, tra bydech heb yr Ail-enedigaeth, ac o'r gobaith fydd itti o gyfnewid bendigedig; Cynhyrfa ynot dy bun hiraeth difrifol a thaer-ddymuniad am yr enedigaeth newydd, fel y gallech ddywedyd yn wir, "Oh na bawn ni wedi fy adgenhedlu "a'm gem o newydd! Oh na bai Delw Diafol wedi ei ddiddymu yno, a Delw Dduw wedi ei ofod arnaf!" "Oh na byddai newid bendigedig wedi ei weithio yn "fy enaid, newid o natur i ras, o dywyllwch i oleuni, "o deyrnas Satan i deyrnas yr Arglwydd Jesu! Oh na "chawn i fod yn greadur newydd, wedi fy adnewyddu "trwyddod, yn holl nerthoedd fy enaid, a holl aelodau "fy nghorph!"

A gwybydd hyn i'ch gyfluro, os cei di ddim o'r fath ddymuniad hiraethus yn dy enaid, nid wyti neppell oddiwrth yr enedigaeth newydd hon, oddiwrth gwaith yr Ail-enedigaeth yn dy enaid. Canys hiraethus ddymuniad ar ôl yr enedigaeth newydd hon, a wneiff itti arfer yr holl ordinhadau, a'r moddion a sancteiddiodd Duw i ddwyn hynny i ben.

II. *Cais fôd dy galon yn ddwys ddisfrifol deimladwy o'ib gyflwr gresynol wrth natur.* Nid digon yw gwybod fôd dy gyflwr yn drist ac yn druan iawn, tra fydech heb yr Ail-enedigaeth; ond rhaid itti geisio gweithio hynny yn ddwys ar dy galon: Yr byn a'ib cynhyrfa di i wneuthur ar ôl Jesu Crist am gynamoriau ac ymwared. Fel y gwnai y
llaw-

Amruddiog tan y ddeddf, pan ganlynid arno gan y di-lydd gwaed, efe a redai i ddinas noddfa, i gael diogelwch yno; felly y rhedi dithe (pe baet ti deimladwy o'th drueni) at Jesu Ghrif, yr hwn yw y wir-ddinas noddfa i bawb a ffoant atto am ymwared. Ie po mwyaf teimladwy a fo neb o'i drueni trwy bechod, fe bryffura yn gynt at Jesu Ghrif. Ac yn odiau, vn rheswm enwedigol, pa'm y mae cyn lleied o gyrchfa gan lawer at Jesu Ghrif, a pham y mae cymmaint yn diystyru ac yn dibrisio ei wahoddion grasol ef, yw, am nad ydynt yn wirdeimladwy o'u cyflwr truan, gresynol, gofidus, yn yr hwn y maent ynddo wrth natur.

Cwest. Os gofyn neb, pa fodd y mae imi gael fy nghalon yn wir ddwys-deimladwy o'm cyflwr truan trwy natur?

Atteb. 1. *Mwyda* dy feddyliau yn fynych a myfyrod difrifol o'tb gyflwr trist iawn, tra ffriddych heb yr Ail-enedigaeith. Pa fodd nad wyt ddim gwell na gwas i'r pechod, a chaethwas i'th chwantau, tan gaethiwed ac wrth orchymyn Satan i'w waf naethu ef: Ie a than fellidh Dduw, ac euogrwydd dy holl bechodau, a than bob math ar farnedigaeithau, amserol, ysprydol, a thragwyddol. Ystyr hefyd y trueni a'th ganlyn ar farwolaeth, ac ar ol dy farwolaeth, sef ar ddydd farn, ac ar ol dydd farn; pan nad yn vnig y colli di dy holl happusrwydd, ond y byddi tan y cyfryw drueni, a'r na all tafod dŷn draethu, na chalon dŷn feddwl, a hynny, os byddi farw heb yr Ail-enedigaeith, tros dragwyddoldeb. Oh bechadur! pe cndit ti yn fynych y belen chwerw bon, nid yn vnig fe garthai allan dy holl lygredigaethau pechadurus, a'th chwantau drwg, y rhai sydd yr awron yn rheoli ynot, ond hefyd fe weithiai yn rhagorol tunc at dy iechyd a'th lwyddiant ysprydol.

2. Bydd daer ar Dduw mewn gweddi, ar iddo trwy ei yspryd dy argyoddai di o'tb gyflwr truan wrth natur, a'tb wncu-
thur di yn wir-deimladwy o bono.

III. *Cais* wir-ymstrang am dy bechodau, y rhai sydd mwrachbos o'tb gyflwr trist presennol. Nid digon yw cael dy galon mewn rhyw felur yn deimladwy o hono, ond rhaid

it gymmeryd gofal i gael dy galon mewn dull gostyn-
gedig drylliedig am dano. Wedi it dreulio llawer o fly-
nyddoedd yn pechu, beth lai a elli di ei wneuthur, nâ
threulio rhai oriau yn galaru ac yn gofidio am dan?
Gan itti tros dy holl fywyd dorri cyfreithiau cyfiawn a
Sanctaidd Duw, beth lai a elli ei wneuthur, nâ cheisio
torri a dryllio dy galon am hynny? yr hyn sydd arferol
i fyned o flaen, neu o'r lleiaf, i gyd-ganlyn yr enedi-
gaeth newydd. Canys fel na enir vn plentyn mewn modd
arferol, heb peth gwewyr, felly synychaf ni ad-genhed-
lir, ac ni ail-enir néb heb beth gwewyr o ofid ac ymo-
styngiad, er nad yn yr vn mesur i bawb; gan ei fôd
wedi ei sancteiddio gan Dduw i fôd yn ddyfodiad i mewn
i gyflwr grâs. Oh cais gan hynny, trwy yr holl fodd-
ion a Sancteiddiodd Duw i hynny, ddwyn dy galon i fôd
yn wir ostyngedig a drylliedig am dy bechodau. Er
mwyn hyn,

1. *Edrych yn ôl ar dy fywyd, a chefia cymmaint ac a fyddo
bosibl iiti, o'r bechodau:* pechodau dy ieuengctid, yn gy-
stal a phechodau canol dy oedran, yr hyn ni wnaethost
a ddylasit ei wneuthur, yn gystal ar hyn a wnaethost ni
ddylasit ei wneuthur; ie pechodau dy wasanaeth sanctaidd.
Yn ehwedig cofia y pechodau mwyaf, anferthaf, er eu
bôd wedi eu gwneuthur er ystalm.

2. *Istyria gyda rhifedi faintioli dy bechodau.* Ir diben hwn
cofia'r amgylchiadau sydd yn eu trymhaû, sef, pa fodd
y pechaist yn erbyn cynhyrfaeau yspriyd Duw, rhybuddi-
on ei weinidogion ef, ceryddon dy gydwybod dy hun,
yn erbyn goleuni natur, yn erbyn amynedd a hir-yma-
ros Duw, a ddylasai dy dywys di i edifeirwch.

3. *Istyria yn ddifrifol y Bygythion ofnadwy sydd yn erbyn
pechod a phechaduriaid;* y rhai ydynt bôb math o blâau a
chystuddiaid, ac ar ôl hyn o farwolaeth a damne-
digaeth dragwyddol: A chymmer hwynt attar, gan ym-
refymmu fal hyn, *Os ydym y troseddiad lleiaf o'r Ddeddf yn
baedda mellidith Dduw, ie fôb math ar farnedigaeithau a phlâ-
au yma, ac ar ôl hyn damnedigaeth dragwyddol; I na pa farol
faint o fellidithion a phlâau? pa faint o ddamnedigaeth a ba-
eddain i? gan fod fy mbechodau i o amlâta ancirif, ac o faint-*

tioli echrysson. A chyd â hynny ystyria wirionedd a ffyddlondeb Duw i gyflawni ei fygybion yn gyftal a'i addewidion.

4. *Cais gan Dduw y drugaredd fawr kon o galon isel ofstynedig.* Canys rhaid iddo ef daro ein calonau cerrig, y creigiau caledion hyn, cyn iddynt rôl dim dwfr gwir edifeirwch: ac fel y byddo dy weddi yn fwy nerthol, sâf ar addewid grafol Duw, i gymmeryd ymaith y galon gârreg o'th gnawd di, ac i roddi itti galon o gig.

IV. *Bwriada o ddifrif dy galon rôl llythyr yscar allan o law i'th boll chwantau melus-pechadurus, i wfr-ymwrtbed ac i ymadel a'th bân ffordd bechadurus, ac i ofod ar ffordd newydd i was'nærbu Duw mewn sancteiddrwydd a chyfiawnder yr boll ddyddiau sy'n ôl o'th fywyd.* Ofer itti alaru a gosidïo am dy bechodau aeth heibio, oni pheidi di â phechu. Canys fel y cynghora 'r Apostol, Rhaid itti yn gyntaf ddiolgi yr bân ddyn a'i chwantau llygredig, cyn itti ymwisgo a'r dyn newydd. Tydi gan hynny, yr hwn a arferaiſt dyngu a rhegu, putteinio a meddwi, gwawdio a chablu pobl Dduw; llwyrfwriada i beidio a thyngu a rhegu ond hynny, putteinio a meddwi ond hynny, gwawdio a chablu ond hynny; ond taffi hwynt ymaith mewn ffeidd-dra, a gochel y lleoedd a'r achosion o'r pechodau hyn. Canys peth ofer itti feddwl dy fôd ynot dy hun yn abl i ochelyd vn pechod, pan na elli dynnu ymaith oddiwrth ei achosion ef.

Oh bechadur! os oes gyfrif yn y bÿd gennit o'th enaid gwerthfawr, dy ddoethineb fydd llwyr-fwriadu ymadel yn bryffur a'th hân fuchedd, a throï dalen newydd. Na thybia y cêi di heddwach â Duw, tra fyddo heddwach rhyngotti a'th bechodau. Na thybia fôd dy hen ſcorion wedi eu croesi, tra wyt mor barod i ſcorio o newydd. Na thwylla dy hun, rhaid i'th ysgariaeth oddiwrth y pechod, a'th briod s â Chrïſt fôd yr vn dÿdd. Ac na feddwl dy fôd wedi yſgaru nes i'th bechod a thicheu ymwahanu. Llwyr-fwriada 'r dydd hwn ymadel a'th hân ffyrdd yn dragywydd. Croesawa Ghrïſt a dyro ffarwel i'th bechodau a'r vnwaith. Nid oes dim gwîr ymoſtyn-giad am bechod, lle nid oes llwyr-fwriad yn ei erbyn.

Na

Nâ ddywed, ni ddarfu imi ymostwng digon, er lleied fu dy ofid, os wylti yn gwir-fwriadu yn erbyn anwiredd. Ac na ddywed, fe ddarfu imi ymostwng digon, er maint a ymostyngaisf, oni bydd y gwir-fwriad hwn yn erbyn pechod yn canlyn. Bwriada gan hynny am Ghrift, bwriada yn erbyn Diafol, a'i holl weithredoedd. Ac fel y safod dy fwriad, dal fulw ar y rheolau hyn.

1. *Bydd siccr na bo sylfaen dy fwriad ar ddim byder yn dy allu dy hun, ond yn nerth Jesu Ghrift*: heb gymmorth pa vn ni elli di wneuthur dim. Megis nad aeth *Dafydd*, pan oedd ef i ymdrech i *Goliah*, yn ei nerth ei hun, ond yn enw a nerth *Arglwydd y lluoedd*, i Sam. 17. 45. Felly rhaid i tithau fwriadu ymladd yn erbyn dy chwantau a'th lygredigaethau, nid yn dy enw a'th nerth dy hun, ond yn enw a nerth Jesu Ghrift.

2. *Cadarnhâ dy fwriad â gweddi*. Fel yr wyt yn bwriadu yngrâs a nerth Duw fwrw ymaith dy chwantau drwg, ac ymadel a'th hên fuchedd anwir annuwiol o'r blaen; felly bydd daer ar Dduw mewn gweddi am rym a nerth, yn erbyn grym a nerth dy bechod. Canys fel nad oes dim ond nerth Duw yn vnig a all orchfygu nerth dy drachwantau, felly gweddi ydyw'r modd wedi ei sancteiddio i gael hynny. O gan hynny gweddiâ, a gweddiâ drachefn, â dōd ymptyd at dy weddiâu. Canys mae hên bechodau, cynnesinol o'n ieuengtid, fel y cŷthreuliaid hynny oedd yn y dŷn o'i febyd, yr hwn ni ellid ei fwrw allan ond trwy ymptyd a gweddi.

3. *Canlyn dy weddiâu a diwydrwydd, ac â ffyddlon boen*, ymdrech i yn erbyn dy chwantau a'th lygredigaethau, er llyfied a chŷed fyddont.

4. *Mynych-gofia y Bwriadau a wnaethost am wellhâd cyflawn allan o law*, yr hyn fydd yn dy helpio di yn fawr iw cadw yn well yn dy gôf, a choffadwriaeth gwaftadol o bonynt a wneiff itti fod yn fwy gwiliadwrus a chydwybodus iw cyflawni.

5. *Adnewyddâ dy fwriadau yn fynych*. Nid digon itti yn fynych gofio dy fwriadau, ond rhaid itti hefyd yn fynych i adnewyddu. Canys y Bwriad a adnewyddder, fydd fel bai yn newydd, a thrwy hynny mae yn atgofus ac yn nerthol.

nerthol. Ac yn wir mae grym mawr mewn Bwriad, pan yw yn newydd ar y galon; rhaffau newydd fydd gryffion.

V. *Gwedi itti fwriadu rôl llythyr-ysgar i'th felus-ckwantau perbadurus, gwnâ ddewis o Ghrist a'm dy Arglwydd a'th Briod, yn gyftul ac am dy Offeiriad a'th Iachawdr.* Cymmer ef, fel y mae y Briod-ferch y Priod-fab, er gwell, er-gwaeth, er cyfoethocchach, er tlottach, a'i Groes yn gyftal ac a'i Goron; llwyr-ddyro dy hun i Ghrist, i'th reoli, ac i rannu arnat ym mhob peth, fel y gwelo ef yn dda; a bwriada fel dy fwrw dy hun wrth draed Christ, mewn vfudd-dod iddo, felly dy daslu dy hun i freichiau Christ, ac ar ei ysgwydd, am iechydwriaeth oddiwrtho ef: anturia neu fentra dy enaid arno ef, pwysa ar ei berffaith gyfiawnder ef, a'i holl-ddigonol Aberth ef am faddeuant o'th bechodau yma, ac ar ôl hyn am fywyd ac Iechydwriaeth dragwyddol.

Bydded i ystyriaeth o aml wahoddion grafol Jezu Ghrist i bechaduriaid truain i ddyfod atto ef, dy annog di i fyned atto ef, i'th daslu dy hun i freichiau a chofleidiau haeddiannol dy Iachawdr a groelhoeliwyd, i'th fwrw dy hun ar ei rās a'i drugaredd ef. Fel y rhoes Duw dy gymmorth di arno ef, felly dyro dithau dy obaith arno ef, yn gyftal am faddeuant o'th bechodau aeth heibio, ac am nerth yn erbyn pechod rhag llaw; am rās yma, a gogoniant ar ôl hyn, gan ddywedyd, *Os derfydd am ddnaf, darfydded ym mreichiau trugarog Jezu Ghrist.* Ac os gelli dderchafu dy galon i hyn, yno fe wnaethpwyd cytundeb rhwng Christ a'th enaid ti, fel y gelli ddywedyd yn hyderus *mâe Christ yn eiddo fi, a minau yn eiddo ynref.*

Ac oh pa ddiwrnod llawen a fydd hwn itti! yn hyn y mae dy anedigaeth newydd yn sefyll a gwaith yr Ailenedigaeth, trwy'r hyn y gwnéir di yn greadur newydd. Heddyw y daeth Iechydwriaeth i'th galon; nid yw'r holl bethau eraill ond paratroad i hyn.

O gan hynny gad imi erfyn arnat, o flaen pob peth wneuthur dewis o Ghrist a'm dy Arglwydd a'th Iachawdr, i ymrôl iddo ef ac iw Ddeddfau ef, yn gyftal a disgwy

y
f
e
g
on
itt
dar
wa
hao
a'i
y d
a g
trwy
tin
gyfr
Joan
craf
cyn

gwyl Iechydwrïaeth oddiwrtho. Canys ni all neb gymmeryd^d Jesu Ghrïst yn iachusol, a'r ni chymmero ef yn hollawl: megis ei Arglwydd a'i Briod iw was'naethu, ac i vfuddhâu iddo, yn gystal ac i fôd yn Offeiriad ac yn Iachawdr iw waredu ef oddiwrth euogrwydd, a dialedd am, ei holl bechodau. *Awdur Iechydwrïaeth dragwyddol yw ef yn unig i'r rhai hynny a vfuddhânt iddo, Heb. 5. 9.*

Mi a wnn fôd llawer yn fodlon i gymmeryd Christ a'r eu hammodau eu hunain. Mae rhai yn ewyllysgar i dderbyn Christ, os cânt hefyd gydag ef fwynhâu eu meluschwantau pechadurus: Mae eraill yn ewyllysgar iw dderbyn ef, os cânt gydag ef fwynhâu ei cyfoeth a'u tryfforau bydol. Ond rhaid i'r neb a gymmero Christ yn iawn, ei gymmeryd ef ar ei Ammodau ei hun. Efe a fyân fôd yn gwbl itti neu yn ddim, efe a'th reola di neu ni phrÿn ef mo'not ti. Bwrw ymaith gan hynny dy bechodau, ysgarer di oddiwrth dy Briod cyntaf; na reoled pechod di ond hynny, os mynni briodi yr Arglwydd, a chael rhan yn ei gyfiawnder ef.

Er dy fôd hyd yn hyn yn bechadur mawr, etto os bwri ymaith dy bechodau, ac fal hyn gosseidïo Jesu Ghrïst, f' a'i rhoir ef itti, ac a roir itti gydag ef *rad-faddcuan* o'th holl bechodau. Oh pa'm yr eisgeulusi Iechydwrïaeth gymmaint? Oh nac oeda yn hwy i ddyfod at Jesu Ghrïst, ond heddyw, ie yr awron, gan fôd Christ yn ymgynnig itti, derbyn ef, a gwilia a gochel ei wrthod ef.

Ac na ddigalonna trwy ofn, rhig bod y dydd wedi darfod, oblegid itti gyhyd o amser wrthod dewis ac ymwastgu ag Jesu Ghrïst. Ond gwybydd, cyhyd ac y parhâo yr Arglwydd yn dy alw a'th wahodd di trwy ei air a'i yspryd, fôd dydd grâs etto yn parhâo: Fe ddeler allan y deyrn-wialen aur heddyw itti, Christ ac Iechydwrïaeth a gynnigir itti yr awr hon; Oh gan hynny cosseidia ef trwy ffydd; ond os gwrthodi, gwybydd yn ddiau mae'r t'n tragwyddol a barattowyd i'r cythrculiad, fydd dy gyfran yn oes oesoedd. Canys fel y dywed ein Iachawdr, *Joan. 3. 19. Hon yw'r ddamnedigaeth, y ddamnedigaeth sicraf a thrymmaf, ddyfod goleuni i'r byd, sef, bôd Duw yn cynaig Jesu Ghrïst, ac iechydwrïaeth gydag ef yn yr e-*

fengyl, ac etto fôd dynion yn caru y tywyllwch yn fwy nâ'r goleuni, yn rhoi mwy o bris ar eu gweithredoedd o dywyllwch, eu ffyrdd cnawdol pechadurus, nag ar Arglypyd y bywyd, yr hwn yw goleuni y byd. Och fôd neb mor ffôlac ynfyd, ac i ddewis tywyllwch o flaen goleuni, a marwolaeth o flaen bywyd!

VI. *Imrwyma trwy Gyfammod eglur parchedig i Dduw, i fwrw ymaith dy bêu bechodau, a'th fuchedd pechadurus o'r blaen; ac i w wa'snaethu ef mewn sancteiddrwydd a newydddeb buchedd holl ddyddiau dy fywyd.*

Mae dau fath a'r wneuthur Cyfammod â Duw.

1. Vn sydd yn bennaf yn, ac â'r galon; yr hwn fydd trwy wir-ymwaggu â Duw yn Nghrist, a thrwy ein rhoi ein hunain iddo ef, i fôd yn weision ffyddlon, iddo.

2. Y llall a adroddir â'r tafod ac â'r ysgrifau, pan fo vn ar eiriau scrifennedig yn gosod ar lawr ei Gyfammod â Duw, gan ei rwymo ei hunan, fel i ymadel âi hên ddrwg chwantau, felly rhag llaw i gyd-ymagweddau yn holl awl â'i ewyllys ef.

Yr ail ffordd hon o wneuthur cyfammod eglur cyhoedd yr wyf yr awron yn ei ofyn gennych.

Mae Duw, yn y cyfammod a wnâ ef â ni, yn addo yn eglur, fôd yn Dduw ini, a'n cymmeryd ninnau yn bobl iddo ef; gan ddywedyd, *Myfi a fyddaf Dduw i chi, a chwi'thau a fyddwch yn bobl i minnau.* Onid rhaid ini gan hynny wneuthur cyfammod eglur â Duw, gan addo ei gymmeryd ef yn Dduw ini, ac ymrwymo i fôd yn bobl ffyddlon iddo? Ac yn ddiau nid all na fo yn ddled arnom ni wneuthur hynny trwyddom ein hunain mewn oedran, a waethom trwy ein Rhieni yn ein Bedydd. Canys er dafod ini yr amfer hwnnw fyned mewn Cyfammod â Duw trwy ein Rhieni, etto ni all, eu cydsyniad a'u cyffegriad hwy wa'snaethu ein trô ni ddim pellach, ond hyd y delom ni i oedran, a deall naturiol i gyd-synio ac i wneuthur Cyfammod trostom ein hunain. Fel na wnâ ein cyffegriad cyntaf yn ein bedydd heb ein cydsyniad gweithredol ein hunain, a chyffegriad personol o honom ein hunain i Dduw yn Nghrist, fawr lefhâd ini. Yr wyf yn addef ya wir, nad ydyw'r ymrwymiad eglur hwn

hwn o honom ein hunain i Dduw, mewn geiriau, neu yfgrifen, yn llwyr-angenrheidiol i Iechydwrïaeth. Canys os bydd i neb lwyr-ymwosgu ddifri â Duw, mae ei gyflwr ef trwy hynny yn ddiogel, er nad yw fel hyn yn ei wneuthur yn eglur. Ond etto gwneuthur y Cyfammod eglur personol rhagddywededig â Duw, a all fod o ddefnydd nodedig i Ghrïstion, iw gosio ef, ac iw annog iw ddledswydd, ac iw sefydlu yn ffyrdd Duw, a gwneuthur iddo fod yn fwy gwiliadwrus, a'i gryfhau yn erbyn temtasiwn, a thrwy'r cwbl osod iddo ei hun sylfaen o wir ddi-dwyll heddwch a Diddanwch.

Fch cyfarwyddo yn well yn hyn, mi a ddangosaf yn fyrr.

1. Beth fydd raid cyn gwneuthur y Cyfammod bron.

2. Pa fodd y mae ei wneuthur.

3. Pa ddledswyddau a ofynnir gennych ar ôl hyn.

I. Am y cyntaf, beth fydd raid cyn gwneuthur y Cyfammod hwn. Ceiswch iawn-wybod Geiriau ac Ammodau y Cyfammod bron, chwiliwch eich calonnau, a ydych yn cael gwir barodrwydd ynoch i ymadel a'ch pechodau, a'ch bucheddau drwg o'r blaen, ac i osod i fynu ffordd newydd, i droi dalen newydd (sef yn ôl y Scrythurau,) i fod yn fwy cydwybodus i gyflawni dledswyddau eich lleoedd, galwedigaethau, a'ch perthynasau. Chwiliwch eich hunain, a ydych chwi yn ewyllysgar i dderbyn Christ yn ei holl Swyddau, nid yn vnig megis eich Offeriad i'ch achub trwyddo; ond hefyd megis eich Prophwyd i'ch dysgu a'ch hyfforddi; ie megis eich Arglwydd a'ch Brenhin i'ch rheoli a'ch llywodraethu. A ellwch chwi eich taffu eich hunain wrth draed Christ, ac ymfodloni yn mhob perigl gydag ef, cymmeryd i fynu eich Croes, ac ymwadu a'ch trachwant anwylaf, a pheth bynnag fydd yn sefyll yn ei erbyn.

II. Am y Modd y mae cyflawni y ddledswydd hon,

1. Byddwch daer ar Dduw mewn gweddi, ar iddo baratôl eich calonnau i'r fâth orchwyl pwysfawr, trwy roddi ichwi anwydau a fo cyfartebol; ac ar iddo dderbyn eich person a'ch gwafanaeth, a thrwy ei yspryd sanctaidd eich cryfhau a'ch cymmorth i'w gyflawni.

2. Rhaid ichwi wneuthur eich Cyfammod yn kollafel yn ddi-nam ac beb ddarn-guddio yn ddirgel. Mae gormod o Ghri-
stianogion yn hyn yn mawr-dwylo eu heneidiau eu hu-
nain; Hwy a addawant ymwrthod a Diafol, a'r Byd a'r
enawd, ac i ymrôl i Dduw, a'i wasanaeth, ond trwy
rag-ddarbod hyn, rhoi cennad iddynt i lochi rhyw drach-
want anwyl, neu fyw yn dilyn rhyw elw pechadurus,
gan ddywedyd gyda Naaman, *Maddued yr Arglwydd i'rh*
was yn y peth hyn, trwy'r hyn y maent yn eglur-ddangos
rhagrith eu calonau.

3. Rhaid ei wneuthur ef mewn uniondeb a phurdeb calon.
Yr hyn a ddywed *Joan y Disgybl anwyl am Gariad*, i *Joh.*

3. 18. Na charwn ar air yn vnig, nac ar dasod, ond mewn
gweithred a gwirionedd. Yr vn peth a allaf innau ddy-
wedyd am y gwaith presennol hwn, Na wnaton Gyfam-
mod â geiriau yn vnig ar dasod, ond fel mewn gweithred,
felly mewn gwirionedd; hynny yw, yn ddi-ragrith o'r ga-
lon, rhag ini amgen gymmeryd enw Duw yn ofer. Os
dylai dŷn fod o ddifri calon mewn dim, mwy o lawer
yn y fath Gytundeb mawr cyhoeddus â Duw, yr hwn
yw *chwiliwr y calonau*, ac sydd yn gwybod nid yn vnig
meddyliau a bwriadau ein calonau, ond hefyd ein di-
bennion a'n hamcanion, ein bwriadau a'n pwrpasson yn
ein holl weithredoedd.

4. Gwnâ dy Gyfammod tan y condifwrn neu'r ammod
o help a chymmorth Duw, canys efe yn vnig, o'i ewy-
llys â ei hunain, sydd yn ein gwneuthur ni'n abl, me-
gis i ewyllysio, felly i weithredu yr hyn sydd dda, *Phil. 2.*
13. Ac am hynny, gwnâ dy Gyfammod, mewn hyder o
gael cymmorth yspryd Daw i'rh nerthu di iw gadw, gan
fod yn ofni dy wendid dy hun. Yn ddi-ammieu yr oedd bw-
riad *Pedr* yn bur-lan, a'i resolufiwn neu frŷd yn dda,
ond ei fai ef oedd hyderu arno ei hunan, a rhyfygu gor-
modd at ei nerth ei hun, yr hyn fai fel y gallai ei ad-
nabod yn well, fe gadawodd Duw ef iddo ei hunan. Ad-
dunedd gan hynny, a Gwnâ dy Gyfammod yn enw Duw,
A thi a gei allu iw gyslawni ef.

5. *Isgrifenna dy Gyfammod â'rh law dy bun*, ac yno dar-
llein trosto drachefn a thrachefn, fel y gallech law-
ddeall

ddeall y peth, a'i eiriau, ac ar hynny rhoi dy adfynniad a'th gyd-fynniad difrifol iddo, hynny yw, dy fod di yn llwyr-fodlon i'r peth.

6. Gosod a'r y gwaith â phôb difrifwch neu bryffurdeb a fo possibl itti, megis gwaith pwysfawr o berthynas mwyaf itti a'r allai fôd, ar yr hwn y saif dy fywyd a'th iechydwrïaeth dragwyddol, ac am hynny gosod dy hun megis yngŵydd Duw, a deffro dy feddyliau mwyaf difrifol, cyffroa holl nerthoedd dy enaid, a gorchymyn hwynt at y gwaith, ac yno ar dy liniau gwnâ dy Gysammod a'th Dduw, yn y geiriau hyn, neu 'r cyfryw.

Y bendigedig Dduw! Tydi ydym 'r unig, wir, a bythfwiol Dduw, yr hwn a wnaethost bob peth, a dyn meron môdd mwy anwedigol itti dy hun: A phan trwy drosseddu dy Gysammod o'i wirfodd, efe a'i taslasai ei bun i gyflwr pechod a thrueni, yn yr hwn nid oedd un llygad yn tosturio wrtho, yno y rhyngodd bodd itti dosturio wrth ei gyflwr, a'i ad-brynu ef itti dy hun trwy werthfawr waed dy unig-anedig fâb Fesu Grist. Eiddoti gan hynny ydwyfi trwy fwy nag un unigol bawol a thitl; Eiddoti megis un a greuwyd, ac a brynwyd genniti; ac am hynny a ddylafon fy rhoddi fy bun i'ti yn bollarol, i'th garu a'th was'naethu di â'm koll galon, ac â'm holl enaid, ac â'm boll nerth. Ond och ddiffieithwr fel yr wyf! mi a oddafais o'm gwirfodd i Arglwyddi eraill lymodraethu arnaf. Pa fodd y darfu i'r byd drwg presennol hwn, a'r pethau hyn oddi-isod gymmeryd i fynu a meddiannu fy enaid? Pa fodd y darfu i chwantau 'r cnawd, a matterion fy nywyd cnawdol reoli'r fy anwydau! a pha fodd y darfu i Satan fy nal i yn garebaror wrth ei ewyllys! Ni ddarfu imi writhwynebu, ond yn fynych ymrô i'r Demasiwnau ef.

Ond yr awron Arglwydd, wedi fy argyoddai gan dy ispyrd daionus di o ddrygioni ac ynfydrwydd fy ffyrdd, yr wyf yn gwirddymuno o'ngalon daflu beibio, ac i ymrithod â'r koll Arglwyddi dieithr hyn, i'r rhai y rhoddau fy hunan yn gaethwas hyd yn hyn; ac i ddychwelyd atat ti, megis yr unig ffynnon o fywyd ac hapusrwydd. Ac fel yr wyf yn barod yn eiddot ti

trwy

trwy bob math ar bawl a chyfiawnder, felly yr awron yr wyfi yn dyfod i fod yn llwyr-eiddoti o'm dewis gwirfodd fy bun, a'm cyffegriad itti.

Yr wyfi gan hyrwy yw awron yn dy wydd di, yn gyboedd ac yn symlwydd fy enaid, yn ymwithbod a'r byd ofer drygonus hwn, ac a' boll chwantau a pherthynasau llagredig y enaid: a Diasol ac a'i boll weithredoedd, y rhai y daeth Fesu Grist i'w destrywio. Ac yr wyf yn llwyr-gwbl ac yn ddi-nam yn ym-rôl ac yn fy nghyssegru fy bun itti o Dduw, y Tad, a'r Mâb, a'r Yspryd, yn cwn pa vn i'm bedyddiwyd: Tydi o Dduw yw fy Ngrawdr, ac yma yr wyfi yn ymrwymo i'ib gymmeryd ti megis fy unig Bennaeth, i fyw mewn pob ufudd-dod itti, ac i fod yn bollandwr wrth dy reolaeth di, ac i'ib gymmeryd di yn unig Dduw ac eisfeddiaeth imi.

Yr wyfi yma belyd yn cymmeryd dy fâb Fesu Grist yn unig Gyfryngwr imi, trwy ba vn y mae imi fod yn gadwedig. Yr wyfi'r awron yn ei dderbyn ef yn ei boll swyddau, ac i'r boll ddibenion a phwrpasson hyrwy, oblegid y rhai y dawfonodd ei Dâd ef: nid yn unig yn Offeiriad i wneuthur iawn ac i ei-riol am faddauant o'm pechodau; Ond belyd fel Bugail ac Esgob eneidiau, y Prophwyd mawr, yr hwn mae yn rhaid i mi wrando arno ym mōb peth a'dymedo ef wrthif; Ac yn Arglwydd ac yn Frenin i mi, i ymofwng i'w Gyfreithiau a'i Reolaeth, fel y gallo ef yn' unig reoli yn fy nghalon, a darostwng fy chwantau, a chyflawni ynosi boll fodlonrwydd ei e-wylls ef.

Ac itti o yspryd sanctaidd, yma yr wyf yn fy rhôl fy bun, ac i'ib gyfarwyddiad ti yn unig i'm sancteiddio, a'm cyfarwyddo, a'm diddanu; ac nid o'm bodd ond hyrwy i ddiffodd ac i wrthwynebu yr vn o'ib gynhyrifiadau sanctaidd.

Wrth hyn ei gyd, yr wyfi yma yn dy wydd di o Dduw (yr hwn wyt yn chwilio calonnau, ac yn gwybod beth sydd mewn dŷn) o'm gwir-fodd yn scrifennu fy enw, megis tystiolaeth yn fy erbyn fy bun, os byddafi fy'ib yn anffyddlon yn fy Nghysfammod; gan ersyn yn oftyngedig rym a chymmorth dy rās, fel y gallwyf fod yn ddi-ymmod ac yn ffyddlon ynddo, gan ei wneuthur a'i gyflawni yn gydnybodus hyd y diwedd.

Arglwydd chwilia si a phrawf fy nghalon, ac od oes ddim ffordd anwir yno, dangos imi, fel na'm damner gyd a'r Rhag-riibwyr,

ritbmŷr, ond bôd o bônaf yn berffaith ac yn ddi-dwyll, a'm cael yn y dydd mawr yn ddifeim ac yn ddi-argjoedd ger dy fron. Amen, Amen.

III. Ar ôl ini fyned fal hyn mewn Cyfammod cyhoedd â Duw, y dledswyddau a ofynnir gennym, yw y rhai hyn.

1. *Gwedi it fal hyn mewn gwirionedd ac uniondeb calon gyda phob dyledus barch a disrifwch fyned mewn Cyfammod â Duw, dyro dy law wrtho : ac yno cadw ef yn ddiogel ym nysg dy bethau mwyaf dymunol, fel y byddo yn Goffadwriaeth safadwy o'th rwym Cyhoedd i Dduw, ac edrych yn fynych arno.*

2. *Gwnâ gydwybod o gyflawni dy gyfammod. Gwedi i ti ymrwymo i fwrw ymaith ac i ymwrthod a'th chwantau o'r blaen, a'th fuchedd bechadurus, na wnâ mor siappri â hwynt, ond prysur-dafll hwynt ymaith trwy ffeidd-dra. Os cafodd cwmpeini drwg ormod o'th gymdeithas anwyl, yr awron torr ymaith dy gyfeillach â hwynt. Os buost ti fyw mewn esgeulustra o nêb rhyw ddledswydd hynod, megis o weddi ddirgel, ac yn dy deulu, o ddarllein yr ysgrythur, neu 'r cyfryw, yr awron gosod arnynt iw cyflawni, a chymmer ofal iw gwneuthur mewn modd disrifol ysprydol, gan was'naethu Duw yn yr yspriod a'r gwirionedd. Wrth hyn y cêi di eglurdab cyffurus, ddarfod itti mewn gwirionedd ymwrthod â Diafol a'r Bŷd, a dymuniadau pechadurus dy gnawd; a'c itti di gyssegru a'th rôl dy hunan i fynu i fôd yn eiddo 'r Arglwydd mewn gwirionedd. Canys yno yr ydym yn ymrôl i'r Arglwydd mewn gwirionedd, pan fo hynny yn ein rhwymo ni allan o law i gyflawni yr hyn a addunedasom yn eia Cyfammod.*

3. *Cofia yn fynych dy Gyfammod cyhoedd a wnaethost i Dduw, yn enwedig pan wyt yn bresennol ym medydd rhai eraill, ac yn y Sacrament o Swpper yr Arglwydd; Mynych goffa o hono sydd fôdd enwedigol itti i ystyried yn ddwyfach am dano; a dwys-ystyried o hono a fywioga dy Gydwybod, ac a'th annog i gyflawniad cydwybodus o hono.*

4. *Pan demtîer di i ryw bechod, gosod y pechod hwanaw wrth dy Gyfammod, a chwilia onid yw yn erbyn dy Gyfammod. Hyn a wneiff itti fynych feddwl am dy Gyfammod, ac i fôd yn fwy gofalus i'w gadw ef, ac i wrthwynebu pob tem-tasiwn yn ei erbyn.*

PEN. X.

Moddion eraill o'n rhan ni i gael yr Ail-enedigaeth.

VII. *Disgwyl trwy amynedd ar Ghrîst yn arfer ei Ordinbau ef, yn enwedig y Gair a Gweddi.*

1. *Cyrcha yn fynych at weinidogaeth y Gair, lle mae yspryd Duw yn arfer o anadlu. Yr yspryd yw 'r Gweithiwr pen-naf o'r gwaith mawr hwn. A Gweinidogaeth y Gair yw 'r modd arferol a'r offeryn, yr hwn a arfer yr yspryd yn ei weithio ef. Nid yw yspryd Duw yn anadlu mewn Taffarn, neu Win-dŷ, neu Chwareu-dŷ, ond y Ngweinidogaeth y Gair. O herwydd hyn y geilw 'r Apostol Paul ef, Phil. 2. 16. Gair y bywyd, trwy 'r hwn y bywhêir ein heneidiau. A'r Apostol Petr, Hâd yr Ail-enedigaeth, trwy 'r hwn i'n hail-genhedlir, 1 Per. 1. 23.*

Ac er mwyn rhoi calon yn ot i hyn, gwybydd, ddar-fod bywhâu enaid mor farw a'r eiddot tîbau, trwy weinidogaeth y Gair. Calon cyn galleted a'r eiddoti a feddal-hawyd; Calon mor aflan a Sancteiddiwyd; Calon mor gnawdol a llygredig a newidiwyd ac a adnewyddwyd. A phwy a wŷr, tra fyddych yn disgwyl ar Dduw yn ei ffordd ei hun, na all ei yspryd ef anadlu arnat, ac felly bywhâu dy galon farw, Sancteiddio dy galon aflan, ie adnewyddu a newid dy galon gnawdol llwyr-lygredig, yn yr hyn y mae gwaith yr Ail-enedigaeth yn sefyll.

Oh mynych gyrcha gan hynny at Weinidogaeth y Gair, lle 'r arfer yspryd Chrîst symmudo, ie ac i anadlu yspryd bywyd yn encidiau meirw. Cymmer bob achos o wrando

wrando'r Gair, mewn amser, allan o amser. Na fydded i ddim ond angenrhaid dy gadw di gartref; canys ni wyddost pa Bregeth a fydd mwyaf cyffionol a'th gyflwr di. A phan wrandawech, dal sulw a'r y Gair, mcgis a'r y Gen-nadwri a ddanfonwyd oddiwrth Dduw o ran dy Iechy-dwriaeth dragwyddol. A chofia ef yn fynych, trwy'r hyn y cymmer afael dwysfach a'r dy galon. Ac er nad wyt yn eael yn bresennol y llestiad yr wyt yn ei ddif-gwyl, etto disgwyl fyth ai yr Ordinhad. Y dŷn clöff a orweddodd yn hir wrth llyn *Beikesda*, o'r diwedd a ia-chawyd.

2. Bydd yn mynych ddarllein *Gair Duw*; a'r cyfryw ddŷys-lyfrau defnyddiol, a'th gyfarwyddo i ddeall, ac i gymhwyso'r *Gair* atat dy hun. Ni ddylai hyn wthio allan Pregethu, etto modd godidawg o räs ydyw yn ei le a'i amser ei hun; fel y profodd llawer iawn er llestiad iddynt. Ca-nys yn yr ysgrythur y cynhwysir datguddiad eglur o'r ffordd a moddion Iechydwrriaeth trwy Jesu Ghrift; yno y cynhwysir y Cyfammod gräs, a'r Deddfau nefol wrth y rhai y mae yn rhaid i'n fefur ein holl weithredo-edd.

Oh bechadur! fel yr wyti yn chwennych bod yn gy-frannog o'r enedigaeth newydd, a bod yn gyfrannog o räs Duw, bydd ofalus a chydwybodus yn darllein yr ysgrythrau. Na threulia mor amser hwnnw yn darllein llyfrau o chwareuon ofer, yr hwn a ellit ti ei dreulio yn darllen y Gair, yr hwn a ddichon dy wneuthur yn ddoeth i Iechydwriaeth; Oblegid hyn dŵg y Bibl gyda thi, fel y gwnaeth *Alexander* a'm lyfr *Homer*, *Megis* ei gyfaill a'i gydymaith yn ei Ryfelo:dd. Oh na byddai pob vn o hono'm yn taer-ymgaïs a'r glöd honno y mae *Eu-sebius* yn ei roi i *St. Origen*, sef, i medrai ef adrodd yr holl ysgrythrau a'r bennau ei fystedd. *Histor. Egl. llyfr. 6. pen. 2.*

3. Gweddia ar *Dduw* am newid dy galon: Ersyn arno ef a'r iddo ef ryngu bodd trwy ei yspryd dy adnewyddu di, i ofod ei ddelw ar dy enaid, fel y byddit yn *Greadur* newydd. Yr hyn a ddywed yr Apostol *Päco* am ddoerbinet, fydd wir am bob Gräs, *Jac. 1. 5. Os oes ar neb ei eiffen, gofynnad gan Dduw, yr hwn fydd yn rhoi yn haelionus i bawb,*

ac heb ddannod; a bi a roddir iddo ef. Oh gan hynny, taer-ddymuna arno ef agoryd dy lygaid, a dangos itti dy gyflwr trist gofidus, tra fyddych yn parhau heb yr Ail-enedigaeth, fel y byddech wir deimladwy o hynny; ar iddo ef ddangos itti odidawgrwydd ac angenrhaid yr enedigaeth newydd, fel y cynhyrfer dy galon i rai dymuniadau difrifol a hiraethus am dano: ar iddo deilyngu roddi itti yspryd Sanctaidd, i fywbiau dy enaid marw, ac i wadnewyddu ar ôl Delw Dduw, mewn cyfiawnder a gwir sancteiddrwydd. Ac yn dy weddïau saf a'r Addewid Duw. *Luc. 11. 13. I rôi ei yspryd glân i'r neb a'i gofynno ganddo ef.*

Fel y bo i'th weddïau di am yr enedigaeth newydd ffinnu yn well, bydd ddyfal ynddynt. Gweddïa a'th holl galon, ac a'th holl nerth, ac a'th holl rym dy enaid. Os mynni fod yn *Israel* yn gorchfygu, rhaid itti fod yn *Jacob* yn ymaelyd. Ymafael â Duw mewn gweddi, canys tâer weddi wresog sy'n gorchfygu.

Gwrthbref. Ond f' all rhyw yn wrthddywedyd, pa fodd y gallaf weddio heb yr yspryd?

Aneb. Gosod dy hun ar y deledfswydd o weddi, a phwy a wyr na elli yn fuan deimlo, a chael cymmorth yspryd Duw yn y gwaith, er nad wyt yn cael hynny yn y dechreuad. Dôs gan hynny at Dduw mewn gweddi, lleda o'i flaen ef, dy gyflwr côst, grefynol, truan; saf ar dy gofidus angenrhaid, erchylled yw dy gyflwr presennol, pa faint gwell fuzai itti erioed na'th anefid, oni i'th enir di drachefn. Ac yno gan ddisgwyl am gymmorth yr yspryd, bydd daer iawn ar Dduw, na adawo itti fyw yn diwrnod hwy yn dy gyflwr heb yr Ail-enedigaeth, rhag i Angeu dy gael di felly, ac itti farw yn dragywydd.

A chyda'th weddïau dy hun galw am gymmorth o weddïau rhai eraill, erfyn arnynt ar iddynt dy gosio di a'th gyflwr yn eu gweddïau; Ar iddynt fod yn daer drofot ti ar Dduw, iddo dy wneuthur di yn Greadur newydd, trwy dy gynnyfcaeddu neu'th ddonio di â gwir raddau sanctaidd, iachusol. Troad ceidwad y carchar a roddir a'r lawr megis peth a ddigwyddodd ar weddïau'r Apostol on. Nid yn vuig eu hymwared hwynt allan o'i

garchar

garchar ef, ond ei ymward yntef allan o garchar Diasol, a ofodir a'r lawr megis firwyth eu gweddïau hwynt. Ar dy weddïau dy hun gan hynny galw i mewn gymmorth gweddïau rhai eraill.

VIII. Pan yn gwando, yn darllen, gweddïo, neu pa ryw amser bynnag y teimlech di gynhyrïadau yspryd Duw yn dy enaid a'th gydwibod, ymg'ledda hwynt, dyro dy hun i synu idynt, ac yn ebrwydd trô y cynhyrïadau hynny i llyw-frïadau, a'r llwyr-frïadau hynny i egnôl ymgais. Nâd i gynhyrïadau yspryd Duw farw yn eu Cychwyniad cyntaf, ond mîg a meithrin hwynt, fel y dygont firwyth da.

A'i cynhyrïadau ydynt yn tueddu i weithio ynot ti i ffeiddio dy hên drachwantau pechadurus. Cadarnha y cynhyrïadau hynny a llwyr-fryd cryf calonnaog i ymadel ac i ymwrthod a hwynt am yr amser a ddelo; o'r lleiaf i ymdrechû felly yn eu herbyn na chaffont reolia theyrn-asu ynot, fel y cawfont o'r blaen. A'i cynhyrïadau ydynt yn tueddu i'th annog i wneuthur rhyw ddledfwydd a ceulustaist o'r blaen. O trô y cynhyrïadau hyn yn weithrediadau, ac yn ebrwydd cais wneuthur y dledfwyddau hynny, pa vn a'i gweddïo yn dy stafell ddirgel, a'i yn dy deulu, neu'r cyfryw.

A ddarfu i Yspryd Duw mewn Pregeth dy argyoeddi di o ryw bechod mawr yn tramgwyddo eraill, neu bechodau, oblegid y rhai i'th ddwys-bigwyd yn dy galon, ac i'th ddarostyngwyd yn ddarfawr tan wir-delmîd o honnynt. Oh nac ymfodlona ar ryw gyffro byr darsfodedig, ond dds yn ebrwydd i ryw le dirgel, ac yno cymmer a cho's oddiwrth ddull presennol teimladwy dy galon, i fôd yn fwy rhwydd a helacth yn cyffessu dy bechodau i Dduw, ac i'th rwyngwyllyd dy hun trwy Gyfammod cyhoedd iddo ef i wiled yn well arnat dy hun, fel yn erbyn dy hên helynt anweddpygionus, felly yn erbyn yr achosion sy'n tueddu ar hynny.

O bechadur! Dy ddoethineb fydd i ddal sulw yn ofalus, ac i fôd yn ddiwyd i wneuthur defnydd da o bob vn o gynhyrïadau Yspryd Duw yn dy enaid a'th gydwibod, arwy gymmorth gwaith yr yspryd Sainctaid ynot. Na choll mor gwynn a'r llanwe, y Gwynn a'all dawelu, a'r llanw

llanw droi, ac yno p'le yr wyti? Caled itti rwyfo yn erbyn y gwynt a'r llanw. Ychydig yr wyt yn ystyried mor fuddiol y gall y cyfryw gynhyrifiadau fod i'ch enaid, os arferi hwynt yn ddoeth; ac faint o golled a'all fod itti trwy eu helgeuluso a'u dirmygu: Am a wyddost, dy hap-pusfwydd neu dy anhappusfwydd tragwyddol sydd yn fe-syll a'r y defnydd da neu ddrwg a wnei o honynt.

IX. Bydd yn fynych yngbymeithas y duwiol; rhodia gyda hwynt sy'n rhodio gyda Duw. Y neb a rodio gyd a'r doeth, a fydd yn fwy doeth; y neb a rodio gyd a'r gostyngedig, a fydd fwy gostyngedig; y neb a rodio gyd a'r Sain, a ddysgafod yn Sanctaidd. Fel nad oes dim rbystr mwy i waith Chrïst, na chymdeithas rhai annuwiol; felly nid oes dim mwy cynorthwyl liddo, na chymdeithas y rhai sy'n ofni Duw. Canys nid oes neb fel y rhai'n mor barod i doffurio wrthych, i'ch cynghori a'ch cyfarwyddo yn y ffordd i'r nefoedd; neb mor barod i'ch cynhyrfu a'ch annog i dduwiolded, i'ch cyffuro a'ch cadarnhau pan wneloch yn dda, ac i'ch ceryddu pan wneloch ar fal, a'r rhai hyn; neb mor barod i gyfrannu a chwi eu profiadau ieu hunain; *Oh dewch, meddant hwy, ac ni a ddangoswn i chwi beth a wnaeth yr Arglwydd i'n beneidiau ni.* Felly mae llawer o ddaioni i'w gael ynghymdeithas y duwiol, i'gan eu bôd yn llusernau [neu lantarnau] sydd yn tanu eu goleuni oddi angylch.

Fal hyn y dangosais i chwi y moddion o'ch rhan chwi i'w cyflawni er gyrru ymmlaen eich genedigiaeth newydd, a gwaith yr Ail-enedigaeth yn eich eneidiau. Ac yr awron rhwng imi gennad i ofyn vu cwestiwn i chwi, *rydych chi'n ddiwr-fwrjadu trwy rās a chymorth Duw, ac ymrô i gael y Rheolau hyn neu beidio?* Os ydych yn tybied fod y pethau hyn yn fwy nag fydd i'ch aid, ac yn barod i ddywedyd pa'm y rhaid cymaint o ddrasferth a blinder? megis pe na byddai, heb gymmairt o wrando, o ddarllen, ac o weddio, a'r cyfryw, ddim gobaith o'r Ail-enedigaeth, ac Iechydwrïaeth; chwi ellwch gan hynny eistedd a gorhwyfo. Ond gwybyddwch yn siccr, eich bôd, heb arfer cydwybodus, o'r moddion hyn, yn debyg i fod yn ôl, fel o'r Ail-enedigaeth yn y byd hwn, felly o

Iechy-

Iechydwrïaeth yn y byd a ddaw. Canys lle yr ordeiniodd Duw Foddion; nid ydyw mewn modd arferol yn gweithio hebddynt; ac am hynny oni arferwch *Foddion Duw*, nid rhyfedd i chwi fyned heb ei *Râs ef*.

Oh bechaduriaid! yr wyfi yn dymuno arnoch er mwyn eich eneidiau gwerthfawr, na chyndyn wrthodwch fôd yn happus, nac ymuddwch o'ch bodd i drueni tragwyddol. Byddwch ewyllysgar i fôd yn happus, deffrowch eich calonnau cysgadur, cynhyrfwch eich calonnau diog i ymofod ar y gwaith. Ni cheir y nefoedd trwy ddymuno, mae gogoniant tragwyddol yn deilwng o'ch llafur mwyaf, ac ni cheir heb hynny.

Beth a ddywedwch, ar ôl yr hyn ei gŷd a lefarwyd? A ydych chiwi ewyllysgar i ddychwelyd ac i droi? I fôd yn ddynion newydd, ac i fyw buched newydd? Onid ydych etto, pa brŷd y byddwch? Ydych chiwi yn fodlon i farw yn eich cyflwr presennol? Pettech chiwi yr awron ar eich tranc, ac yn myned yn union i'r byd arall, oni synnech ddarfod i chwi wrando a'r gyngor? Er y mynni fyw bywyd, etto wyti yn fodlon i farw marwolaeth y cyndyn a'r gwrthnylŷg? Na fyddwch anifeiliaid, a dynion gwall-gofus, o'ch pwyll. Os goreu ydyw Christ ar farwolaeth, a Sancteiddrwydd yn oreu ar y diwedd; Os ydych yn gwybod ac yn credu, yr ewyllysfech wrth farw, fôd yn siccr o Ghrïst; yna yn ddiau, eich gwaith chiwi yn sefyll allan yr awrhon yn erbyn Christ, ac yn gwrthod grâs, ydyw cyntaf-anedig ffolineb ac ynfydrwydd. Oh byddwch ddoeth, ystyriwch beth sydd o'ch blaen; Christ ar Byd, Sancteiddrwydd a Pechod; Bywyd ac Angen; Yn awr dewiswch i chwi eich hunain, ac os cymmerwch gyngor, bydded eich Dewis heddw yn gyfryw, ac a amcenwch chiwi fôd yn ddewis i chwi wrth farw. Oni dde-wisfech farw yn eich pechodau, farw yn Feddwon, farw yn odineb-wŷr, farw yn watwarwŷr, farw yn Anffyddloniaid, na fyddwch fyw heddyw yn y fath gyflwr melleddigedig.

PEN. XI.

Atteb i amryw wrthbrefsymman dynion cnawdol heb yr Ail-enedigaeth yn erbyn arfer y moddion dywededig.

GWedi imi ddangos y Moddion i w harfer; yr wyf yn dyfod yr awron i atteb i'r Gwrthbrefsymmau fydd gan fagad o ddynion cnawdol yn erbyn eu harfer hwynt o ran cael yr enedigaeth newydd.

Gwrthbref. 1. Rhai fydd barod i wrthddywedyd, Moddion tebygol yn wir yw y rhai hyn, ond nid oes ganddynt na grym na nerth i ofod ar eu gwneuthur hwynt.

Atteb. Os yn vnig y gosodi di dy bunan ar y Moddion ni wyddost, pa nerth a elli di ei gael gan Dduw, na pha lwyddiant a gŵi di yn y gwaith. Tra 'r oedd Petr yn pregethu, yr yspryd glân a syrthiodd ar bawb a oedd yn clywed y Gair, Act. 10, 44. Ac am a wyddosti, tra fy'ch di yn disgwyl ar weinidogaeth y Gair, neu yn gweddio Duw, f'all yr yspryd glân syrthio arnat, a gwneuthur yr ordinhâd honno yn nerthol am dy Ail-enedigaeth a'th Iechydwriaeth. Am hynny gosod dy hun ar arfer y Moddion; Disgwyl wrth y llynn; ni wyddosti gynted y gall yspryd Duw ddyfod ac ymsymud ar dy enaid. Canys mae Duw yn arferol o gyfarfod y rhai fy'n ei geisio ef.

Gwrthbref. 2. Yr wyf yn ofni nad wyf etholedig, ac am hymy yr wyf yn meddwl mai llwyr-ofer i mi ofod ar y Moddion am yr enedigaeth newydd. Oh pettwa i yn siccr o'm hetholedigaeth, yno mi a fyddwn yn hyderus gyflurus yn ei geisio.

Atteb. 1. Petb dirgel yw etholedigaeth, yn perthyn i Dduw. Yn ôl yr hyn a ddywedodd Moses; Deut. 29.29. T dirgelledigaethau fydd eiddo 'r Arglwydd ein Duw; ond y petbau awlwg a roddwyd ini. Ac am hynny na flinaz dy hun am ewyllys dirgel Duw, ond canlyn ei ewyllys datguddiedig.

efi. Gosod dy hun yn ddisrifol o'r galen ar arfer y Moddion a Sancteiddiodd Duw am dy Ail-enediggaeth; ac o hyany y gelli di gasglu peth eglurdab cyflurus a'm dy etholedigaeth.

2. *Istyria*, er bôd yn ddledfrydd ar bôb *Christian* fôd yn ddwyd i mneubur ei etholedigaeth a'i Alwedigaeth yn siccr: etto ni all neb wybod a bôd yn siccr o'i etholedigaeth, nes iddo gael ei adgenhedlu gan yspryd Duw. Am hynny, fe ddy-lai, dy fôd heb wybod dy etholedigaeth, fôd cym mhel-led o'th gadw di oddiwrth dy ofod dy hun ar Foddion yr Ail-enediggaeth, ac yn hytrach y dylai dy annog di i hynny; Canys trwy dy Ail-enediggaeth y gelli wybod dy etholedigaeth. Bwriadau tragwyddol Duw a wnêir yn amlwg yn vnig a posteriori, trwy eu gweithrediadau, vn o'r rhai ydyw'r *Ail-enediggaeth*: Cais hwn, ac nid rhaid iti ammen dy etholedigaeth.

Gwrtref. 3. Och! yr wyfi yn rhy annheilwng i fôd yn gyfrannog a'r fâth drugaredd fawr: Nid oes dim ynofi i annog Duw i weithio grâs ynof, ac am hynny pa'm y blinafi fy hun yn ei gylch ef?

Ardeb. 1. *Istyria* fôd grâs Duw mor râd hollawt, fel y mae y drugaredd y mae efe yn ei deilyngu i'r vn o'i *Greadu-tiaid*, yn hollawt o bono ei hun, a i'brwyddo ei hun. Edrych y mae ar ei ddaioni ei hun, nid ein teilyngdod ni, yn y trugareddau y mae efe yn eu cyfrannu. Oni cheiff neb râs ond y rhai teilwng, yno pwy all fôd yn gadwedig?

2. *Istyria* na fedrodd neb erioed cyn yr *Ail-enediggaeth*, gael dim teilyngdod ynddo ei hun, fel y gwneid ef yn gyfrannog o'r drugaredd honno. Beth oedd ym *Manasseh*? Neu yn *Zacheus*? neu ym *Mair Fagdalen*? Neu ym *Mhaul*, cyn eu rôad? yn ddaiau nid oedd dim. Nagê, nid oes vn pleny Duw ar y ddaiar, nac yn y nefoedd, yn yr hwn nid oedd cymmaint o annheilyngdod, ac ynot tithau. Pa'm gan hynny y mae golwg ar dy annheilyngdod yn peri iti mobeithio amdano?

3. *Istyria*, fôd teimlad o'th annheilyngdod yn rhyw fesur a rôdd o deilyngdod; ie y teilyngdod mwyaf ydyw a eili di gyreddyd. Ac ni chafodd neb erioed fwy o drugaredd gyd Duw, nâ'r rhai a fuant mwyaf teimladwy o'u haanei-
ngdod.

Gwrtbref. 4. Rhai fydd yn sefyll ar rifedi a mamtiol eu pechodzu. Och! maent y fâth bechaduriaid gwael-gresynol, wedi cam-dreulio y rhan oreu o'i hamser, nerth eu ieuengêid yngwasanaeth y pechod a Satan, ac yn cyflawni eu trachwantau a'u hanwydan cnawdol eu hunain; ac am hynny ni allant ddisgwyl y fâth drugaredd fawr oddiwrth Dduw, a'i gwneuthur o feibion *Belial* yn feibion i *Dduw* trwy waith yr Ail-enedigaeth.

Atteb. Gwybydd i'rb gyffuro, ddarfod i *Dduw* gosseidïo ym mreichiau ei râd râs, cymmaint a chynndrwg pechaduriaid a skithau. Canys a fuosti yn eilun-addolwr, neu yn llofrudd? Felly bu *Manasseh*, etto fe gafodd drugaredd. A fuosti yn Gablwr, ac yn Erlidiwr y Sainc a Gweision Duw? felly bu *Paul*, ac etto fe gafodd drugaredd. A fuosti yn ddŷn Brwm aſſan, yn ymdrôl ac yn ymhyfrydu fel hŵch yn dom y pechod, ac ym mygn dy frynti pechadurus? Felly y gwnaeth *Mair Fagdalen*, a llawer o'r *Corimbïaïd*; etto hwy a olckwyd yngwaed *Jesu Christ*, a gyfiawnhawyd ac a ſanteiddiwyd. A fuosti yn *Orthbrynnwr* a *Chribddeilwr*, yr hwa a geſclaiſt gyfoeth trwy dwyllo a gwneuthur cam a'th gymdogion, a maſu wynebau 'r tlodion? Felly y gwnaeth *Mathew* a *Zackeus*, y rhai etto a gawſant drugaredd. Pa'm gan hynny nad oes obaith o drugaredd i tithau? Gân ddarfod i Râs goſſeidïo cymmaint a chynndrwg pechaduriaid.

Cwest. A ddywedi di dy fôd yn bechadur mawr nâr va o'r rhai rhag-ddywededig?

Atteb. *Anhawdd yw coelio hynny.* Ond bwrw i'th bechodau di ragori mewn maintioli ar bôb vn o'r rhai yr wyti yn eu gael wedi maddeu iddynt yn yr Yſgrythur; etto nid yw hyn yn achos gyfiawn o anobaith: O herwydd tith chafwyd allan erioed mo ddyfnder trugaredd Duw: Ni roes Daw erioed aſſan ei Drugaredd, ond fe all ei rhoi allan ym mhellach: Fe all pechaduriaid mwy, nag a fadddeuwyd erioed etto iddynt, gael maddeuant. Ac am hynny pettei dy bechodau di yn amlach ac yn fwy na phechodzu rhai eraill, etto mae gobaith o drugaredd i'th oni cheu di dy hun allan oddiwrthi trwy anghredini aeth.

Gwrtkref. 5. Eraill a ddywedant, eu bôd yn ofni ddarfod i'w hamser, a'u dydd grâs fyned heibio, gan iddynt sefyll allan yn hir, a gwrthod llawer cynnig o drugaredd, ac ei bôd hi bellach yn rhy'wyr ceisio grâs Duw.

Atteb. *I hyn yr wyf yn ateb, mai peth trîst iawn yw, diyslyru a gwrthod llawer cynnig o drugaredd, ie pechod mawr yw, sydd yn gofyn ar dy law di ddwys-draw ofid ac ymofstygiad. Hyn a wnaeth i'n lachawdr wylo tros Gaersalem, am iddynt esgeuluso dydd eu hymweliad. Ond etto gwybydd,*

1. Fôd gan Ghrîst amryw amserau ac odséydd o Drôedigaeth a'r Ail-enedigaeth: Nid yw pawb yn dyfod i mewn ar yr awr gyntaf o'r dydd, nag ar y chweched awr. Fe ddwg Christ adref atto ei hun rai yn niwedd eu dyddiau, y rhai tros yr holl amser o'r blaen a ddiystyrasant ac a wrthodasant ei wahoddion grasol ef.

2. Os ydyw ddrwg gennitti o'th galon ddarfod itti gynt wrthod, ac wyt yr awron yn wir-ewyllysgar i ymwaisgu â Christ, mi allaf ddywedyd yn hŷf, nad aeth dy ddydd grâs di heibio. Canys y cynhyrïadau hynny, a weithiwyd ynoti trwy Yspryd Duw, sydd arwyddion grasol, ei fôd ef etto yn barod i wneuthur itti ddaioni, os ti a'i derbyn.

3. Tydi, yr hwn a ofni ddarfod dy ddydd Grâs, gwybydd hyn, os wyti yn cael ynot dy hun ewyllysgarwch yr awron i fwrw ymaith dy hên drachwantan ath bechodau, ac i fôd yn Greadur newydd; i fwrw ymaith wasanaeth Diafol, ac i fod yn wâs i'r Arglwydd Jesu, nid aeth dy ddydd grâs di heibio.

Ni fynwn ni trwy y pethau hyn grythâu neb i oedi o ddydd i ddydd i drôi ymaith oddiwrth ei bechodau, gan ryfygu y ceiff ef drugaredd yn y diwedd. Gochel yr ynfyrwydd hyn. Tydi yr hwn ni fynni heddyw, f' all dy enaid fôd yn vffern cyn y foru. Ond yr wyf yn dywedyd hyn i annog hên bechaduriaid i drôi a'r frŷs. Tydi hên bechadur! yr awr ddiweddas ydyw, am a wyddosti, ti a ddaethost bellach yn siccr hyd at, *Yr awron, neu nid byth.* Ac mi a fynwn ddywedyd dan beth wrthit.

1. Peth ammhêus iawn yw, am danat ti a sefaist allan gyhyd, a ddefui di i mewn yr awron, ofna a chryna; ychydig, ychydig iawn o'r rhai a safant allan hyd yr awr ddiwaethaf, fydd yn dyfod i mewn ar yr awr ddiweddar. Etto,

2. Os mynni, ti a elli ddyfod; os yn dy ddydd hwn, yn dy ddydd diwedd, y defui di i mewn, ti a fyddi gadwedig.

PEN. XII.

Defnydd o Gyngor i'r rhai a Ail-anwyd.

GAn imi ddarfod ar gaingc gyntaf o'r Defnydd o Gyngor i'r rhai heb yr Ail-enedigaeth; Deûwn yr awron at yr ail, fydd yn perthyn i'r rhai a Ail-anwyd, ac a saif mewn amryw bennau.

1. *Rhyfedda a chlodfara enwedigol drugaredd a daioni Duw tuac attat yn dy Ail-enedigaeth.* Ymddigrifa dy galon trwy ystyried ei gariad ef tuac attat yn Nghrist Jesu, ddarfod iddo dy gippio di fel pentwyn allan o'r tân, ddarfod iddo dy dderbyn di iw rās a'i ffaf enwedigol, pan adawodd ef lawer Myrddiwn o wŷr ac o wragedd i farw yn eu pechodau; ddarfod iddo ef dy wneithur di yn Etifedd y nesoedd, pan adawodd ef gymmaint i fod yn bentwynion tân vfern: Onid oes itti achos annhraethawl i eistedd ac i ryfeddu wrth wŷr-rād rās Duw, a chyfoeth ei drugaredd ef tuac attat? Yn adiau nid oedd dim ond gwŷr rās Duw a roes yr anrhydedd hwn arnati, ac a wnaeth y fâth ragor rhyngotti ac eraill. Canys beth a welodd Duw ynot ti rhagor eraill, iw annog i roi ei gariad enwedigol arnat?

Oh edrych o'th amgylch, gwêl dy Gymdogion, fydd yn byw tan yr yn weinidogaeth, yn gyfrannog o'r vn Ordinhadau a thithau, etto heb erioed deimlo-na'i grym na'i melysra yn ei eneidiau, Ddarfod i wleth ei rād rās syrthio ar dy enaid ti, pan yw calonnau cymmaint

o'h
tith

o'th amgylch yn fych, heb vn defnyd o'r gwllith hwnnw arnynt: Ond trugaredd yw hon & ryfedda o'i phlegid: Oh ystyria, molianna, a dywed, *Arglwydd, pa fodd y mae imi rdd-rodidi dy rds imi, a'i naccâu i gymmair, y rhai ydynt lawer modd yn well nâ myfi?*

II. Ail gaingc o'r Defnydd o gyngor i'r rhai a Ail-anwyd, ydyw, *I fôd yn ddiolchgar i Dduw am y drugaredd sawr hon.* Rhyfedda wrth-râs Duw, a bendithia ei enw ef yn dragywydd. A wnaethpwyd ti yn fyw? a genhedlwyd bywyd Duw ynoti? Ac oes genniti eglurdab o hynny? O bendithia Dduw tra fyddych fyw. Bydded dy galon, a'th enau, a'th fywyd yn llawn o'i foliant ef. Cymmer i synu cîriau y Psalmydd, *Bendithia'r Arglwydd, ô fy enaid, a chrobl sydd ynosi, bendithied ei enw sanctaidd ef: Bendithia'r Arglwydd, ô fy enaid, ac nac angbafia ei boll ddoniau ef.* A fyddi di yn ddiolchgar i Dduw a'm dy anedigaeth naturiol? Ac oni byddi ddiolchgar iddo a'm dy anedigaeth ysprydol? A fendithi di ef a'm iddo dy wneuthur yn creadur rhesymol? Ac oni fendithi ef a'm dy wneuthur yn creadur newydd? Ond yr Ail-enedigaeth o'r holl drugareddau fydd fwyaf angenrheidiol? Ac oni fyddi ddiolchgar am yr unig beth sydd angenrheidiol?

Pth gyffrôdi di yn well i'r ddledswydd hon o Ddiolchgarwch am y drugaredd hon,

1. *Istyria, mor drist a thruan oedd dy gyflwr, cyn dy Ail-enedigaeth,* gan dy fôd yn Blentyn digofaint, yn gaethwâs Satan, yn etifedd vffern. Ac yno cyff'lyba ef a'th gyflwr presennol. Wele, o blentyn digofaint, ti a wnaethpwyd yn *Blentyn Duw*; o gaethwâs Satan, ti a wnaethpwyd yn *Ar rhydd i Ghrîst*: o etifedd vffern a damnedigaeth, yn etifedd y nesoedd ac iechydwrïaeth. Ac onid yw hyn ei gŷd yn gofyn diolchgarwch?

2. *Istyria fôd y Drugaredd hon mewn modd annbraethawl yn fwy nâ'r holl drugareddau eraill yn y Bÿd.* Yr enedigaeth newydd hon a wna ddŷn yn *Ar anrhydeddau*, vn o'r bûd Bren'hinol, Brenin ac Offeiriad i Dduw. Hyn a'i gwnâ yn gyfoethwng; y gronyn lleiaf o'r Grâs hwn sydd well nâ holl gyfoeth y Bÿd: Dyma'r gwîr olud, tryfflor ni dderfydd, ac ni ellir ei lawa-brisio. Hyn a'i gwneiff ef

yn yr *llawen* : Mae llawenydd yn y nef wrth dy Ddrôd
 ti, a sylfaen o lawenydd tragwyddol a ofodir yn dy enaid
 ti : Ti a elli lawenhâu, cymmwys itti wneuthur yn llawen,
 oblegid dy enaid hwn a fu farw, ac wele byw ydyw ; ef
 a gollwyd, ac a gafwyd. Fe rôes *Theodosius* fwy o ddiolch
 i Dduw, a'm ei wneuthur ef yn *Aelod* y'r *Eglwys*, nag
 yn *Ben* yr *ymherodraeth*. Felly bendithia Dduw yn fwy am
 y drugaredd hon, iddo dy wneuthur di yn *Aelod* i Ghrist,
 na phe gwnaethai di yn etifedd yr holl Ddaïar.

Bêth er na rôes Duw itti helaethrwydd o Anrhydedd a
 chyfoeth bydol ; etto os bu efe helaeth tîac attat mewn
 Grâs, hyn yn vnig fydd yn ddefnydd o foliant tragwyddol.
 Mae gan *Luiker* stori nodedig fydd i'r diben hwn. Yn
 anfer y Cyngor yn *Constantia*, Fe ddywed ini fod dau Gar-
 dinal yn marchogaeth i'r Cyngor ; ac ar y ffordd hwy a
 wellant Bugail yn y maes yn wyllo. Vn, gan dosturio
 wrtho, a ofynnodd iddo, Pa'm yr oedd efe yn wyllo ?
 Ar y cyntaf yr oedd yn anhawdd ganddo roi ateb ; ond
 pan gymhellwyd ef, efe a ddywedodd, mai wrth edrych
 ar y llyffant dŷ o'i flaen ef, fe ystyriodd, na ddarfuasai
 iddo ierioed foliant Duw am ei wneuthur ef y fâth grea-
 dur rhagorol â Dŷn : na wnaethai efe ef y fâth grea-
 dur brwnt anferth a'r llyffant hwnnw. Ar glywed hyn
 fe gynhyrfwyd y *Cardinal* yn fawr, gan ystyried iddo ef
 aderbryn drugareddau mwy na'r dŷn truan hwnnw, ac etto
 ni thalafai fo i Dduw y fâth foliant a diolch ag oedd
 ddyfodus. Ac onî chyfyd y dŷn truan hwn yn y farn
 yn erbyn llawer o hono'm ? Ie, onid oes âchos i'r rhai
 goreu o hono'm ymestwg yn fawr ger bron yr Arglw-
 ydd, y rhai nid ym mor wresog-deimladwy yn cosio
 Grâs Duw yn ein gwneuthur ni yn Ghristianogion, fel y
 gwnaeth y Bugail truan hwnnw, am ei wneuthur yn ddŷn.
 Oh gyfaill ! Praw dy fôd wedi dy eni drachefu, a dôs
 ymarth yn llawen, gan neidio, a moliannu Duw.

III. A ddarfu i Dduw trwy ei ispryd dy Ail-gentadu di,
 aib wneuthur di yn *Blenyn* iddo, yno rhodia yn addas o'r dru-
 garedd a'r anrhydedd ermedigol i hwn. Mae'r 'Scrythur yn
 ein mawr-annog i hyn megis, *Col. 1. 10. Rhodiwtch yn*
addas i'r Arglwydd. Ac Eph. 4. 1. Rhodiwtch yn addas i'r gal-

medi-

medigaeth i'ch galwyd iddi. Yma, ac mewn lleoedd eraill, nid yw 'r gair hwn addas yn arwyddo dim baeddiann, neu deilyngdod, ond yn vnig cymmbwysdra, neu weddeidd-dra. Megis Rhuf. 16. 2. Phil. 1. 27. A lle dywed Joan Fedyddiwr, Dygwch ffrwythau addas i edifeirwch, mae y cyfieithiad newydd yn trôl 'AËIΘ τῆς μετὰ τὴν, cymmwys i edifeirwch. ynteu meddwl y peth ydyw hyn, ymddygwch mewn rhyw fesuwr yn wiw ac yn gymwys i'ch genedigaeth, a'ch vchel anrhydedd. A'r hyn y cyttuna hynny o'r Apostol Petr, 1 Pet. 2. 9. Chychwi ydych rywogaeth erbolledig, pobl briodol i Dduw; fel y mynegoch rinweddau yr hwn a'ch galwodd allan o dymylwch i'w riseddol oleuni ef. Fel y mae y rhai a Ail-anwyd yn rhagori yn eu cyflwr a'u perthynas ar rai cnawdol heb eu hail-eni; felly dylent fôd yn siamplau godidawg yn eu buchedd a'u hymarweddiad.

Hyn a ofyn Christ gan bob gwir Ghrifftion: Canys medd efe, yn dywedyd wrth ei *Ddisgyblion*, Mat. 5. 47. *Paragoriaeth yr ydych chwi yn ei wneutbur?* fel pe dywedasei, chychwi y rhai a fynnwch fôd yn wir-Ghrifftianogion, ac yn wir-ddisgyblion i Jesu Ghrifft; rhaid i chwi fôd yn fwy sanctaidd a nefol, yn rhodio vwch law dynion eraill; rhaid i chwi fôd yn rhagorol, a discleirio fel goleuadau ynghanol cenbedlaeth ddrygionus a throsaws, trwy fyw bucheddau a fo yn siamplau i argyoeddi eraill; fel y galler dywedyd am danoch chwi, yr hyn a ddywedodd Duw am *Job*, *Nad oedd gyffelyb iddo ar y ddaiar*, fel am gyfoeth, felly am dduwioldeb, gan ei fôd ef lawer o raddau yn vwch mewn grâs nag eraill yn yr oes honno.

A ddisgleiriodd Duw trwy ei Râs ar eich eneidiau? *Disgleiried eich goleuni ger bron dynion, fel y gwelont eich gweithredoedd da chwi, ac y gogoneddant eich Tâd yr hwn sydd yn y nefbedd.* Mat. 5. 16.

Gwedi eich derchafu vwchlaw cyflwr dynion eraill, nid yw weddus i chwi fôd fel dyaion eraill y Bŷd, ond byw uwch eu llaw hwynt, i fôd yn fwy sanctaidd a nefol yn eich ymarweddiad, a mwy o zêl tros Dduw, mwy gwresog yn cyflawni dledswyddau sanctaidd a chrefyddol. Mae 'r Arglwydd yn disgwyl pethau mawrion, ac amgenach

genach gwasanaeth oddiwrthych chwi, nag oddiwrth ddynion eraill; canys efe a wnaeth fwy trofocch chwi, ac a rddes fwy i chwi, nag i'r holl fyd. Pan gofioch eich breintiau, ymresymiwch â chwi eich hunain-fel hyn, a wnaeth Duw nyny yn gyfrannogion o'r fâth drugareddau rhagorol, a breintiau enwedigol, *Ob-gan hynny pa ryw fâth ddynion a dylem ni fod yn mhob sanctaidd ymarweddiad a duwioldeb?* 2 Pet. 3. 11. Pa fodd y dylem ni rodio yn aedas i'r fâth freintiau rhagorol, trwy fod yn rhagorol yn ein gweichrededd i gan wneuthur rhyw bethau rhagorol tros Dduw, yr hwn a wnaeth â ni mor ddaionus rhagorol. Fel yr ymhelaethodd Duw tuac attom mewn trugareddau enwedigol, felly mae yn disgwyl ini ymhelaethu mewn dledswyddau enwedigol.

PEN. XIII.

Tu dangos y pechau nodedig rhagorol a ddylai y rhai a Ail-anwyd eu gwneuthur uwch law eraill.

I. **G**wneuthur cydwybod o'u hamser gwerthfawr, ac i'm ofod allan ar y goreu. Nid yw dynion cnawdol yn gwneuthur fawr gydwybod o dreulio eu hamser mewn gwagedd ac oferedd. Maent mor chwannog i'w trachwant a'u difyrwrch cnawdol, fel y mae eu gofal pennaf hwynt, nid cymmaint i gynnhibilo'r amser, ac i'w gamdreulio mewn gwagedd a llawenydd. Ond och! mor berthynol y mae i'r rhai a alwodd Duw, brisio'r amser a welo ef yn dda rodidi iddynt! ac i'w ofod allan yn y modd goreu a mwyaf buddiol a allant! ie i gaschu briwsion yr amser, pob modfedd o hono, fel na choller dim. Ni allwn ni hepcor yn iawn yn awr segur. Oh gwnâ'r goreu o'r diwrnod. I'r diben hwn,

1. *Istyria fod dy gyflwr tragwyddol yn sefyll a'r dreulio dy amser yn dda neu yn ddarog.* Mae llawer yn ddibris o'u hamser, ac ar hynny yn ei chwarae ac yn ei ddifyrni ymaith.

ymaith. Etto nid oes vn munud yr wyt yn ei gam dreulio, ond fe all fôd, am a wyddost, yr vnig amser, ar yr hwn y saif dy gyflwr tragwyddol. Oh pa ynsydrwydd ydyw, am lawenydd vn awr neu ddiwrnod, fôd yn debyg i gollu dedwyddwch tragwyddol, a bôd yn debyg i syrthio i drueni tragwyddol! Ac etto anamlled yw y rhai sydd yn gwneuthur cyfrif o'u hamser, ac yn meddwl fôd dim cyfrifol yn sefyll arno.

2. *Istyria fawr-werth yr Amser, yr hwn a ddâl fwy, na boll gyfoeth a thryfforau y Bŷd, canys ni allant bwrcafu vn munud o amser. Pe gwelai'r Arglwydd yn dda, ganhiadu i'r enaid damnedig yn vfern, ond vn wythnos o amser i fyw drachefn ar y ddaiar, i edrych pa fodd y treuliai hynny er llefhâd iw enaid: Oh pa bris uchel a roddai ef arno! mor ofalus y treuliai bob munud o hono! mor ddifrifol a fyddai ym mhôb gwasanaeth sanctaidd, a pherthynafau ei enaid! mor gydwybodus yn treulio y Sabbath! mor wiliadwrus fyddai y diwrnod hwnnw ar ei feddyliau, geiriau a gweithredoedd! Pe clywai ef gyn-nig Christ yn Ngweinidogaeth yr efengyl megis Iachawdr i bechaduriaid truan, Oh mor wisgi yr ymwafgai â'r cynnig o Jesu Christ! mor galonnog y cofleidiai ef! Pe temptid ef gan ryw gyfeillion cnawdol i dreulio vn diwrnod gydâ hwynt mewn digrifwch a llawenydd, pa fodd yr atebai hwynt! Och fi! nid yw'r amser, a'r yr hwn y saif fy nghyflwr tragwyddol, ond byrr iawn: ac oni byddai yn ynsydrwydd erchyll ynos ofera ymaith ran o bono? A fuddast fy enaid i'r ffamniau tragwyddol am ychydig lawenydd ffôl a choeg ddigrifwch? Oh, na atto Duw. Ac wrth hyn y gellwch weled mor werthfawr yw amser. Ychydig reswm yn ddiau sydd gan bobl, i fod yn gynnil o'u cyfoeth, ac yn wastraffus o'u hamser; pan na allo holl gyfoeth y bŷd (fel y dywedpwyd o'r blaen) bwrcafu yn awr o Amser.*

3. *Istyriwch faint o amser gwerthfawr a gollesoch yn barod.*

4. *Istyria yr amser presennol yn vnig sydd eiddodi iw gynbilo. Wele yn awr yr amser cymradwy, wele yn awr ddydd yr Iechydoriaeth! Oh gan hynny pa'm y treuli ymaith yn ofer yr amser sydd yn vnig yn eiddodi, ac addo iti dy*

dy hun bethau mawrion mewn amser nid yw eiddotti? Canys yr awr nefaf, ie y munud nefaf ti a elli gan ddyrnod Angen gael dy dorri ymaith; ac yno y cymmerir oddiwrthit yr holl odsfeydd o wneuthur neu dderbyn daioni.

II. Peth arall enwedigol a ddylai y rhai a Ail-anwyd ei wneuthur vwch law eraill, ydyw, *Cofseidio pob odfa i wneuthur neu dderbyn daioni.* Trwy wneuthur daioni yr wyfi yn meddwl nid yn vnig haelioni i'r tlawd, ond hefyd cyflawniad cydwysus o'r holl ddledsmyddau Christianogol, beth bynnag a ymafael dy law yuddo iw wneuthur gwnâ a'tb holl egni, wedd y Gŵr doeth. Preg. 9. 10. Hynny yw, pa odfa bynnag a roddir itti i wneuthur daioni, gwnâ yn rymmus ac yn brysur, heb ei oedi hyd oni fyddo yn rhywyr. Gan fod gwerth yn dy law, Oh nâd iddo golli trwy ddiolwch, rhag itti ddrûd-edifarhau am hynny. *I'r diben hwn ystyria, mai yehydig yw'r odsfeydd a all fod yn ôl itti.* Am a wyddosti, mae'r amser yn agos, y derfydd dy odsfeydd i wrando, dy odsfeydd i weddio, dy odsfeydd i drugarhau, a'r cyfryw; Pa faint gan hynny y perthyn itti eu gosod hwynt allan ar y goreu, tra casslech hwynt, ac i arfer y pryd a'r odfa bresennol megis y diweddas a gair ti yn y bÿd?

Os byddi ynghymdeithas Christion duwiol cyfarwydd, yno y mae itti odfa i ynnill llawer o ddaioni ysprydol a budd i'th enaid; fel trwy ddaol sulw ar ei radau, felly trwy ofod o'i flaen ef dy Ammheuon a phetrusder dy gydwybod. Oh na ollwng ymaith y fâth odfa heb ynnill rhyw ddaioni ysprydol i'th enaid.

Os gelwir di i ymweled a chyfaill neu Gymmydog ar ei glâf-wely, Oh pa odfa fydd yn dy law di i wneuthur daioni iw enaid ef! Trwy ei gynghori ef i feddwl am farwolaeth, ac i ymbarattôl, i wneuthur ei heddwch â Duw, i fwrw ei hunan a baich ei bechodau a'r Ghrift, i adeiladu gobaith ei Iechydwriaeth yn vnig ar y Graig, yr Arglwydd Jesu Ghrift.

Os yn rhodio allan, neu yn ymdeithio ar y sfordd, y syrthi ar gymdeithion; pa ddaioni a elli ei wneuthur trwy ryw ymddiddan ysprydol am Dduw, neu am drueni

dŷn

dyn wrth natur, neu am y gwaith mawr o'n prynedi-
gaeth trwy Jesu Ghrifft, neu 'r cyfryw: Oh faint y gal-
lai dy ofal yn hyn ymhelaethu i'th gyfrif di; cofia eifi-
au 'r Apôstol, *Cyngborwch ei gilydd tra gelwir hi He-*
ddyw.

Os rhoes yr Arglwydd itti Deulu, a'th gynnyscaedda
â doniau iw dysgu a'u hadeiladu; na choller yr eneidi-
au sydd gyda thi trwy dy esgeulusdra di. Mae itti od-
feydd beunyddol i fod yn hau dy had yn eu heneidiau,
yr hwn a all dyfu i fywyd tragwyddol. Ac am dy Gym-
dogion sydd o'th amgylch, bydded iddynt dy gael yn
Gymnydog da iddynt: a hyuny a gânt oreu, os ceisi eu
gwneuthur hwy yn Ghrifftianogion da.

III. Dledswydd arall enwedigol yn perthyn i'r rhai a
Ail-anwyd yw, *Bôd yn wiliadwrus yn y modd o gyflawni*
Dledswyddau da. Nid yn vnig bod yn gydwobodus yn ar-
fer yr Ordinadau, ond hefyd cynhyrfu ein calonnau i
fod yn gydwobodus am y modd y gwnelom hwynt.

1. Tr ydym yn llwyr-ŵyr-droi ac yn llygru y Dledswyddau san-
ſeiddiolaf, pan fo'm ni yn ddeffgiol o ran y modd o'u cy-
flawni hwynt. Ie trwy hyuny y troir ein dledswyddau
sanetaidd yn bechod, fel y dywed y Prophwyd Maiah, *rr*
brwn a laddo ŷch, am Aberth, *sydd fel yr brwn a laddo ŵr*,
yr brwn a abertho oen sydd fel yr brwn a dorrsynuglo gl, lla.
66.3. Er bôd aberthu ychen ac ŵyn yn dda: ac yn orch-
mynnedig gan Dduw ei hun: etto oblegid eu bôd yn
ddeffgiol o ran y modd o'u cyflawni hwynt, nid oe-
ddynt mwy cymmeradwy gan Dduw, na lladd gwŷr, neu
dorrsynuglu ci; y rhai a waherddid yn y Gyfraith, ac
oedd ffaidd gan yr Arglwydd.

2. Y modd union o gyflawni dledswyddau, sydd yn cael y
fenditb gan Dduw. Ysgatyd ti a wrandewaist lawer, ac
a weddiaist lawer, ac a ymprydiaist lawer, ac etto ni
chefaist ond ychydig fudd a llethad yn hyunny. Hola dy
hun, oni buost ddiotal a marwedd, yn rhagrithiol ac yn
ddifraw ynddynt, yn eu gwneuthur, fel pe buasit heb eu
gwneuthur. Os felly, nid rhyfedd itti dderbyn cyn llei-
ed bûdd oddiwrthynt.

Am iawn fodd o gyflawni dledswyddau da, cymmer y
rheolau hyn.

I. By-

I. Byddwch ofalus i gymmeryd Christ gyda chwi am gymmorth a chymmeriad.

1. *Am gymmorth.* Canys hebosti, medd Christ, ni ellwch chwi wneuthur dim. Joan. 15. 5. Hynny yw, heb undeb a chymmundeb â Christ, ni ellwch wneuthur vn gwasanaeth a fo cymmeradwy gan Dduw. Pa bryd bynnag gan hynny y gosodoch ar vn dledswydd da, yn y man cyntaf ceiswch nerth a chymmorth oddiwrth Ghrifft, a phwyswch arno am gymmorth, mac ewch i weddio neu a wrando, ond yn nerth yr Arglwydd.

2. *Cymmerwch Ghrifft gyda chwi am gymmeriad o'ch person, a'ch gwasanaeth.* Christ ydyw anwyd fab Duw, yn yr hwn y mae efe cymmaint yn ymfodloni, ac y mae hefyd ynddo ef yn ymfodloni yn y rhai oll a ddél at Dduw trwyddo ef.

Pa bryd bynnag gan hynny yr elom at Dduw mewn gweddi, neu ryw Ordinhad arall, dygwn Ghrifft gyda ni ym mreichiau ein fydd. Mae Plutarch ym mywyd Themistocles yn dangos mai arfer cyffredinol rhai o'r Cenhedloedd, sef y Molossiaid, oedd, pan ewyllysient gael ffafur eu Brenin, hwy a gymmerent ei Fab ef yn eu breichiau ac felly yr âent atto ef. Ac yn ddiau doethineb Christionogion fyddai, yn ceisio wyneb a ffafur Duw, Brenhin y nesoedd a'r Ddaiaf, i gymmeryd y sanct fab Jesu gyda hwynt, heb pa vn ni chant weled ei wyneb ef.

III. *Cyffroa dy hun a'rb holl nerth;* dyro dy hun allan hyd yr eithaf, cais fod yn fywiog a gwresog yn yr yspryd. Cais yspryd fydd a grym: hyn a fydd olew i'rh olwymion, a gwynt i'r hwyliau, i roi 'r cwbl ar waith: Os bydd hyn yn ôl, dy wasanaeth goreu fydd yn wasanaeth diffwyth marwedd, yn yr hyn nid ymfodlona 'r Arglwydd.

Mae tri mach ar rym a ddylem ni ymegnio iw roi allan yn ein holl dledswyddau sanctaidd;

1. Grym ein Bwriad. 2. Grym ein Anwydau. 3. Grym ein Corph.

1. Rhaid ini fwradu ein gwaith, fel pette am ein hoedl; canys felly mae, pa vn bynnag a'i gwaith gweddio, gwarando, myfrio, neu 'r cyfryw; Rhaid ini roi allan nerth
ciii

ein *Bwriad*, yn gystal a nerth ein *gwrandawriad*, heb roi lle nac i syrthni'r corph, nac i wibiad y meddwl. Ond och! pa bethau gweigion ofer sydd bïrod i ledratta ymaith ein calonau a'n meddyliau yn cyflawni dledsmyddau sanctaidd? Petre vn o'n Pennaethiaid yn ymddiddan â ni, fe ddifgwiliai ini ddal fulw ar yr hyn a ddywedo wrthym, ac nid troi ymaith i siarad a phob vn elo heibio. Ond pan lefaru Duw wrthym ni yngweini-dogaeth ei Air, neu pan fo'm ni yn llefaru wrtho yntef mewn gweddi, mor fynych y trown ni ymaith at bob meddwl gwâg, a matter ofer, sydd yn ymgynig ini! Amcenwch bethau Duw yn fwy gwrefog, a hyn a enny eich meddyliau.

2. Fe ofynnir grym anwydau ym mhob gwaith da. *Beth bynnag a ymasel dy law ynddo iw wneutbur, gwnâ a'ib holl egni*, medd y gŵr doeth, *Preg. 9. 10.* fe ellir cyfaddasu hyn mewn modd enwedigol i ddledsmyddau Addoliaid a gwasanaeth Duw, ar ini eu gwneuthur hwynt yn fywiog a holl rym ein Anwydau. Hyn a orchymyn yr Apostol, pan yw yn peri ini *fôd yn wrefog yn yr yspïd yn gwasnaethu'r Arglwydd. Rhuf. 12. 11.* Mae'r gair yn y Groec yn nodi, i'n yspïd *ferwi i fynu hyd yr eirbas*. Nid oes dim yn y bÿd mwy yn an-weddu i wasanaeth Duw, na thrymder yspïd, ac oerni Anwydau, pan fo dÿn yn gwasnaethu Duw, fel pe'ttai heb ei wasnaethu. Clôd *Dafydd* oedd, *fôd zêl tÿ Dduw yn ei yssu ef.* Pa air sydd yn dangos angerdd ei zêl ef, a grym ei Anwydau, fel yn diwygio tÿ Dduw, felly yn cyflawni dledsmyddau ei Addoliaid a'i wasanaeth ef. Am hyn yr anrhydeddwyd *Jacob*, ac a alwyd yn *Israel*, am iddo weddio a grym ei Anwydau, ac am hynny y dywedir iddo *ymaelyd â Dduw mewn gweddi*, *Gen. 32. 28.* trwy yr hyn y gorchfygodd. Fel yr wyt yn ewyllysio gorchfygu gyda Duw mewn gweddi, rhaid itti gyda *Jacob*, *ymaelyd ag ef*, gan roi allan rym dy Anwydau, yr hyn sydd fodd enwedigol i rwystro gwibiad y Meddyliau ofer. Tra fo mêl yn berwi yn grych-iâs, ni chyffwrdd gwybed ag ef; felly os bydd y galon a'n Anwydau yn berwi i fynu mewn gweddi ni ddaw meddyliau ofer i mewn.

3. Rhaid yw rhoi allan hefyd grym y corph ym mhob gwaith da. Canys rhaid yw gwas'naethu Duw fel a'n ysfryd, felly a'n corph hefyd. A bendigedig yw'r grym a roi'r allan yngwasanaeth Duw. Mae dynion cnawdol yn barod i roi allan grym eu cyrph ar eu Trachwantau. Pa'm gan hynny na byddem ni mor barod i roi allan grym ein cyrph yngwasanaeth Duw? Yno y cawn ni achos i fendithio Duw, a dywedyd, *Arglwydd ti a allest fy ngadel i dreulio fy nerth mewn pechod, ac yn cyflawni fy sbectolau cnawdol; ond bendigedig fyddo dy enw, yr bwn a'm gwnaethost yn ewyllysgar i dreulio, ac i ymdreulio yngwasanaeth fy Nuw.*

III. *Cais ymgadw yn gynnwys gydâ Duw yn dy dledswyddau sanctaidd.* Da fyddai pettem ni yn ein dledswyddau sanctaidd yn ymgadw yn y dledswyddau eu hunain. Ychydig sydd yn myned cym mhelled a hynny. Ond rhaid i ni ofalu, nid yn vnig i ymgadw yn gynnwys yn y dledswyddau, ond hefyd ymgadw gyd â Duw yn y dledswyddau: Rhaid ini geisio, nid yn vnig feddwl am yr hyn yr ydym yn ei wneuthur, ond hefyd bôd a'n llygad a'r Dduw, ac i gadw cymdeithas ag ef ynddynt. Yn arfer pôb Ordinhâd, bydded ein dymuniad pennaf, a'n gofal a'n llafur i gael Duw ynddi? Ac nid ymfodloni heb ei gyfarfod a chael cymmundeb ag ef. Na ddôs byth oddi-wrth Ordinhâd Duw, heb ryw gymmundeb â Duw ynddi, heb gael dy galon wedi ei chodi a'i chynyrfu yn y gwasanaeth, ac wedi ei bywhâu a'i diddanu gar ei fron ef.

III. Ac oblegid ein han-allu a'n gwendid i gyflawni dim gwasanaeth ysfrydol mewn môd dyladwy, yn y man cyntaf, ceisfwn gan Dduw ein gwneuthur ni yn abl trwy ei ysfryd i hynny. Oblegid ysfryd Duw yn vnig a ddi-chon gynorthwyo ein gwendid ni: Efe all feddallhâu ein calonau caledion, fywhâu ein calonau marwedd; helaethu ein calonnnau cyfing, &c. Ac yn gweddio a'm gymmorth yr ysfryd, safwn ar Addewid Duw, gan ddywedyd, *Arglwydd ti a addewiaist yn dy Air, y byddai i'rb ysfryd gynorthwyo gwendid dy weision; Ob gwnâ yn dda yr Addewid bwnnw i mi! Gâd imi gael a rheimlo anadliad a gweithrediad byfryd, cynhyrriad a belacthiad bywiol dy ysfryd*

di ar fy nghalon; yn fy nŷn i ym mlaen a nerth ac a bywio-
grwydd mawr yn y ddledswydd sydd gennif mewn llaw. Sefyll
fel hyn ar addewid Duw fydd yn rhwym nerthol arno ef
i gyflawni yr hyn a lefarodd.

IV. Dledswydd enwedigol arall fydd yn perthyn i'r
rhai a Ail-anwyd, ydyw, Rhodio yn ddiesceulus ac yn gy-
wraint, yn ôl hynny o'r Apostol, *Gwelwch pa fodd y rhodiach*
yn ddiesceulus, nid fel annoethion, ond fel doethion: Eph. 5.15.
Y gair yn yr iaith wreiddiol, *Ἀνεβῶς*, a gyfieithir yn
ddiesceulus, sydd yn arwyddo ystyriaeth a chywrestrwydd
mawr yn ein ymarweddiad Christianogol, yr hyn a gy-
frif yspryd Duw yn rhan fwyaf o ddoethineb. Mi a wna
fod dynion y Bŷd yn cyfrif cywrestrwydd buchedd yn
ffoedd mwyaf a allai fod: Ac am hynny yn galw y rheini,
yn ffiliad cywraint, y rhai sy'n ceisio byw yn sofr, yn
gyflawn ac yn Dduwiol yn y bŷd presennol hwn. Ond
o'r diwedd fe fydd yn eglur, mai y rhan fwyaf o ddoe-
thineb ydyw.

I eglurhau ac i annog y ddledswydd hon yn well, mi
a ddangosaf ym mha beth y mae y Rhodio diesceulus
hwn yn sefyll.

1. *In rhodiach wrth reol.* Megis pan fynno 'r faet wneu-
thur ei waith yn gywraint, f' a'i gwna wrth reol. Felly
rhaid i'r Christian, sydd yn ewyllysio rhodio yn ddies-
ceulus, yn gywraint, rhaid iddo rodio wrth Aif Duw,
yr hwn yw 'r vnig gyfartal reol o sancteiddrwydd. Am
hynny y dywed yr Apostol, *Cynnifer ac a rodiam wrth y*
Rheol hon, tangnefedd arnym, ac ar Israel Duw. Gal. 6.16.

2. *Ein rhodiad diesceulus a faif yn ein bôd ni yn e-*
drych ar y rhan oddisefn ac ysprydol o'r Ddeddf, yn gystal
a'r rhan oddiall. Ym mhôb gorchymyn Duw mae y
rhan lythrennol oddiall, a'r rhan ysprydol oddisefn. Mi a
allaf alw y rhan gyntaf lythrennol y ddeddf; yr ail, yspryd y
Ddeddf. Hyn y mae ein Jachawdr yn ei egluro yn node-
dfg yn ei Bregeth a'r y Mynydd, lle yn fôn am y ehwe-
ched gorchymyn, fe ddywed, *na ladd: dyna lythrennol y*
ddeddf; Ac yno mae yn ei agoryd. Ond yr wyf yn dwe-
yd i chi, Pwy bynnag a ddigio wrth ei fraidd heb ysty, a
sydd yn euog o furn: Dyna yspryd y Ddeddf, Math. 23.12.

Felly gwedi yn fôn am y seithfed gorchymryn, a ddywed, na wna odineb, dyna lythyren y ddeddf; Ac yno y dywed, Ond yr wyf yn dywedyd i chi fôd pob un fydd yn edrych a'r wraig, i'w chwennychu hi, wedi gwneuthur eusys odineb a bi yn ei galon: Dyna yspryd y ddeddf, neu y rhan ysprydol o honi. Y cadwraeth mwyaf diwyd o lythyren y Ddeddf, neu y rhan oddiallan, heb ofalu am y rhan ysprydol oddifewn, fydd megis corph heb epaid, peth marw, heb fôd yn modd yn gymmeradwy gan y Duw byw. Nid yw gan hynny y neb a rodia yn gywraint, yn ymfodloni ar y pethau oddi allan o'r Grefydd Ghrïstianogol, ond mae yn ceisio dwyn ei galon at y pethau oddifewn, yn ymgnio i lethu meddyliau drwg, i farweiddio chwantau aflan, a'r holl anwydau afreolus; i ffeiddio ac i willied ar aflendid dirgel, yn gystal ag annwioledeb amlwg: Hyn ydyw rhodio yn wir ddiesceulus ac yn gywraint.

3. Ein Rhodiad diesceulus a faif yn gofalus-achel koll achosion y drwg, a themtasiwnau i hynny. Wedi ini trwy brofiad alaethus gael y cyfryw bethau yn faglau ac yn achosion pechod ini, ein dledswydd yw, a'n doethineb fydd eu gochelyd a chilio oddiwrthynt, yn enwedig wrth ystyried mai wrth redeg i Demtasiwnau yr ydym yn temtio'r Arglwydd, ac yn ei annog ef i'n rhoi ni i fynu i'n gwendid, ac i rym ein llygredigaethau, fel y bo ini trwy ein cwmpian fôd yn fwy doeth a phwylllog am yr amser a ddelo.

Mae pob dyn wrth natur fel coed fych, fydd yn hawdd ganddo ennyn pan rodder tân gyntaf atto. Nid rhaid i Gythreuliaid ein temtio ni; fe gymmer soff fych dan heb vn fegin yn chwythu. Ar yr achlysur lleiaf a rodder ini, mor fuan y cymmerwn achos i bechu? Pob gwreichionen a ddeil ar ein calonau crin-fych. Am hynny gwilia yn erbyn pob profedigaeth, yn enwedig y rhai a gyttunant a thi oreu, a'r rhai fydd y tynnu at y pechodau anwyl fydd yn dy fynwes. Canys oddiwrthynt hwy mae mwyaf perigl, gan fôd ganddynt fwy o nerth oddwrth ein naturiaeth ni. Fe wyr Satan yn rhy-dda y pechodau anwyl fydd yn ein myuwes ni, a'r chwantau fydd

fydd gryfaf ynom; At y rhai hynny yn bendant, ac yn fwyaf llwyddiannus y mae efe yn cymhwyso ei brofedi-gaethau.

IV 4. Ein rhodiad diesceulus sy 'n sefyll yn ymgadw oddi-wrth bôb rhith drygioni, yn gystal ac oddiwrth ddrygau amlwg bymodol. Fel y mae rhai pethau yn ddrygau amlwg, felly mae pethau eraill yn ddrwg yn vnig mewn rhith ac ymddangosiad. Y neb a rodio yn ddiesceulus ac yn gywraint a fydd mor ofalus i ochel y naill a'r llall. Ni feiddia efe osod ar ddim a fo yn edrych fel pechod, nac a fo yn y gradd lleiaf yn gyffelyb iddo. Os bydd y peth yn ammhêus, a ellir ei wneuthur neu beidio, fe wneiff yr hyn a fo mwyaf diogel, ac a adewiff y llall heb ei wneuthur. Ie er iddo wybod fôd y peth yn gyfreithlon ynddo ei hun, etto os gall fôd yn dramgwydd yn ffordd vn arall, ac felly fôd yn achlysur pechod iddo, fe fydd yn ofalus iw ochelyd.

V. Dledswyd arall enwedigol sy 'n perthyn i'r rhai a Ail-anwyd, yw, *I ochelyd cybydd-dod, a rhoi gormod serch ar y Bÿd, gan ei fôd yn wreiddin pob drygioni.* Nid wyf yn dywedyd, Pan fo ein calonnau wedi eu newid a'u hadnewyddu, y dylem ni ar hynny lwyr-ymwrthod â'r Bÿd, a rhoi heibio pob gorchwylion a matterion bydol. Canys fe all grâs a galwad bydol gŷd-sefyll o'r goreu. Ie f' all vn fôd yn wir Ghrifftion sanctaidd, a bôd yn ym-drin llawer â'r bÿd. Ie mae Grâs yn rhwymo vn i fôd yn hwsmon da, i osod allan y cyfoeth a roes Duw tan ei law ef, ar y goreu. Ond etto ni ddylem ni ddymuno yn annigonol, (neu megis vn nad all dorri ei syched) nac yn ddi-drefn ymgais a chyfoeth, fel pettai 'r vnig beth, neu 'r peth mwyaf iw geisio: hyn yw cybydd-dod. Nid bôd gan ddŷn Gyfoeth, ond ei ddymuno a'i garu allan o fêsur, a rhoi pris gormod arno, hyn fydd yn gwneuthur dŷn yn *Gybydd*. Fe all fôd gan ddŷn lawer o ddâ 'r Bÿd hwn, ac etto heb fôd yn ddŷn bydol. Ac f' all vn arall fôd ganddo ychydig, ac etto bôd yn gybydd. Y pechod hwn fydd yn enwedig yn y galon.

Cwest. Oni all Gŵr duwiol ddymuno cyfoeth, gan fôd yr Ysgrythur yn fynych yn ei alw yn fendithion Duw,

yr hyn y mae efe yn ei addo fel gwobr ei wasanaeth.

Atneb. Mae dymuniad cymmhedrol o Gyfoeth, sydd gyfreithlon; a dymuniad anghymmedrol didrefn, sydd anghyfreithlon. Yna mae ein dymuniad ni o Gyfoeth yn gymmhedrol, pan na ddymunom ddim ond yr hyn sydd angenrheidiol, ac a fedrwn ymfodloni heb hynny, pan welo Duw hynny yn dda.

Cwest. Beth sydd iw gyfrif yn angenrheidiol?

Atneb. 1. Yr hyn sydd gymmwys i'r cyflwr ar galwad yn yr hwn y gosododd Duw ni.

2. Yr hyn a fo eisieu i'r draul a fo arnom ni. Fel os bydd gan ŵr Wraig a phlant, a Gweision, neu geraint yn aros ar ei draul ef, fe ellir dymuno a cheisio yr hyn sydd angenrheidiol a digonol iddynt.

3. Yr hyn sydd angenrheidiol am fywoliaeth a chynnhaliad Gwraig a Phlant am yr amser a ddelo, a ellir ei ddymuno a'i geisio yn gyfreithlon. Fe esyd yr Apostol hys ar lawr megis dledswydd, *r dylai y Rhieni gasglu trysor i'r Plant.*

Heblaw chwennych a cheisio cyfoeth fal hyn yn gymmhedrol, mae chwennych a'u ceisio hwynt yn anghymmedrol ac yn ddidrefn. Megis prŷd na bo gŵr yn fodlon i'r cyfran a roddo Duw trwy ei Ragluniaeth iddo ef, ond mae yn ceisio ychwaneg, heb fŷth gael ei ddigon. A chyn y collo ei fwriad, fe esculusa Dduw a'i enaid, ac a ruthra ar foddion anghyfreithlon, megis dywedyd celwydd, tyngu, pwysfau a mesurau anghywir, a'r cyfryw, er mwyn cyflawni ei ddiben: yr hyn sydd anwiredd ym mhawb, ond yn enwedig yn y rhai sydd yn proffesu bôd yn Grefyddol.

Etto pa faint o Brosffeswyr sydd yn ein dyddiau ni, y rhai, er eu bôd yn gwneuthur lliw o lawer o gariad i Christ, etto trwy eu hymarweddiad sydd yn dangos fod ganddynt gariad mwy a chryfach tuac at eu cyfoeth, na thu ac atto ef?

1. Canys pa fodd y mae eu meddyliau yn fwy ar y Bŷd, a phethau'r Bŷd, nag ar Ghrist? Cyn gynted ac y deffrothont o'u cŵsg, mae'r Bŷd yn ebrwydd yn cymmersyd meddiant yn eu calonnau, a'u meddyliau sydd ar

eu cyfoeth, pa fodd y gallont ei chwanegu, a hynny trwy boen a gosol diflin, pan fo ychydig a wnelont tros Ghrift yn eu blino yn y man.

2. Pa fodd y mae eu hymddiddanion hwynt yn rhedeg mwy ar eu cyfoeth, nag ar Ghrift? Ie â pha ryddid hyfryd y siaradant am eu cyfoeth, ac am y Moddion iw geisio a'i chwanegu? A braidd y bydd gair am Ghrift ar hŷd y dydd. Yr hyn fydd yn dangos yn eglur y cybydd-dod fydd yn llechu yn eu calonau: *Canys o be-laethrwydd y galon y mae i'r genau yn llefaru.*

3. Pa fodd y gadawant i'r Bŷd gymmeryd i fynu gymmaint o'u hamfer gwerthfawr, fel na allant hepcor dim nac i ystafell-weddïau, nac i deulu-gweddïau? Ond yn peri iw crefydd roi lle iw matterion bydol. A pha brŷd bynnag yr elont i gyflawni dledswyddau sanctaidd, pa fodd y prŷd hwnnw y cymmerir eu calonau i fynu â meddyliau ac a bwriadau Bydol? Fel yn lle cymdeithasu â Duw yn ei Ordinhadau sanctaidd, a mwynhâu cymmundeŷ ag ef ynddynt, y maent yn cymdeithasu â'r Bŷd, ac yn cadw cymmundeŷ â Diafol

Oh pa gywilydd yw i'r rhai a ddygwyd o'r tywyllwch i ryfeddol oleuni, a'u deall wedi ei oleuo â gwybodaeth o Dduw, ac o'i fab ef Jesu Ghrift, ac a allant iawn faru am ddirgelocedd Duwioldeb, i'r rhai hynny ofod eu calonau a'u serch ar bethau gwael darfodedig! iddynt eu gosod eu hunain allan gymmaint yn eu canlyn! Ac na thybiant iddynt fŷth ofod digon i fynu o'r tryfforau bydol! Pa gywilydd yw i'r rhai a'u proffesiant eu hunain yn feibion Duw, fyw fel meibion dynion, fel pete eu rhan a'u happusrwydd yn vnig yn y Bŷd hwn! I'r rhai fydd yn proffesu eu hunain yn etifeddion yr etifeddiaeth nefol, fôd mewn gymmaint trasferch ar y pethau daiarol! Pa gywilydd yw i'r rhai fydd ganddynt eneidiau rhesymol, a allant gael bywyd tragwyddol, a chymmundeŷ â Duw yma ac ar ôl hyn, cym mhelled ddibrisio eu naturiaeth a byw fel y waddod neu Bryfed y ddaiar, ac i orwedd fel môch yn y budreddi a'r dom!

Och! fel y mae'n perthyn i chwi eich darostwng eich hunain beunydd am y pechod hwn, ac iw gasáu a'i ff-

ciddio, a gwiliad yn ei erbyn ar ôl hyn :
 VI. Dledfwydd arall enwedigol sy'n perthyn i'r rhai a
 Ail-anwyd, ydyw, *Byw trwy ffydd*, gan eu bwrw eu hu-
 pain ar Dduw yn Nghrist, ac ar ei Addewidion grafol ef
 yn eu holl beryglon a'u cyfyngderau, am y cyfryw be-
 rhau angenrheidiol perthynol; y safont mewn eisien o
 honynt: Nid ydyw byw trwy ffydd yn sefyll yn vnig yn
 credu yn Nghrist a'm Iechydwr iaeth, ond hefyd yn bwrw
 ein pwys a'n goglud ar Dduw, a'i Addewidion grafol yn
 ei Air, am gynhaliad yn ein holl brofiadau, am swccwr
 yn ein holl gyfyngderau, am gymmorth yn erbyn yr holl
 ruthrau arnom, ac ymwared o'n holl beryglon, ac am
 gyflawniad o'n holl anghenion, amserol ac ysprydol.

Felly y gwnaeth yr holl *flaenoriaid* sanctaidd a grybw-
 yllir am danynt, *Heb. 11.* Lle y darllenwn, i ba flinder
 neu gyfyngder bynnag y dycpwyd hwynt, hwy a fuant
 fyw felly trwy ffydd yn addewidion Duw, na allai dim
 eu digalonni hwynt, llai o lawer eu gorchfygu hwynt.
 A phe gellit tithau i'r vn môdd bwyso yn llonydd ar
 Dduw, a'i Addewidion grafol ef, ti a fyddit yn dy ym-
 drech a'th gyfyngderau mwyaf, yn fwy na *Chancwrwr*, fel
 y dywed r' Apostol.

Pan gan hynny y bo dy bechodau yn dy fino, a thi
 yn och'neidio tan eu pwysau baich hwynt, yno tafi dy hun
 ar haeddiant a chyflawnder Jesu Ghrif, ac yno gad i'th
 lendid orphwysu mewn gobaith o faddeuant o'th becho-
 dau yma, a bywyd tragwyddol ar ôl hyn; gan hyderu
 ar yr addewid cyffurus hwnnw, *Mat. 11. 28.* *Deuwch at-
 iaf i bawb ac y fydd yn flinderog, ac yn llwythog, ac mi a es-
 mwyt â fflarnoch.*

Pan osodier arnat gan demtasiwnau Satan, ac yr ofnech
 rhag dy orchfygu ganddynt, yno edrych i synu ar Dduw,
 gan ymddiried ynddo ef am ymwared mewn amser cy-
 faddas, ac am dy gynnal i synu yn y cyfamser, gan hy-
 deru ar yr addewid grafol hwnnw, *1 Cor. 10. 13.* *Ffyddlon
 i'r Dduw yr hwn ni ddarfu eich temtio o'ruch law yr hyn a all-
 ocb, eitho a wna ynghyd â'r temtasiwn ddiangfa kefyd fel y
 galkoch ei ddwyn.*

A Pan fyddych tan neb rhyw ymwrthodiad, gan eistedd
 mewn

mewn tywyllwch heb vn wreichionen o gyflur, yna edrych i fynu ar Dduw â llygad ffydd am oleuni ei wyneb pryd ef, a siccrwydd o'i ffafr gariadus ef, gan lonyddu a diddanu dy enaid galarus â'r addewid cyflurus hwnnw; *Iſa. 54. 8.* *Mewn ychydig ſorriant y eiddais fy wyneb oddi-worthwennyd awr; ond a thrugaredd dragymddol y trugarhâf wrthib, medd yr Arglwydd dy waredydd.*

Pan gaffech dy hun yn wan ac yn ddiffygiol am gyflawniad dy ddledfwyddau, yno edrych i fynu ar Dduw, yr hwn a addawodd gynnorthwyo gwendid a diffygion ei weision, ac hydera ar nerth Jesu Ghrift; yno y byddi abl i ddywedyd gyd â'r Apostol, *Mi a allaf bôb peth trwy Ghrift fydd yn fy nerthu i,* Phil. 4. 13.

Pan deimlech dy lygredigaethau yn nerthol-weithio ac yn ymgynhyrfu ynot, yna edrych i fynu ar Dduw, yr hwn a ddichon, ac a addawodd ddarostwng dy anwireddau, a chadw i lawr grym dy drachwantau, gan gymmeryd gafael yn y gair daionus hwnnw, *Rhuf. 6. 14.* *Nid arglwyddiaetha pechod arnoch chwi, oblegid nid ydych chi tan y Ddeddf, eithr tan Râs.*

Pan fyddych yn cael dy gablu a'ch erlid gan ddynion drwg annuwiol, yna edrych i fynu ar Dduw â llygad ffydd, gan hyderu arno ef am gymmorth a nerth, gan dy gyfluro dy hun â gair grafol ein Iachawdr, *Mat. 5. 11, 12.* *Gwyn eich bŷd, pan i'ch gwradwyddant ac i'ch erlidiant, ac y dymedant, bôb dryg-air yn eich erbyn or fy mwyn i, a bwy yn gelwyddog. Byddwch lawen a hyfryd, canys mawr yw eich gwobr yn y nefoedd.*

Pan gyfynger arnat yn y pethau hyn oddiallan, ac a'r hynny yr wyti yn llawn o ofn a gofal bydol, am beth i fwytta, a pheth i yfed, a pheth a ddarperi i'th wraig a'ch blant: Yno edrych i fynu ar Dduw, a thrwy ffydd bwrw dy koll ofal arno ef, fydd yn gofata draſati, gan bwyfo r yr Addewid cyflurus hwnnw, *Pſal. 34. 10.* *I mae eifieu newyn ar y llewod ienaingc, ond y sawl a geisiant yr Arglwydd, ni bydd arnynt eifieu dim daioni.* Er ysgatfydd na chdi di y fâth helaethrwydd a llawnder y mae eraill yn ei fwynhau, etto ni byddi heb yr hyn a welo Duw yn dda itti, yr hwn a gyflawnna dy koll raid yn ôl ei olud ef, Phil. 4. 19.

Eal hyn y gelli yn dy holl gystuddiau a'th gyfyngderau, trwy rym nerthol fydd, yn pwysu ar Addewidion grafol Duw, sawr-adsywio a diddanu dy yspryd cyftuddiedig. Canys holl Addewidion Duw a osodir ar lawr yn ei Air ef i'th gysfuro a'th gynnal, gwedi eu selio yn-gwaed Christ, ydynt eu gŷd oll yn *Je ac Amen*, mor wir a'r gwirionedd ei hun, ac am hynny hwy yn ddiau a gyflawnir yn eu hamser.

I'th annog yn fwy hyderus i gyflawni y ddledswydd Ghrïstianogol hon o fyw trwy ffydd, ystyria yn ddifrifol yr ychydig bethau hyn.

I. Priodoliaethau Duw; yn fwy enwedigol,

1. *Ei nerth kollalluog*, trwy yr hwn y dichon efe dy nerthu yn dy holl wendid, dy gynnal tan dy holl brofiadau a'th dematafswau; yn fyrr, i gyflawni'r cwbl a addawodd.

2. *Ei wirionedd a'i ffyddlondeb yn cyflawni yr hyn a addawodd*. Oblegid medd yr Apostol at yr Hebreaid, *Ffyddlon yw'r bwn a addawodd*, Heb. 10. 32. Diau mae mor bosibl iddo na byddo, ac na chadwo ei Air, a chyflawai yr hyn a addawodd. Yn wir mae'r Arglwydd yn fynych yn peri iw blant ddigwyl yn hir a'm gyflawniad o'r Addewidion; ond ni phalla byth i fod cystal a'i Air.

3. *Ei anfeidrol ddoethineb*, trwy'r hyn y mae efe yn rhoi allan y pethau daionus a gynhwysir yn ei Addewidion, yn yr amser cymhwysaf a goreu, pan fo fwyaf er gogoniant iw enw, a daioni iw Blant. Bydded pell gan hynny oddiwrthym ni rag-derfynu i Dduw y prŷd a'r amser i gyflawni ei Addewidion; Ond yn hytrach gadewch ini ddigwyl trwy amynedd am y prŷd a'r amser a osododd ef, yr hwn fydd anfeidrol mewn doethineb, ac felly a wŷr beth fydd oren a chymhwysaf ini, ie yn well na ni ein hunain.

VII. *Dledswydd arall enwedigol fydd yn sefyll ar y rhai a Ail-anwyd*, ydyw. Bâd o feddwl nesol, trwy fysyria yn fynych ar bethau ysprydol a nesol. Nid ychydig o feddyliau ysgafu, difraw, oerion am Dduw a'r nesoddd, ydyw yr hyn y mae'r ddledswydd hon yn sefyll ynddo: Ond meddwl ar feddwl, a thracbefu meddwl, ac amláu meddyliau'r galon

ar Dduw, a phebau Duw, a dynny o ran ei weithio yn ddwydd ddi-frifol ar y galon.

Nid yw ddigon meddwl, a meddwl yn fynych am gariad a daioni Duw, ond rhaid ini geisio ein calonnau ar dân o gariad iddo ef drachefn. Nid digon yw meddwl, a meddwl yn fynych am bechod, a'r trueni y tasfodd ef ni iddo; ond rhaid ini felly feddwl am dano, fel y gweithier ein calonnau i gasháu pechod, ac i ofni digofaint Duw sydd ddyledus ini o'i blegid, ac i edrych at Jesu Ghrift, yr hwn yn vnig a all ein gwaredu oddi-wrth euogrwydd ein pechodau, a'r gospedigaeth ddyledus ini am danynt.

Gwaith mor fuddiol a manteisiol yw hwn, ac na all neb wybod, ond yr hwn a wnaeth brawf o hono.

Bydded i'rh enaid gan hynny yn fynych dderchafu i synu ar adenydd myfyrdod nefol. Nâd i vn amfer y byddech ar dy ben dy hun, fyned heibio, heb ryw fyfyrdod ysfrydol ac ymddiddan â Duw. Naill a'i edrych yn alarus ar dy amf bechodau, yr hyn a dynno oddi-wrthit, fel gwir ofid calon am danynt, felly hefyd byrrerfyniau calonnog am bardwn a maddeuant o honynt. Neu edrych ar fendithion a thrugareddau Duw tuac atatat, a bydded i hyn helaethu a derchafu dy galon mewn moliant a diolch iddo ef. Neu ymddigrifa trwy ryfeddolgofio gwaed haeddiannol yr Oen difenus Jesu Ghrift, yr hwn a dywalltwyd yn helaeth i'rh lwyr-olchi, enaid a chorff oddiwrth astandid a budreddi dy bechod. Dwysystyria yr hyn a wnaeth ac a ddioddefodd ef trefoti; pa fodd y cyflawnodd y Ddeddf, ac yr aeth tan y gospedigaeth ddyledus am dy bechodau di, ac yn awr mae yn y nefoedd yn eiriol trefoti, trwy ei gyflwyno ei hun yn llawn-ddigonol Aberth i'w Dâd am dy bechodau di. Oh meddwl ynot dy hun, beth a fuasai raid itti ddioddef am dy bechodau oni buasai iddo ef ddioddef am danynt. Beth a fuasit ti oni buasai iddo ef dy brynu di, sef caeth-was Satan a phentewyn vffern.

Yn enwedig bydded i'rh enaid yn fynych fyfyrto ar y pethau gogonedus y mae'r Arglwydd yn eu cadw yn y nefoedd i'r rhai a'i gwas'naethant yma yn ddiragrithiol,

ac

ac a'v fuddhant i Efengyl Jesu Ghrif. O meddwl ynot dy hun mor fendigedig a fydd, byw yn gweled ac yn mwynhau Duw ei hun, gar bron pa vn y mae llawnder o lawenydd, ac ar ddechulaw pa vn y mae digrifwch yn dragywydd. Fel y gallech ddyfod i fynu i'r meddylfryd nefol hwn, cymmer y rheolau hyn.

1. *Ymofwng yn ddifffuant am dy ddieithwrch mawr i Dduw ac i'r nefoedd, ac am itti mor anfynych ofod dy galon ar y pethau uchod.* Ac am yr amser a ddelo, cymmer ofal a phoen enwedigol i'th gynnesfio dy hun i fyfyrddodau ysprydol a nefol, gan fwydo dy enaid yn fynych mewn digrifwch nefol.

2. *Pan gaffech dy Feddyliau wedi eu marclogaeth gan Ddiabél, a'u gyrru ymaith oddiwrtb Dduw, derchafa dy galon trwy weddi wrefog dwysol ato ef, yr hwn yw Tâd ysprydoedd, ac fydd yn arglwyddiaethu ar Gythreuliaid; ac erfyn arno ef, fel trwy ei ganiataad y goddefodd ef i'r yspryd aflan dy feddiannu, felly ar iddo orchymyn iddo yn brysur ymadel â thi, fel y bo dy feddwl yn rhydd i'w waith ei hun.* Oblegid efe yn ymgeisio i'w fwrw i lawr ddychmygion, a phob uchder fydd yn ymgeisio yn erbyn gwybodaeth Dduw, a chaelhimo pob meddwl tan yfuddhad i Ghrif, 2 Cor. 10. 5.

3. *Gmeithia dy galon i berffaith ffeiddio pob meddwl ofer annuwiol; fel y gallech ddywedyd gyd â Ddydd, Meddyliau ofer a gafel.* Psal. 119. 113. Hyn a fywha dy fwriad duwiol, ac a'th wneiff yn fwy gwiliadwrus yn eu herbyn am yr amser a ddelo, ac i ofod allan dy holl nerth i'w gyrru hwynt ymaith; fel er iddynt godi yn dy galon, ni chânt mor lletieua yno. A gwybydd hyn i'th gyffur, am y Meddyliau ofer annuwiol yr wyti o'th galon yn eu calhau a'u ffeiddio, na roddir hwynt yn dy erbyn gan Dduw a'r ddydd mawr y cyrif.

4. *Cais ysprydoli pob peth yn ymdrinech ag ef, oddi allan, trwy godi myfyrddodau nefol oddiwrtb.* Nid oes vn creadur a weli, na dim yn digwydd itti, ond ti a elli waethur rhyw ddefnydd da ysprydol o'hono. Megis y sugna i'r wenynen fel o bob blodeuyn; felly y gelli dithau dynnu allan feddyliau ysprydol sanctaidd oddiwrtb

bob

bob damwain a digwyddiad; yr hyn fydd yn fôdd enwedigol i ragflaenu y diafol a'r Trachwant, ac i gadw allan yr oferedd a'r anwired, a fyddai amgen yn llenwi dy ben a'r galon.

Hyn a fydd yn dy gadw di yn odiaeth oddiwrth y pechod, oblegid fe geidw'r galon mewn gwaith. Pan gymmerer y galon i fyni a phethau gwell, nid oes ganddi mor hamdden i wrando a'r Demtasiwnau: dim hamdden i fôd yn ysgafn ac yn nwyfus, yn Fydol neu yn swydd-ymgeisiol. Pan ym yn segur ac heb feddyliau am Dduw, ni fyddwn siccr i gael ein blino a meddyliau drygionus; tra bo'm ni mewn rhyw orchwyl da, yr ydym yn ddiogel. Pan fo'r llestr yn llawn ni ellir rhoi ynddo ddim ychwaneg: A phan yw'r galon yn llawn o'r nefoedd, nid oes mor lle i'r Ddaiar, ac oferedd. Beth yw'r achos fôd calonau y rhan fwyaf o ddynion yn llawn o feddyliau trythyll a drygionus, ond oblegid nad yw Duw yn eu holl feddyliau?

VIII. Dledfwydd arall enwedigol yn perthyn i'r rhai a Ail-anwyd, yw, *Ceifio*, yn arfer pob modd daionus, farweiddio: koll gorph y pechod, a'i holl wyniau a'i chwantau; yn enwedig y rhai bynnny yr ydym yn eu cael yn fwyaf eu rhwyg ynom. Mae gwir farweiddiad yn ymestyn at y cwbl o bechod, y Corph a'r aelodau, y gwreiddin a'r gangen; sef pob trachwant pechadurus. Ni chyflawnir yn wir hyd yr eichaf, tra fyddom fyw yma, fy meddwl yw, ni farweiddir ac ni ddestrywir felly mo'r pechod yma, fel na bo yn cael dim lle, nac yn gweithio yn ein calonau: Etto fe ellir felly ei wanhau a'i ddarostwng, fel y collo ei fywiogrwydd; ei rym a'i nerth ac y toddo ymaith fwyfwy. Er bôd llygredigaeth yn cael meddiant ynom ni, wedi ein hail-eni, etto nid yw yn arglwyddiaethu arnom ni; er ein bôd ni yn Gaethion i bechod, etto ni byddwn o'n bôd yn weision iddo, i ymostwng o'n gwirfodd i Orchmyni-on pechod.

Cwest. Pa fodd y mae ini wybod fôd llygredigaeth wedi ei farweiddio ynom?

Ans. Pryd nad yw yn vnig yn cael ei gaethiwo a'i gadw rhag torri allan yn ôl ei arfer i bechodau gweithredol, ond hefyd y chwantau a'r cynhyrifiadau yn dyfod

fod oddiwrtho, fydd ofidus gennym; ie yr ydym yn eu casau a'u ffeiddio, ac yn oeh seidio tan eu baich hwynt: yr ydym ya gwiliad yn eu herbyn, yn ymladd yn eu herbyn, gan wir-ddymuno cael ymwared oddiwrthynt, a gweiddi allan gyd a'r Apostol, *It's truen o ddyr myf, pwy a'm gwared i oddiwrth gorff pechod a lygredigaeth?*

Er mwyn eich annog yn well i'r dledfmydd hon fydd mor anhawdd ac angenrheidiol, mi a ddangosaf,

1. *Rai Moddion trwy y rhai y cyflawnir.*

2. *Pa fodd y mae ei chyflawni.*

1. Y Moddion trwy y rhai y cyflawnir y gwaith hwn o Farweiddiad ynom, ydyw y rhai hyn, fod eu

1. Pan deimlech lygredigaeth yn gweithio ynot, ac yn dy gynhyrfu i'r drwg, yna cofia, a gosod yn ystyriaethau hyn at dy galon.

2. Ystyria ffordd mwyniant y pechod, a bŷd y gospedigaeth sy'n canlyn heb wir a difrifol edifeirwch. Ynail am funud awr, a'r llall yn dragwyddol. Nid yw'r pleffer ond byrr, ond y gospedigaeth fydd byth ac yn dragwydd. Poenau y Darnedig yn vferu ydynt ynddynt eu hunain yn ofidus iawn, vwch law yr hyn a ellir ei ddwywed y na'i feddwl, ond yr hyn fydd bennaf ac yn anfeidrol chwaneg, ac eu maintioli hwynt, ydyw, eu bod yn dragwyddol. *Hwy a boenir ddydd a nos yn oes oesoedd.* Mat. 20. 10. Mat. 25. 46. Oh pa ffoedd gan hynny ydyw, ie pa wallgof ynfyd tu hwnt i bob rhyfeddod, am fyrr-fwyniant y difyrwch darfodedig, a'r bodlonrwydd methedig hwn, ein boddi ein hunain mewn hofsfydd tragwyddol! Oh mor ofnadwy yw meddwl am Dragwyddoldeb y Mamau poenedig hynny! lle y tybiai y darnedig eu hunain yn happus, pe caent, wedi eu dioddef hwynt, gymaint o filoedd o flynyddoed ac fydd o dywod a'r ian y môr, neu o fêr yn y nefoedd, wedi hynny sicorwydd i fod yn rhydd oddiwrthynt. Ond pan elo yr holl amser hwnnw heibio, ac y rhedo allan fyrdiwnau aneirif o flynyddoedd ac oesoedd, maent cym mhelled o ddiweddu, a'r awr gyntaf y daethant iddynt. Pa'm gan hynny y pryni di môr ddrud ychydig o ddigrifwch cnawdol ac anianol? Am funudyn o bleffer, rhushro i drueni a gwae tragwyddol?

dol: Och tân vffers! pe danfonit yn fynych dy feddyli-
lian yno, fe losgai i fynt dy chwantau, y rhai amgen a
fyddant yn dan-wydd i losgi dy enaid i

2. *Istyria mai'r ysfydrwydd einhaf gwaethaf a allai fân
ydw bodloni dy chwantau pechadurus.* Trwy hynny yr wyt
ei'n dewis dy ddigrifwch anianol, dy fodlonrwydd cnaw-
dol, o flaen gogoniant Duw, llawenydd tragwyddol y
nefoedd, a gwerthfawr waed Jesu Chriff. Oh ysfydrwydd
rhyfeddol! a ffolineb digymmar! wrth ba ym mae'r An-
gylion yn gwrido, a'r nefoedd a'r ddaiar yn synnu ac yn
rhyfeddu.

3. *Istyria natur dwyllodrus y pechod,* fydd yn dy ddenu â
rhith ddigrifwch, bûdd, enw da, esmwythdra, a'r cy-
fryw; ond yn y diwedd fo frâch fel sarph, ac a biga fel
neidr, ac yno y cêi weled fel yr hudwyd ac y twylliwyd
di. Y cwbl a dâl ef, itti am yr holl lawenydd a adda-
wedd yn ddeg, ydyw Dychryn. Cydwybod a phoenau w-
ffernol: Colled yn lle ynnill, sef colli'r nefoedd ac
happusrwydd; cywilydd a gwradwydd yn lle parch, go-
fid yn lle esmwythdra; Thallod ac ing fydd a'r bôb enaid
dŷn a wnelo ddrwg. Fe achwynodd Jacob a'm dwyll La-
ban yn ei gyflog: a pheth a feddyli di am dy gyflog, pan
ddelo'r diwrnod talu? Cyflog pechod yw marwolaeth. Oni
ddywedi di y dydd hwnnw, r Sarph a'm budodd i, y pe-
chod hwn a'm twyllodd i. Na fydd mor ynfyd, ac i gym-
meryd gair y fâch Dwyllwr hynod; yn fâch ag ef, cre-
eshoelia ef, canys mae yn ei frôd wneuthur itti niwed.
Cymmer gyngor mewn amser, mor ofnadwy fydd, oni
wneiff dim di yn bwylllog ond tân a brwmstan! Oni
weli frâd y pechod, cyn y bo yn rhy-hwyt itti ddiange
rhagddo!

4. *Pan deimlech lygredigaeth yn gweithio,* ac yn cynhyrfu
ynot, gan dy lithio i becho, dwys-ystyria amryw ddiodefiadau
a marwolaeth chwero ei. Fachawdr bendigedig Jesu Chriff
ar y Groes; o'r hyn ein pechodau ni oedd yr Achos. Dy-
ma y rhai a bwyfodd yn drwm ar ei enaid ef, ac a'i
gwnaeth yn drist iawn hyd anghy. Ymresymma fel hyn â
thi dy hun; A dalodd Chriff tros fy Mhrynedigaeth i
ei werthfawroccaf waed, ac a werthas fy enaid drachefu
i be-

i bechod am y digrifwch cnawdol a'r budr elw hwn; Beth ydyw hyn ond ail-groefhoelio Arglwydd y bywyd; Canys gwybydd yn ddiau, mai cymmaint o bechodau a wnelych o'th fôdd ac yn hyfryd ewyllysgar, cymmaint a hynny o ddrain yr wyti etto yn eu plethu am ei ben ef; cymmaint o hoelion yr wyti etto yn eu gytru iw ddwylo a'i draed ef; cymmaint o waywffyn yr wyt yn eu gwthio iw galon ef. Yn ddiau nid all na bo ystyriaeth ddifrifol o'r pethau hyn yn foddion enwedigol i'th ofod ti yn galonnog ar y gwaith hwn o Farweiddiad.

5. *Istyria mor frau a marwol wyt, yn barod i farw bob munud; a gwae iti os byddi farw cyn dy bechodau. Pa fodd y beiddi ruthro a'r dy chwantau; a mwyniant pechod, pan elli gael dy gippio ymaith yn ddifysmwith o dâr y rhai byw, a'th dafia i vffern, tra fych yn gwneuthur dy ddrygioni? Yno, pan fyddych di yn dy fendithio dy hun yn dy ddigrifwch, a'th wobr o anghyfiawnder, y gelli glywed y llais hwnnw, Oh ynsyd, y nôs bon y dygir dy enaid oddiarnat.*

II. Modd arall, o'n rhan ni iw arfer a'i gyflawni o ran Marweiddio ein chwantau pechadurus, ydyw, *Dysfuchelyd holl achosion pechod, a phroffedigaethau iddo. Y neb a gellweirio ag achosion pechod, mae 'n enbyd iddo syrthio. Nid yw 'r neb a feiddia ruthro i demasiwnau pechod, neppell oddiwrth ei mneuthur ef. Dal sulw gan hynny pa achosion a chyfléodd, pa foddion a chwmpeni a roesant gymmorth i'th chwant di iw roddi ei hun allan, a gochel hwynt megis vffern. Rhan o wir ddoethineb ysprydol yw hyn, gweled pechod o hirbell yn ei achosion, a thrwy ochel y naill i ragflaenu 'r llail.*

III. *Dal sulw ar y gweithbreddiad cynaf o Lygredigaeth yn dy galon, a lletha ef yn ddiryda, a nâd iddo gael y maes yn y lleiaf. Na ddywed, hyd yma y ceiff ef fyned, a dim pellach. Dyro foddedd i bechod, ac yn fuan fe fyn lathen, fel y mae 'r ddihareb. Meddyliau aflan yn fynych a gynnyddafant i astandid oddiallan, a godineb gweithredol; Mat. 15. 19. O'r galon, medd ein Iachawdr, y mae meddyliau drwg yn dyfod allan, torr-priodafau, godinebau, &c. Gan nodi fôd meddyliau drwg yn achos o astandid yn y fuchedd.*

Cya

Cyn gynted gan hynny ac y codo yn meddwl aflan neu afreolus yn dy galon, bwrw ef ymaith allan o law.

IV. *Cynhyrfa ynot dy hunan ddymuniadau difrifol am gael marwbau a darostwng dy drachwantau:* Pan ddymuni unwaith yn ddifrifol ddestryw dy anwireddau, mae gobaith na byddant hwy hîr oesog; canys y mae'r Arglwydd yn addaw i gyflawni dymuniad y rhai a'i hofnant ef, gwrendy ar eu ochneidiau, ac efe a'u gwared hwynt, *Psal.* 145. 19.

V. *Achwyn wrth Dduw o hermydd grym dy chwantau, a chais trwy weddi nerth oddiwrtho ef yn eu berbyn.* Oddiwrth Dduw yn vnig mae 'n rhaid ini gael nerth; ei nerth ef yn vnig a all ein cymmorth ni yn erbyn nerth y pechod. A gweddi yw 'r Modd i gael hynny.

VI. *Dyro ffydd yn Ghrïst ar waith am farweiddio dy chwantau pechadurus, a'tb lygredigaethau.* Ir diben hwn,

1. *Bydd deimladwy dy fôd ynot dy hun yn rhŷlêsg a gwann i ymaelyd a'tb chwantau.* Rhaid itti anobeithio o'th nerth dy hun, cyn y cymmerech afael ar nerth yr Arglwydd; Rhaid yw dy guro di allan o'th ymddiried ynot dy hunan, cyn itti fyned at Ghrïst. Pan welych dy fôd yn wann, yna y troi i'r Ammddeffynfa gadarn.

2. *Crêd fôd Chrïst yn abl i'tb gymmorth a'tb waredu.* *Tyddo ef y mae pôb llawnder yn trigo.* Fel y mae ganddo *llawnder o râs* yn ei galon, felly mae llawnder o rym yn ei law, trwy yr hyn y dichon efe lâdd dy holl elynion. Pechod fydd alluog, ond Chrïst fydd alluoccach. Mae diafol yn gryf, ond Chrïst yn gryfach nag ef.

3. *Crêd fôd Chrïst fel yn abl, felly yn ewyllysgar i ddarostwng dy holl anwireddau.* Dy elynion di fydd elynion iddo ef, ac efe a fyn eu marwolaeth: Os credadyn wyt ti, efe a fachniodd trosot. Efe ydyw dy Archoffeiriad mawr, a'th Arglwydd a'th Frenin; ac ar hyn mae fe yn rhwym nid yn vnig trwy ei dosturi a'i drugarogrwydd, ond hefyd trwy ei swydd a'i berthynas i dosturio wrthit, ac i'th waredu: Ni bydd efe anffyddlon iw ymddiried, nac yn fyddar iw ymscarioedd ei hun, y rhai sy 'en ersyn arno i'th achub a'th waredu.

4. *Bwrw dy bua trwy ffydd ar Jefu Ghrifft, pwyfa ar ei rym a'i ddaioni ef am gymmorth a neuth.* Yr vn modd y mae yma o ran grym Chrifft, ac o ran ei Addewidion ef. Megis rhoi ein pwys a'n goglud ar ei Addewidion ef yn amfer perigl a chyfyngder, fydd yn eu gwneuthur hwynt yn eiddom ni; Felly rhoi ein pwys a'n goglud ar rym Chrifft i'n cymmorth a'n cynnal ni, fydd yn ei wneuthur yn eiddo ni.

5. *Disgwyl trwy ffydd ar Ghrifft a'm gymmorth ac ymwared yn erbyn gweithrediad a chynhyrriad dy lygredigaethau.* Er na ddaw cymmorth ond yn araf oddiwrtho ef, etto disgwyl am dano; canys fo ddaw yn siccr ddiameu yn yr amfer mwyaf tymmhoredd. Trwy hyn y rhôl di rwym ar Ghrifft i ymddangos yn gymmorth itti. Canys fel nad oes dim yn rhwymo calon dyn i fôd yn gynnorthwyol i a-rall; mwy nag ymddiried iddo, a disgwyl help oddiwrtho; Felly yn ddiau derchafu dy galon i ddisgwyl help oddiwrth Ghrifft, a fydd yn rhwymedigaeth fawr arno ef i roddi itti gymmorth cyfattebol.

Pan iachâodd Ghrifft lawer o'u clefydau a'u doluriau corphorol, pan oedd efe ar y ddaiar, yr ydym yn cael fôd yr iechyd hwnnw yn waitad yn dyfod iddynt yn ôl eu ffydd. A pheth oedd eiti ffydd hwynt? Hwyl a gredafant fôd Chrifft yn abl ac yn ewyllysgar iw iacháu, ac ar hynny a aethant atto ef yn hyderus am iachâad, ac felly a dynnasant rinwedd gyfattebol oddiwrtho ef. Hyn a ell-wch chwi ei welad yn y wraig druan a fu tan y difer-lif gwaed ddeutideng mlynedd, yr hon a ddaeth y tu ôl i Ghrifft, ac a ddywedodd, *Or râf i yn unig ond cyffwrdd ag ymyl ei wîsg ef, iâch fyddaf.* A Chrifft a attebodd iddi, *Eia ferch, cymmer gyllur, dy ffydd a'th iachâodd.* Hyn a scrif-fennwyd, fel pob Strythur arall, er addysg ini, i'n cy-farwyddo a'n dyfgu ni, pa fôd y mae ini ymdrin ag ef i iacháu ein doluriau a'n clefydau ysprydol.

Oes ynot ryw ddiferlif o gybydd-dod bydol, o falch-der neu gyndynrwydd, o ffromder neu genfigen, neu'r cyfryw yn rhedeg arnat? Ac a fynni dy iacháu oddi-wrthyn? Gwnâ fel y gwnaeth y wraig druan honno; Dôs at Ghrifft, a gosod dy ffydd ar waitd arno ef: Crêd

ei rym a'i ewyllysgarwch ef, bydded i'rh fydd gyffwrdd
ond ag ymyl ei wisg ef, cymmer afael arno, bwrw dy
hun ar ei waed a'i ymyscarioedd ef, disgwyl iwrth ei
ddrws ef, gan fwrladu na ddychwelech heb atteb gra-
fol, ac yno gwél ond hyn fydd ei atteb ef, *Hanfâb, bydd*
gyffurus, maddenwyd i'tti dy bechodau; bydd lân o'r b kolt ly-
gredigaethau, dy fydd a'th jachod.

Gwedi imi ddangos y *Moddion* trwy y rhai y cyflawnir
gwaith Marweddiad; yr wyf yn dyfod yn awr i ddan-
gos y *Modd* y dylem ei gyflawni.

1. *Rhaid i'n Marweiddiad fôd, ar frÿs, allan o law.* De-
chreu heddyw, dôd y fwyall yn ebrwydd ar wreiddin y
prenniau hyn; a pha brÿd bynnag y caffech Ddiafol yn
gweithio, ac yn chwythu marwor Trachwant, bydd mewn
arfau ar frÿs, nâd i bechod gael amser i godi ei ben yn
dy erbyn, gwrthwyneba ef yn ei gynhyriad a'i gych-
wyniad cyntaf. Oedi yn hyn fydd beryglus iawn. Y
trachwant a ellir a'r y cyntaf yn hawdd ei orchfygu, fe
fydd anhawdd gwedi hynny ei gadw ef i lawr.

Pâ'm na byddem mor gall am ein eneidiau, ac ydym
am ein Cyrph? Pwy, pan dafler tân i'w synwes, neu i'w
Dÿ, na fwrw ef a'r frÿs allan, ac a'i diffydd? Gwae i'r
ffylliaid hynny, y rhai a adawant y tân vffernol hwn yn
llonydd, ac a gellweiriant gyhyd, hyd oni chaffo feistro-
laeth arnynt. Chychwi y rhai y mae eich trachwantau,
trwy eich esgeulustra eich hunain; wedi torri allan yn
fflamm, ofnwch rhag ei bôd yn rhyhwyr eu diffoddi;
ofnwch rhag i'r tân hwn, wedi ei esgeuluso gyhyd o
amser; losgi bellach i waelod vffern.

Mae meddyliau ofer, drwg; trythyll yn hâd drwg wedi
ei hâu yn ein calonnau ni gan ein gelyn Diafol, y rhai
os gadewir hwynt yn llonydd, a dyfant yn ddiafwrbyd
yn gyntaf i eginin, yno i dwysen ac felly a ddwg allan
gynhaiaf trist o anwiredd a digofaint. Ac am hynny y
peth doethaf a allwn ni ei wneuthur, ydyw, cyn gynted
ac yr hauer hwynt; eu chwyonu hwynt allan yn fuan;
a'u tyngu i synu erbyn y gwraidd. I'r hyn y cyttuna
hynny a ddywed vn o'r Hynafiaid, *Ni ddylem ni addol i'r*
beiau enawdol hynny dyfu a chynnyddu; ond yn hytrach eu de-

frwyio hwynt yn eu dechreuad cymaf. *Vitia corporis non sunt finenda coalescere, sed in exordio statim enecanda sunt,* Hilar. in Plal. 36.

2. Rhaid i'n Marweiddiad ni fôd yn rhwydd ac yn ewyllys-gar, ac nid ar gymbell, ac o'n banfodd. Mae'r morriwr mewn tymestl yn taflu ymaith ei dda, o herwydd na feiddia eu cadw hwynt yn hwy, ond etto mae ei galon ef yn myned ar eu hól hwynt. A dyma holl farweiddiad y rhan fwyaf, hwy a daffant ymaith eu pechodau, am na lyfasant ddim amgen. Yno yn vnig yr ydym yn gywir ac yn ffyddlon yn y gwaith hwn, pan yw ein calonnau yn gyntaf yn yr holl wrth-offod a wnawn yn erbyn ein pechodau; pan weddfom yn galonnog yn eu herbyn; pan wiliom, ac ymaelom, ac ymdrechom ac y gwrthwynebon hwynt a'n holl galonnau; pan fo ein he-neidiau yn mawr-chwennych weled gwaed ein Trachwantau; a phe bai bosibl y gallem yn ddiogel, etto ni oddefem ein cas arnynt, iddynt fyw. Tebyg y gwnâ y rheini ryw beth o ddifri yn erbyn pechod, y rhai y bo eu calonnau yn gyntaf yn gosod arnynt.

3. Rhaid i'n Marweiddiad fôd yn bollgarl ac yn llwyr-gnobl, yn cyrrhaeddyd ein holl chwantau pechadurus, a bwriad difrifol ynom, na oddefom ynom ein hunain yn pechod a wyppom ni oddiwrtho. Canys siccr yw na all gwir farweiddiad fôd yno lle bo bwriad bodlonus ewyllys-gar i barhau yn gwneuthur neb rhyw bechod a wypper oddiwrtho. Am hynny mae'r Prophwyd Dafydd, i ddangos gwirionedd ei farweiddiad, yn dywedyd, *Mi am ymgedwais, nid rhag vn neu ddâu, ond rhag pob llwybr drwg,* Psal. 119. 101. Nid oedd ef o'i fôd yn cyd-ddwyn ag ef ei hun mewn vn math ar bechod, gan wybod yn dda fôd pob math ar bechod yn drosseddiad y Ddeddf. Y ddau air hyn, *Aroula* ac *inaptia* pechod a throffedd, ydynt gyd-gyfnewidiol a'u gilydd. *Pob vn* ac *fydd yn gwneuthur pechod*, medd Ioan y Disgybl anwyl, *Sydd befyd yn gwneuthur anghyfraith, oblegid anghyfraith yw pechod.* i Ioan. 3. 4. *Te pob pechod*, ac felly mae yn ein gwneuthur ni yn etnog o ddigofaint Duw, ac yn ein gosod tan bob barne-digaeth a phlâ yn y byd hwn, a damnedigaeth dragwyddol

ddol yn y byd a ddaw. Ni arbed Duw yr enaid hwnnw, a fyn arbed iddo yr vn o'i bechodau. Y neb a fynno arbed 'r vn o'i bechodau, a fynnai arbed vn arall ac vn arall, pan was'naethai ei drô ef. Y neb ni fynno y cwbl o Ghrift, ni fyynn mewn gwirionedd ddim o hono. *A'r neb ni fynno ei ryddbau oddiwrth bob pechod, nid oes ganddo ddim meddwl i'w ryddbau oddiwrth yr vn o konynt.*

Fe fyynn Christ y cwbl, neu ni fyynn ef ddim; rhaid ini wneuthur pob dledswydd, neu cystal ini na wnelom yr vn; rhaid ini ymadel â phob pechod, neu cystal ini gadw'r cwbl. A elli di ymadel â phob pechod onid vn? rhaid i hwnnw fyned hefyd, neu dy fywyd a eiff amdan ef. Oh fy nghyfaill, gosod dy hun yn erbyn pob pechod, mawr a bychan, amlwg a dirgel, cnawdol ac ysprydol. Gosod dy hun yn eu herbyn yn galonnog, bydd ewyllysgar i lwyddo ac i orchfygu, a gosod arnynt yn brysur, nâd i vn pechod fyw ddiwrnod hwy, na chyfgu vn noswaith etto yn llonydd gyda thi: (yn vnig cofia fyned allan yn eu herbyn yn nerth yr Arglwydd) ac yno ni a'th gawn di yn fuan yn vn o'r eiddo Christ, wedi dy farweiddio, yr hwn, fel yr wyt yn farw gyda Christ, a géi yn deiau fyw gyda Christ, a theyrnasu gyda Christ tros Dragwyddoldeb.

1847
 1848
 1849
 1850
 1851
 1852
 1853
 1854
 1855
 1856
 1857
 1858
 1859
 1860
 1861
 1862
 1863
 1864
 1865
 1866
 1867
 1868
 1869
 1870
 1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900

[illegible]

